

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel :
Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Vedoucí redakční rady:
Miloš Vaněček
Tel.: 974836429

Adresa :
Policejní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává :
oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny
MV, Hyberská ul.č.2, 112 19 Praha 1,
tel: 974886612, 974886467 fax :974886824

Tiskne:
Tiskárna MV, p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel.27957011 fax 27952603
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje
Obchodní odbor MV, p.o.
Hyberská 2, 110 00 Praha 1
tel: 974886612, 974886467 fax :974886824

Distribuci vyřizuje
Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

**Přetisk povolen
pouze se souhlasem redakce**

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR - 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:
Foto: Pěchotní srub K-14Petr SOUKOP
Grafické zpracování:
Pavel VLASÁK

Vážení čtenáři,

v tomto čísle budete postrádat řadu pravidelných příspěvků. První čtvrtletí je většinou bilanční a nejinak tomu bude na stránkách Bulletinu. Vedle obvyklých zdrojů se v souvislosti se vstupem do EU objevuje výroční zpráva organizovaném zločinu v EU v roce 2003. Díky vstřícnosti Alaina Labrousse můžeme uveřejnit jeho zprávu o geopolitice drog v roce 2003.

Ne všechny zprávy jsou však příjemné. Po zveřejnění první části historie soudního lékařství jsme začali připravovat podklady pro jeho pokračování. Při tom jsme zjistili, že Prof. MUDr. Jaromír Tesař, DrSc. emeritní přednosta Ústavu soudního lékařství 1. LF a VFN a významný představitel oboru soudního lékařství dne 29. 1. 2004 po krátké nemoci zemřel ve věku 91 let.

Zkušenost z pěchotního srubu K-14 ukazuje, že formy prevence proti drogám mohou být skutečně různé. Stačí i malá výstava v netradičních prostorách. Nečekaná expozice často vyprovokuje první rozhovor mezi rodiči a dětmi na toto ožehavé téma.

Jelikož Bulletin číslo je vlastně prázdninovým číslem, chtěl bych Vám všem popřát příjemné prožití dovolené, o které třeba na základě našeho typu navštívíte některou pohraniční pevnost nebo akci Cihelny 2004.

Za redakční radu
Vaněček

OBSAH:

00. Příprava PČR na přistoupení k úmluvě o Europolu.

Návrh na Evropský policejní úřad (dále

„Europol“) byl schválen Radou Evropské Unie dne 26.7.1995. Současně byla navržena Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu, která byla schválena a vyšla ve sbírce rozhodnutí Rady číslo JO C 316 dne 27.11.1995. Do dnešního dne byla Úmluva doplněna cca 35 dodatkovými protokoly a rozhodnutími, která vymezují okruh působnosti Europolu a jeho funkce a postupy ve všech oblastech jeho činnosti.

00. Geopolitika drog v roce 2003

Bývalý ředitel OGD Alain Labrousse potvrzuje v tomto článku, který je syntézou nedávných tendencí v oblasti výroby drog, používání peněz z drog, propojení mezi obchodem s drogami a místními konflikty, jakož i boje s překupnickými organizacemi a zeměmi, které drogy produkují.

00. Rostlinné drogy - Mandragora, rulík zlomocný. Rostliny byly a jsou pro člověka zdrojem živin, surovin ale i léčivých látek.

00. Bunkry a drogy

.....
Když dáme tyto slovy dohromady vybaví se nám spíše spojení nočních klubů a drogové kriminality. Všechno je však jinak.....

- 03. Příprava PČR na přistoupení k úmluvě o Europolu
plk. Ing. Pavel ČINČÁR
- 08. Mezinárodní policejní spolupráce
JUDr. Marek FRYŠTÁK
- 13. Stanovisko NPC SKPV PČR k možným změnám v oblasti trestního práva a problematiky nelegálního obchodu s OPL v souvislosti s přijetím ČR do EU
zdroj NPC
- 15. Otevřená verze zprávy EU o organizovaném zločinu za rok 2003
zdroj NPC
- 28. Zasedání pracovních skupin „Jihovýchod“ a „Star“
zdroj NPC
- 32. Výroční zpráva Mezinárodního výboru pro kontrolu drog za rok 2003
Informační středisko OSN Praha
- 36. Geopolitika drog v roce 2003
Alain LABROUSSE
- 48. Výroční zpráva NPC za rok 2003
zdroj NPC
- 71. Rostlinné drogy
Miloš VANĚČEK
- 74. Doc. RNDr. PhMr. Jarmila VEČERKOVÁ, Csc.
Miloš VANĚČEK
- 76. Malá policejní akademie vstoupila do druhého ročníku
Mgr. Lucie PTÁČKOVÁ, Bc. Břetislav BREJCHA
- 78. Bunkry a drogy
Bc. Richard M. SICHA
- 80. Knihovnička
Miloš Vaněček

PŘÍPRAVA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY NA PŘISTOUPENÍ K ÚMLUVĚ O EUROPOLU

plk. Ing. Pavel ČINČÁR

zástupce vedoucího odboru mezinárodní policejní spolupráce
Policejního prezidia České republiky

Europol a Policie České republiky

Základní koncepce společného evropského policejního orgánu se objevila poprvé v roce 1992 v Maastrichtské smlouvě. V roce 1994 byla založena první společná protidrogová jednotka Europol Drog Unit - EDU.

Návrh na **Evropský policejní úřad** (dále „**Europol**“) byl schválen Radou Evropské Unie dne 26.7.1995. Současně byla navržena Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu, která byla schválena a vyšla ve sbírce rozhodnutí Rady číslo JO C 316 dne 27.11.1995. Do dnešního dne byla Úmluva doplněna cca 35 dodatkovými protokoly a rozhodnutími, která vymezují okruh působnosti Europolu a jeho funkce a postupy ve všech oblastech jeho činnosti.

Od počátku roku 1996 bylo připravováno zřízení centrály Europolu, která byla založena v Haagu, Nizozemí. Úmluva o Europolu vstoupila v účinnost v roce 1998, po její ratifikaci všemi členskými zeměmi Evropské Unie. V roce 1999 zahájil Europol svoji činnost v plném rozsahu.

Česká republika zahájila předběžné rozhovory o spolupráci s Eupolem v dubnu 2000. Poté co Dozorčí rada Europolu v únoru 2001 schválila „Zprávu o ochraně dat“ a Rada Evropské Unie v květnu 2001 konstatovala, že nic nebrání zahrnutí výměny osobních údajů do smlouvy o spolupráci, byly zahájeny expertní jednání obou stran o znění smlouvy. Poté, co byly splněny všechny nezbytné legislativní náležitosti, byla „Smlouva o spolupráci mezi Českou republikou a Eupolem“ podepsána ředitelem Europolu panem Jürgenem Storbeckem na straně jedné a ministrem vnitra České republiky panem Stanislavem Grossem na straně druhé, v Praze dne 5.3.2002. Současně byly vyměněny diplomatické nóty ze dne 13.2.2002 a 5.3.2002. Smlouva i její dodatky vstoupily v platnost 16.8.2002.

Okamžitě po podpisu smlouvy zřídilo Policejní prezidium České republiky kontaktní bod pro Europol, na odboru mezinárodní policejní spolupráce. V září 2002 vyslala Policie České republiky styčného důstojníka na centrálu Europolu v Haagu, kde začal působit od 1.10.2002.

Dne 16.4.2003 byla na summitu Evropské Unie v Aténách podepsána smlouva o vstupu České republiky do Evropské Unie ke dni 1.5.2004. Tato smlouva pak byla v České republice potvrzena referendem, které se uskutečnilo ve dnech 13.-14.6.2003.

Ve dnech 23.-24.4.2003 svolal Europol pracovní jednání na téma „**Rozšíření Europolu**“. K účasti byly pozvány delegace všech 10 zemí, které 1.5.2004 vstoupí do

Evropské Unie. Za Českou republiku se jednání zúčastnila společná delegace Policejního prezidia České republiky a Ministerstva vnitra.

Setkání zahájil ředitel Europolu pan Jürgen Storbeck, který vyzdvihl obrovský význam očekávaných změn při rozšíření Evropské Unie, obzvláště pak v oblasti mezinárodní policejní spolupráce v působnosti Europolu.

Předmětem jednání byly organizační, právní, technické, finanční a personální aspekty přistoupení nových členských zemí k Úmluvě o Europolu. Jednání přineslo celou řadu informací a vymezilo úkoly, které musí Česká republika splnit, pokud se chce stát plnohodnotným a plnoprávným členem Europolu.

Organizační a právní aspekty

Všechny přístupující země musí okamžitě zahájit vnitrostátní ratifikační proces Úmluvy o Europolu, tak aby mohly okamžitě poté, co se stanou členskými zeměmi Evropské Unie k 1.5.2004, uložit u generálního tajemníka Rady Evropské Unie své přístupové listiny k této úmluvě a jejím dodatkovým protokolům. Fyzicky se tak může stát nejdříve v pondělí 3.5.2004. Od uložení přístupových listin pak poběží 3-měsíční lhůta, v souladu s Úmluvou o Europolu. Prvního dne následujícího měsíce po uplynutí této lhůty se nový členský stát stane plnoprávným členem Europolu, tedy nejdříve 1.9.2004.

V období po vstupu do Evropské Unie a před přístupem k Úmluvě o Europolu (tj. květen až srpen 2004) bude Česká republika spolupracovat s Europolem v rozsahu, který umožňuje stávající smlouva o spolupráci mezi Českou republikou a Europolem, podepsaná dne 5.3.2002.

V souladu s Úmluvou o Europolu musí být v každé členské zemi zřízena centrální „**Národní jednotka Europolu**“ (ENU – Europol National Unit). Tento úkol bude plnit oddělení s názvem národní jednotka Europolu odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia České republiky, které musí být dostatečně personálně a technicky vybaveno.

Kromě zajišťování vlastní operativní spolupráce bude oddělení odpovídat i za výběr a přípravu styčných důstojníků u Europolu a specialistů Policie České republiky vybraných ke službě u Europolu. Dále bude koordinovat vysílání specialistů jmenovaných do společných vyšetřovacích týmů (Joint Investigative Teams).

Oddělení bude odpovědné za průběžné zvyšování povědomí všech příslušníků Policie České republiky o úkolech a pracovních postupech Europolu, tak aby bylo dosaženo cílového stavu, tj. sdílení kriminálně zpravodajských (operativních) a dalších relevantních policejních informací o závažné trestné činnosti s ostatními policejními sbory Evropské Unie.

Technické aspekty

Hlavním posláním a cílem Europolu je shromažďování, verifikace, analýza a sdílení kriminálně zpravodajských, operativních a dalších relevantních policejních informací (criminal intelligence) o závažné trestné činnosti na území všech členských zemí Europolu.

Termín kriminální zpravodajství (criminal intelligence) je zcela běžný a je užíván nejen v zemích Evropské Unie, v U.S.A, Kanadě či Austrálii, ale i ve všech policejních sborech komunikujících v angličtině. V řadě států byly zřízeny speciální útvary, které se zabývají jenom kriminálním zpravodajstvím (Velká Británie, Holandsko, Kanada, ale i Turecko a další). Český termín „operativní informace“ znamená přibližně totéž, ale je to prakticky nepřeložitelné. Proto bude vhodné začít využívat termín kriminální zpravodajství i v policejní praxi v České republice.

Předmětem kriminálního zpravodajství jsou všechny informace o kriminálně závadových či podezřelých objektech (osoba, událost, firma, věc atd.) a především o vazbách

mezi nimi. Právě popis vazeb mezi objekty umožňuje strukturální analýzu těchto informací a vytváření schémat případů, toků událostí, vazeb mezi osobami, toků peněz atd.

Členské země Europolu mají povinnost poskytovat všechna svá policejní data, pouze s výjimkou informací ohrožujících národní bezpečnost, život či zdraví, informací o probíhajících nejzávažnějších případech a informací od zpravodajských služeb svých zemí.

Jako hlavní nástroj kriminální analýzy je v rámci Europolu využíván speciální software na kriminální zpravodajskou analýzu "i2 Analyst's Notebook". Tento byl díky projektům Phare Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality získán pro všechny okresy, kraje a centrální útvary Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Europol předpokládá v roce 2004 uvedení do provozu nového informačního systému, využitelného pro kriminální zpravodajskou analýzu. Vstupy do tohoto systému budou muset mít určitou datovou strukturu, formalizovaný popis vazeb mezi entitami, označení původu a míru spolehlivosti informace.

Žádný ze současných informačních systémů Policie České republiky nesplňuje svými parametry uvedené požadavky. Situaci by měl vyřešit centrální analytický systém Policie České republiky (zkrácený název „CAS“), který byl navržen právě na základě doporučení expertů Evropské Unie. Vláda České republiky svým usnesením v roce 2000 uložila tento systém zpracovat a uvést do provozu.

Personální aspekty

V současné době působí u centrály Europolu v Haagu, Nizozemí, jeden styčný důstojník Policie České republiky - pplk. Ing. Vratislav Grégr, CSc.

Z jednání vyplynulo že jeden styčný důstojník Police České republiky u Europolu nebude z hlediska operativnosti, rychlosti, objemu práce a nezbytné zastupitelnosti stačit, doporučeno bylo vyslat nejméně dva. Tento krok bude nutné realizovat nejpozději k 1.5.2004. Kancelář přidělená pro styčné důstojníky Policie České republiky u Europolu má již dnes dvě vybavená pracoviště, nepředpokládá se, že by v kanceláři členské země byl jen jeden styčný důstojník. Technické vybavení a provoz kanceláře poskytuje Europol, plat a jiné další náklady styčných důstojníků hradí vysílající země.

Po přistoupení nových členských zemí k Europolu vzroste částečně počet kmenových pracovních míst a v rámci obměny (kontrakty na 4 roky) musí Europol zaručit adekvátní zastoupení policejních sborů členských zemí v Europolu. Pro Policii České republiky to v roce 2004 znamená možnost vyslání až 10 policistů ke službě u Europolu (placených Europolem), s nárůstem v roce 2005 až na 15 policistů. Policie České republiky má přitom právo předvýběru, tj. výběrového řízení Europolu se může zúčastnit jen policista, který byl úspěšný v národním výběrovém řízení a má podporu vysílající policie.

Tito policisté musí být vybráni co nejdříve, musí jim být poskytnuto příslušné know-how (ve výběrovém řízení jsou požadovány také značně rozsáhlé vědomosti o struktuře a funkcích orgánů Evropské Unie), znalosti a kontakty potřebné pro práci v zahraničí. Je nutné si uvědomit, že kvalifikační struktura těchto policistů musí být diametrálně odlišná například od zahraničních misí, kde dominantní je anglický jazyk, řízení motorových vozidel a střelba ze služebních zbraní.

Musí se jednat o policisty především z útvarů služby kriminální policie a vyšetřování s praxí u policie minimálně 5 let a odbornou praxí ve specializaci minimálně 3 roky (organizovaný zločin, drogy, finanční kriminalita, praní peněz, korupce, výnosy z trestné činnosti, obchod s lidmi, imigrace, analytika, legislativa, mezinárodní spolupráce), s vysokoškolským vzděláním magisterského stupně a jazykovým vzděláním v angličtině na úrovni minimálně III. stupně Stanag. Musí to být policisté s výbornými výsledky, bez kázeňských problémů, s nadprůměrným hodnocením. Samozřejmě musí být psychicky

způsobili k zastávání takovéto funkce a musí mít mezinárodní certifikát Národního bezpečnostního úřadu na stupeň Tajné. Kromě toho musí být schopni na 4 roky se přestěhovat do Haagu, tj. musí mít rodinné poměry, které jim to umožní.

Policisté musí ovládat výpočetní techniku a její užívání v angličtině – MS Word, Excel, Power Point, Access, musí být schopni zvládnout informační a administrativní systém Europolu.

Je zřejmé, že tyto podmínky jsou značně náročné. Práce na výběru a přípravě těchto policistů budou zahájeny již v posledních měsících roku 2003. Připravuje se výběr 20 policistů, kteří potom absolvují přípravu na odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia České republiky (speciální semináře). Tito se pak budou zúčastňovat mezinárodních výběrových řízení Europolu na volná místa podle jednotlivých specializací. V případě úspěchu budou před vlastním vysláním probíhat dvou až tříměsíční studijní pobyty na odboru mezinárodní policejní spolupráce, aby se naučili běžný systém a administrativní postupy mezinárodní spolupráce.

Po 4-leté službě u Europolu budou tito policisté pro své útvary přínosem mezinárodních zkušeností a kontaktů, bude pak nutné uvažovat o jejich adekvátním zařazení a ohodnocení.

Kromě policistů, kteří budou vysláni ke službě u Europolu (ve skutečnosti budou v neplacené záloze, kde jim poběží výsluha let v hodnosti a odborná praxe pro určení platového stupně, a placení budou v plném rozsahu Europlem), bude Europol vyžadovat také další policisty jmenované ad doc. do společných vyšetřovacích týmů pro velké případy zasahující území několika států Evropské Unie (Point Investigative Teame).

Tito policisté budou do týmů dojíždět pouze občas, na společná koordinační jednání či na konkrétní akce podle místa vyšetřování případů. Zde zůstává požadavek na jazyk, tj. angličtina minimálně II. stupně Stanař a schopnost diskutovat případ a jeho policejní a právní aspekty v angličtině, a mezinárodní certifikát Národního bezpečnostního úřadu na stupeň Důvěrné.

Vedoucí národní jednotky Europolu se bude zúčastňovat jednání vedoucích národních jednotek, pořádaných na centrále Europolu. Policie České republiky jmenovala náměstka policejního prezidenta pplk. Mgr. Oldřicha Martinů jako svého zástupce do „Management Boardu“ – správní rady Europolu. Kromě toho musí být nominován představitel Policie České republiky do finančního výboru, který bude rozhodovat o rozpočtu Europolu a jeho využívání. Všechna pracovní jednání se vedou v angličtině, bez tlumočnicků, průměrně 1x za 2 měsíce.

Nezbytné bude zajistit plnou funkčnost národní jednotky Europolu 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Doplnění nových pracovníků jednotky začne ve 4.čtvrtletí 2003 a musí se dokončit nejpozději do 1.5.2004, aby oddělení bylo 1.9.2004 personálně obsazené, funkční a operabilní.

Finanční aspekty

Současný rozpočet Europolu činí cca 60 milionů EUR ročně. Po přistoupení 10 nových členských zemí rozpočet vzroste o 5%, tj. 3 miliony EUR, které musí uhradit přistupující země. Podíl na jednotlivé země bude určován podle hrubého národního produktu za poslední uzavřený rok. Podle současného rozložení hrubých národních produktů přistupujících zemí bude Česká republika hradit příspěvek ve výši cca 15% nárůstu rozpočtu, tj. cca 450.000 EUR ročně.

Po přistoupení k Europolu 1.9.2004 nebudou noví členové Europolu doplácet adekvátní část příspěvku za předemtné 4 měsíce roku 2004, protože by to způsobilo rozpočtové problémy všech zúčastněných. Přesná výše příspěvku na rok 2005 bude stanovena v listopadu 2004, tzn. že na jejím návrhu již budou pracovat naši představitelé v management

boardu a finančním výboru. Příspěvek bude nutné uhradit Europolu nejpozději do konce března 2005. Otevřená je otázka, zda tyto prostředky půjdou z rozpočtu Policie České republiky nebo zda se zachová princip že příspěvky za členství v mezinárodní organizaci hradí český stát prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí (jako je tomu nyní u Interpolu).

Za zmínku stojí struktura výdajů Europolu. Z ročního rozpočtu 60 milionů EUR jde cca 30 milionů EUR na mzdy, 20 milionů EUR na výpočetní techniku a komunikace a 10 milionů EUR na ostatní výdaje.

Závěr

Europol má v současné době mandát na operativní policejní spolupráci a výměnu všech kriminálně zpravodajských informací v oblasti následujících trestných činů :

- vražda
- ublížení na zdraví
- dětská pornografie
- počítačová kriminalita
- korupce
- pašování drog
- podvody a zpronevěry
- praní peněz
- padělání peněz
- padělání produktů
- ilegální migrace
- únosy a braní rukojmí
- terorismus
- kriminalita životního prostředí
- ilegální obchod s radioaktivním materiálem
- pašování motorových vozidel
- nezákonný obchod s uměleckými předměty
- nezákonný obchod s ohroženými druhy
- nezákonný obchod s hormonálními látkami
- nezákonný obchod se zbraněmi, municí a výbušninami
- padělání administrativních dokumentů
- padělání ostatních platebních instrumentů
- obchod s lidmi a s lidskými orgány
- racketeering a vydírání
- organizované loupeže
- rasismus a xenofobie

V těchto oblastech bude Policie České republiky po vstupu České republiky do Evropské Unie a přistoupení k Úmluvě o Europolu muset při své práci vždy mít na zřeteli i mezinárodní aspekty každého případu a fakt, že všechny informace budou přístupné všem policejním sborům v Evropské Unii, čemuž by také měla odpovídat kvalita a věrohodnost těchto informací.

Foto: František Špaček, odbor tisku a public relations MV

MEZINÁRODNÍ POLICEJNÍ SPOLUPRÁCE

JUDr. Marek FRYŠTÁK

Překotný pokrok a rozvoj ve všech oblastech a sférách lidského života, který byl tak typický zejména pro celé uplynulé 20. století, a který fakticky pokračuje i v současné době, způsobuje to, že celý svět se pomalu ale jistě zmenšuje.

Nepřehlédnutelným impulsem v tomto vývoji byly taktéž události v zemích střední a východní Evropy v 80. a 90. letech minulého století a také samozřejmě vývoj na území bývalého Sovětského svazu. Po pádu ideologických a názorových rozdílností si země zejména evropského kontinentu velmi intenzivně uvědomily nutnost a nezbytnost celoevropské potažmo celosvětové spolupráce. Některé země bývalého východního bloku se staly členskými státy NATO a řada z nich stojí na prahu vstupu do EU. Věc před pár lety naprosto nepředstavitelná a neuskutečnitelná. Každý jednotlivý stát a jeho politická reprezentace si totiž uvědomil, že jeho plnohodnotné postavení a rozvoj je založen právě a jen na mezinárodní spolupráci. Proces vzájemného sblížení byl nastartován. Začínají padat i ty dříve nepřekonatelné a neodstranitelné bariery. Neexistence vzájemných bariér a odstranění nejrůznějších překážek na straně jedné činní život jednotlivce a společnosti mnohem jednodušším a pohodlnějším. Na straně druhé je však zřejmé, že zánik omezení v dopravě, cestování, mezinárodním pohybu osob a kapitálu, nové možnosti komunikace a rapidní až překotný rozvoj informačních technologií vytvořil ideální podmínky pro růst a rozvoj nadnárodního organizovaného zločinu. V současné době je velmi typickým jevem, že pachatelé se dopouštějí trestné činnosti v různých zemích. Existuje vcelku reálná možnost, že pachatel po spáchání trestného činu odcestuje do zahraničí, kde se začne skrývat, což se často stává. Do zahraničí může taktéž přenést či lépe řečeno převést profity ze své trestné činnosti. V zahraničí může taktéž uschovat prostředky a nástroje, které použil ke spáchání trestného činu. To vše má za následek, že je obtížné a nesnadné takového pachatele identifikovat, vysledovat jeho pohyb a postavit jej tak k zodpovědnosti za jeho jednání.

Dalším fenoménem, který **vytváří podmínky pro působení nadnárodního organizovaného zločinu**, je prudký příliv kapitálu do států bývalého východního bloku. Pro realizaci peněz z nelegálních činností se tak otevřela možnost praní špinavých peněz v prostředí, které plně nebylo a doposud není schopno legislativně kontrolovat pohyb a zdroje vyšších peněžních částek.

Dosud ne zcela ideální celosvětová infrastruktura tržního hospodářství vytvořila vhodné podmínky pro klasické projevy nadnárodní organizované kriminality jako jsou známy u zločineckých organizací typu Maria, Camorra, Ndrangheta či japonský Boryokudan nebo čínské Triády, ale dala taktéž prostor nově se formujícím aktivitám organizovaného zločinu ze zemí bývalého SSSR a Jugoslávie.

Potřeba mezinárodní spolupráce mezi institucemi prosazujícími právo při aktivním potírání nadnárodního organizovaného zločinu vyvolala i nutnost sjednocení postupů policie se zahraničními policejními složkami. Z uvedeného důvodu byl ke dni 1.12.1999 bylo v rámci Policejního prezidia zřízen nový **Odbor mezinárodní spolupráce**, který vznikl s cílem vytvořit organizační předpoklady pro zabezpečení komplexní a účinné mezinárodní spolupráce a rychlé výměny kriminálně-policejních informací pro systematické potírání trestné činnosti páchané nadnárodním organizovaným zločinem na mezinárodní úrovni při současném dodržení kompatibility s postupy zahraničních složek a s instituty mezinárodního práva vztahujícím se k předávání informací.

EVROPSKÝ POLICEJNÍ ÚŘAD - EUROPOL

1. Historie Europolu

Cesta vedoucí ke vzniku Europolu nebyla přímá. V průběhu posledního desetiletí padlo několik návrhů, jak vytvořit orgán, který umožní evropským represivním složkám rychlou a co nejucelenější výměnu informací o nadnárodním organizovaném zločinu. Např. v březnu roku 1989 byl Velkou Británií předložen návrh na vytvoření Centrální evropské jednotky pro informace o drogách. Dva roky poté v červnu roku 1991 německý kancléř Helmut Kohl navrhl svou vizi o vytvoření "evropské FBI". Rada Evropy v prosinci roku 1991 rozhodla o vzniku jednotného policejního úřadu, jehož počátečním úkolem bude výměna informací o drogách.

O založení **Drogové jednotky Europol - EDU** bylo rozhodnuto **Maastrichtskou smlouvou o EU** přijatou 7.2.1992, která vstoupila v platnost 1.11.1993. V této smlouvě se v hlavě VI., která se věnuje spolupráci v oblastech justice a vnitřních záležitostí ve čl. K1 hovoří o policejní spolupráci za účelem prevence a boje proti terorismu a nezákonnému obchodování s drogami a dalším závažným formám mezinárodního zločinu, včetně, je-li to nezbytné, určitým aspektům celní spolupráce v souvislosti s organizací celounijního systému výměny informací v rámci Evropské policejní služby Europol.

Svoji zpočátku jen omezenou činnost zahájil Europol 3.1.1994. Definitivní právní základ činnosti celého Europolu byl položen uzavřením **Úmluvy o založení Europolu** ze dne 18.7. 1995, kterou následně ratifikovaly všechny členské státy EU a smlouva vstoupila v platnost 1.10.1998. Svou činnost zahájil Europol v plném rozsahu 1.7.1999. Jeho sídlem je nizozemský Haag.

Cílem jeho založení byla snaha členských států EU o zlepšení policejní spolupráce a zavedení stálé, spolehlivé a intenzivní vzájemné výměny informací potřebných pro boj proti nejzávažnějším formám trestné činnosti za současného zajištění ochrany práv jednotlivců, zejména pak ochrany osobních údajů. Europol lze tedy charakterizovat jako organizaci činnou v trestněprávním postupu, zaměřenou na zvyšování efektivnosti a zlepšení spolupráce příslušných orgánů členských států EU. Posláním Europolu je významným způsobem přispívat k prosazování zákonů v Evropské unii a působit tak proti organizovanému zločinu se zvláštním důrazem na zločinecké organizace.

2. Organizační struktura Europolu

Organizační struktura Europolu je upravena v čl. 27 a následujících Úmluvy o založení Europolu ze dne 18.7.1995.

Europol je odpovědný **Radě ministrů**, která má na starosti hlavní kontrolu a řízení funkcí Europolu. Rada ministrů jmenuje ředitele Europolu a jeho zástupce a přijímá rozpočet. Skutečnost, že v této Radě ministrů jsou zastoupeny všechny členské státy Europolu, tak požadavek jednomyslného schválení rozhodnutí jsou zárukou jeho demokratické kontroly. Dalším orgánem Europolu je jeho **Řídící rada**, ve které má každý členský stát jednoho zástupce s jedním hlasem. Tento orgán se schází minimálně 2x za rok a má obecný úkol dohlížet na činnost Europolu, projednává taktéž širokou paletu otázek týkající se současné činnosti Europolu a jeho budoucích aktivit.

V čele Europolu stojí jeho **Ředitel**, který je jmenován na pět let Radou ministrů. Je zodpovědný za běžný každodenní chod Europolu a zastupuje jej navenek. Rada ministrů jmenuje taktéž na čtyři roky jeho zástupce.

3. Činnost Europolu

Významným mezníkem pro činnost Europolu je uzavření tzv. **Amsterdamské smlouvy** ze dne 2.10.1997, která nabyla platnosti 1.5.1999. Amsterdamská smlouva novelizovala a doplnila tzv. Maastrichtskou smlouvu o EU ze dne 7.2.1992.

Konstrukce EU je na základě tzv. Maastrichtské a Amsterdamské smlouvy založena na tzv. třech pilířích. První pilíř je tvořen třemi Evropskými společenstvími (Evropským společenstvím uhlí a oceli, Evropským společenstvím pro atomovou energii a Evropským hospodářským společenstvím). Druhý pilíř představuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, která úzce souvisí s vývojem evropské integrace a třetí pilíř, který představuje policejní a soudní spolupráci.

V **čl. 29 Amsterdamské smlouvy** (čl. K1) hovoří o tom, že Unie má za cíl poskytovat svým občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany tím, že podporuje užší spolupráci mezi policejními sbory, celními orgány a jinými orgány členských států, přímo i prostřednictvím Evropského policejního úřadu - Europolu.

V **čl. 30 téže smlouvy** (čl. K2) se potvrzuje budoucí operativní role této organizace zejména tím, že Rada ministrů musí podporovat spolupráci zemí Europolu tak, že:

- ◆ umožní Europolu, aby usnadňoval a podporoval přípravu, prosazoval spolupráci a prováděl konkrétní kroky při vyšetřování vedeném kompetentními orgány členských států
- ◆ přijme opatření, která umožní Europolu požadovat po kompetentních orgánech členských států, aby prováděly a koordinovaly vyšetřování konkrétních případů
- ◆ bude podporovat kontakty mezi soudními a vyšetřujícími orgány, které se specializují na boj proti organizovanému nadnárodnímu zločinu
- ◆ zřídí síť pro výzkum, dokumentaci a statistiku týkající se přeshraniční trestné činnosti

15.-16.10.1999 se konala **zvláštní schůzka Evropské rady se finském Tampere**. Cílem této schůzky bylo vytvoření podmínek pro ustavení evropského prostoru pro svobodu, bezpečnost a právo v EU. Důležitým tématem summitu byl celounijní boj proti trestné činnosti, zejména organizovanému zločinu. Právě při objasňování a potírání celoevropské zločinnosti summit posílil klíčovou roli Europolu v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Důležitým a velmi zajímavým úkolem d budoucna bude zpracování společných definic skutkových podstat trestných činů, které mají celounijní dosah - jako např. primárně v oblasti praní špinavých peněz, korupce, falšování měny, dále v oblasti obchodu s drogami, s lidmi, zvláště ženami a dětmi a také v oblasti trestných činů proti životnímu prostředí.

Summit v Tampere taktéž vyzval Radu ministrů, aby rozšířila kompetence Europolu v boji proti praní špinavých peněz obecně bez ohledu na typ protizákonné činnosti, ze které praní špinavých peněz pochází.

Zpočátku činnost Europolu spočívala zejména v boji proti trestné činnosti v oblasti drog. Postupně se náplň jeho činnosti rozrůstala o další důležité oblasti v potírání trestné činnosti. Jedná se např. o nelegální pašování nukleárního materiálu, kriminalita tajných převaděčských sítí, obchod s lidmi včetně dětské pornografie, krádeže motorových vozidel, padělání peněz a jiných platebních prostředků, praní peněz kriminálními organizacemi, nelegální obchod s lidskými orgány či počítačová kriminalita.

4. Mezinárodní spolupráce Europolu

Jak bylo již blíže zmíněno v předchozí kapitole, dne 2.12.2001 podepsal Europol a Interpol **Smlouvu o boji proti závažným formám mezinárodního organizovaného zločinu**. Vědom si rozsahu a závažnosti boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, věnuje se Europol taktéž spolupráci i s ostatními evropskými státy, které dosud nejsou členy Evropské unie, ale i s dalšími zeměmi. Významným partnerem Europolu v boji proti mezinárodnímu

zločinu a zejména terorismu jsou s ohledem na události z 11.9.2001 právě USA. Z toho důvodu byla dne 11.12.2001 v Haagu podepsána **Smlouva o vzájemné spolupráci mezi Europolem a USA**. Cílem smlouvy je zlepšení výměny strategických a technických informací týkajících se prevence, odhalování a vyšetřování závažných forem mezinárodního terorismu a organizovaného zločinu. Smlouva taktéž počítá s výměnou styčných důstojníků. Uvedená smlouva byla prvním krokem k tomu, aby byl ve Washingtonu D.C. dne 30.8.2002 otevřen úřad styčného důstojníka Europolu v USA. Dalším krokem v rozvoji vzájemné spolupráce byl podpis smlouvy ze dne 20.12.2002 v Kodani týkající se komplexní spolupráce v oblasti boje proti mezinárodnímu zločinu a terorismu.

Ve vztahu k potírání mezinárodního organizovaného zločinu a terorismu byla podepsána např. dne 28.6.2001 ve Stockholmu **Smlouva vzájemné spolupráci mezi Europolem a Norskem a Islandem** a dne 10.10.2001 v Tallinu **Smlouva o vzájemné spolupráci mezi Europolem a Estonskem**.

5. Rozdíl mezi Interpolem a Europolem

Skutečně principiální otázkou ve vzájemných vztazích Europolu a Interpolu zůstává to, jaký je rozdíl mezi jejich prací, pokud vůbec nějaký je. V první řadě je však třeba zdůraznit to, že obě organizace deklarovaly co nejužší spolupráci. Interpol je navíc první mezinárodní organizací, se kterou Europol podepsal bilaterální smlouvu. Europol pracuje s principy některých vymezení činností na vymezeném území, která jsou dána zaměřením na organizovaný zločin a samozřejmě na zapojení nejméně dvou členských států do šetření. Výrazným rozdílem k Interpolu je silná analytická podpora ze strany Europolu směrem k vyšetřovacím týmům. Další silnou devizou Europolu je ve srovnání s Interpolem práce s ověřenými operativními informacemi, které jsou předpokladem pro efektivní spolupráci. Není ale pochyb, že taktéž Europol, zejména jeho centrála, bude časem čelit kritikám ze strany specializovaných útvarů a služeb. Je nutno konstatovat, že jak Interpol tak i Europol mají přes řadu odlišností své výrazné a nezastupitelné postavení v rámci mezinárodní policejní spolupráce v boji proti zločinu v jakékoli jeho formě, které je navíc u Interpolu podtrženo jeho dlouhou historií a zkušenostmi.

6. Česká republika a Europol

Možnost užší spolupráce Europolu s neeulejskými státy EU a vzájemné předávání informací je velice přísně limitována hlavně z důvodu ochrany osobních údajů v informačních systémech. Určitý posun do této spolupráce vznesl tzv. **Předvstupní pakt o organizovaném zločinu** schválený v květnu 1998 Radou ministrů. Uvedený pakt jako politická deklarace rozšiřují významným způsobem policejní spolupráci mezi Evropskou unií a kandidátskými zeměmi, mezi kterými je rovněž i naše země. Na základě tohoto paktu je resort Ministerstva vnitra a tím i policie zavázán vyslat po formálním podepsání smlouvy s Europolem styčného důstojníka do Haagu a vytvořit Národní jednotku Europolu a to i přes skutečnost, že naše země není doposud členem EU a tím ani plnohodnotným členem Europolu.

Naše země byla dne 27.3.2000 vyzvána Radou EU, aby zahájila proces přístupu ke smlouvě s Europolem. Dne 5.3.2002 došlo v Praze k podpisu **Smlouvy o spolupráci mezi Europolem a Českou republikou**, která vstoupila v platnost dne 16.8.2002. Nutno podotknout, že Europol považuje Českou republiku za významného a respektovaného partnera v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu v oblasti Střední Evropy. Obsahem smlouvy je tak boj právě proti závažným formám mezinárodního organizovaného zločinu, jak tyto byly již uvedeny výše při obecné charakteristice činnosti Europolu. Uzavřená smlouva se týká výměny zejména strategických zpravodajských informací a taktéž i osobních údajů o zájmových osobách, kdy při jejich výměně a předávání musí být zachovány podmínky a postup stanovený v této smlouvě.

Smlouva se dále zaměřuje na výměnu informací v oblasti vyšetřovacích postupů, prevence trestné činnosti, účast na vzájemných školicích a vzdělávacích aktivitách. Národním kontaktním místem v rámci uvedené spolupráce s Europolem bylo určeno Policejní prezidium. Samozřejmostí je, že pro efektivní a operativní spolupráci je nezbytné, aby výměna potřebných informací byla zajištěna po celých 24 hodin denně obdobně, jak je to ve vztahu České republiky k Interpolu.

Na základě čl. 14 této smlouvy byl k Europolu od 1.9.2002 byl do Haagu **vyslán styčný důstojník České republiky**. Smlouva taktéž umožňuje, aby v případě potřeby byl do České republiky vyslán styčný důstojník Europolu.

7. EU bude mít svou policii

V rámci EU již existuje Europol, jak byl tento popsán blíže v předchozích kapitolách. EU nyní však pracuje na zřízení **společného mezinárodního policejního sboru**, který bude alespoň částečně uniformovaný a bude plnit obecné úkoly policie. V červnu 2000 se představitelé členských států EU rozhodly, že vedle společných ozbrojených sil rychlé reakce bude vybudován mezinárodní policejní sbor, do kterého vyšlou policisty všechny členské země EU. Nepůjde o stálou jednotku. Její členové v předpokládané síle cca 5.000 mužů budou plnit normálně ve svých zemích pracovní úkoly vyplývající z jejich postavení. V případě potřeby bude muset do 30. dnů nastoupit do mezinárodního policejního sboru nejméně 1.000 mužů. Zde budou plnit velmi rozmanité úkoly od prevence konfliktu až po krizové řízení. Experti věnující se dané problematice vyjádřili přesvědčení, že zřízení tohoto sboru plánované na rok 2003 nebude spojeno s žádnými velkými a závažnými problémy. EU má totiž v současné době v různých zahraničních misích celkem 3.500 policistů, kteří by byli zahrnuti do shora uvedeného předpokládaného počtu. Takto vybraní policisté budou speciálně a společně cvičeni. Při výcviku budou policisté **připravováni na konkrétní mise** a zároveň se budou zdokonalovat v mezinárodním právu a krizovém managementu. Problémem společného policejního sboru mohou být rozdílné policejní kultury, na rozdíl od kultur armádních, v jednotlivých členských zemích EU. Teprve další vývoj ukáže, zda uvedená myšlenka společného mezinárodního policejního sboru bude fakticky realizována.

Článek byl převzat s laskavým svolením redakce z měsíčníku POLICISTA 4/2003. Text byl zkrácen redakcí Bulletinu.

STANOVISKO NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY SKPV PČR K MOŽNÝM ZMĚNÁM V OBLASTI TRESTNÍHO PRÁVA A PROBLEMATIKY NELEGÁLNÍHO OBCHODU S OPL V SOUVISLOSTI S PŘIJETÍM ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE

Zdroj NPC

Celosvětový vývoj v utváření mezinárodních vztahů vede v rámci Evropy k integračním aktivitám. Součástí tohoto vývoje je i začlenění České republiky do Evropské Unie (dále EU). Tento vývoj klade velké nároky nejen na jednotlivé členské země EU, ale především na jednotlivé kandidátské státy. Uvedené změny se dotknou i oblastí spadajících do kompetence Ministerstva vnitra České republiky.

Problematikou drog, jejich zneužíváním, spotřebou, nelegálním obchodem, vlivem mezinárodních zločineckých seskupení páchajících závažnou a organizovanou drogovou trestnou činností v ČR se zabývá Policie České republiky národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování (dále NPC SKPV). NPC SKPV se domnívá, že v souvislosti se vstupem ČR do EU by mohlo v oblasti nelegálního obchodování s OPL a v trestně právní problematice dojít k následujícím změnám:

Pozitivní změny při přijetí ČR do EU:

- ❖ zrychlení a zkvalitnění mezinárodní spolupráce v rámci odhalování a vyšetřování mezinárodního obchodu s OPL,
- ❖ jednodušší aplikace právních norem – zejména trestního řádu : např. sledovaná zásilka, záměna zásilky, sledování osob a věcí, nasazování technických prostředků pro zadokumentování trestné činnosti (odposlech, používání záznamového telekomunikačního zařízení v kontextu s mezinárodním provozem),
- ❖ lze uvažovat i o možnosti zrychlení případného extradičního řízení,
- ❖ zefektivnění pátrání jak po podezřelých osobách, tak i obviněných na útěku, případně po skrývajících se svědcích,
- ❖ je předpoklad zvýšení možnosti aplikace ochrany svědka,
- ❖ jednodušší možnosti nasazení operativně – pátracích prostředků při procesních úkonech
- ❖ v rámci mezinárodní spolupráce,
- ❖ zlepšení komunikace a výměny informací v rámci mezinárodní (partnerské) spolupráce,
- ❖ zřizování mezinárodních týmů, realizace mezinárodních stáží ap.,
- ❖ možnost propojení a jednoduššího vstupu do databází EU a jejich následné využití (Europol),
- ❖ zrychlení změn legislativních opatření např.: sjednocení azylové politiky, vliv na podnikatelskou sféru, bankovní sektor – finance ap.,
- ❖ zlepšení situace v materiálně technické oblasti
- ❖ možnost rozšíření metodické, preventivní, publikační a propagační činnosti v rámci EU

Negativní změny při přijetí ČR do EU :

- ❖ dojde k většímu otevření hranic a k dalšímu přílivu mezinárodního prvku do oblasti nelegálního obchodu s OPL, zvýšení dovozu OPL,
- ❖ volnější pohyb osob a vozidel přes hraniční přechody s jejich menší kontrolou,
- ❖ v této souvislosti bude docházet k nárůstu konkurence v oblasti nelegálního obchodu s OPL, což povede k většímu konkurenčnímu boji mezi jednotlivými zločineckými skupinami,

- ❖ nové přerozdělení sfér vlivu mezi velkými zločineckými uskupeními,
- ❖ je předpoklad, že se budou objevovat nové tranzity v rámci jednotlivých zásilek drog, a to jak z východní, tak i západní Evropy,
- ❖ na základě jednotné měny se usnadní obchodní transakce s drogami v rámci států EU,
- ❖ větší zásobování trhu, možnost širšího sortimentu (nové trendy – syntetické drogy ap.),
- ❖ je možné očekávat rozšíření metamfetaminu („Pervitinu“ – podoba zvaná „Crystal“) i do jiných částí Evropy než je Spolková republika německo (dále SRN) či Rakousko (podoba zvaná „Crystal“), zvýšení vývozu „Crystalu“ do SRN,
- ❖ ovlivnění drogové scény v ČR (navýšení konzumentů, zvýšená dostupnost, drogová turistika do ČR z důvodu nižší ceny drog, vliv na cenu drog na trhu, zvýšený tlak na kategorizaci drog a liberální přístupy),
- ❖ bude docházet k větší konspirativnosti prodeje, využití nových technik ap.,
- ❖ nárůst kurýrů z řad českých občanů,
- ❖ v oblasti legislativy bude patrná určitá nejednotnost právních úprav v rámci právních systémů jednotlivých členských států EU,
- ❖ bude pravděpodobně nutné navýšit rozpočtová opatření pro zajištění chodu jednotlivých policejních složek

Doufáme, že náš útvar bude svojí prací i nadále navazovat na 75 let boje proti drogové kriminalitě a že bude potírání tohoto typu organizované kriminality stále úspěšnější.

OTEVŘENÁ VERZE ZPRÁVY EVROPSKÉ UNIE O ORGANIZOVANÉM ZLOČINU ZA ROK 2003

Zdroj NPC

Úvodní slovo ředitele.

Mám to potěšení předložit otevřenou verzi Zprávy Evropské unie o organizovaném zločinu za rok 2003 (ZOZ), která je výsledkem těsné spolupráce mezi členskými státy a Evropelem. Zpráva nabízí komplexní přehled a vyhodnocení hrozby představované nadnárodním organizovaným zločinem (OZ) v Evropské unii (EU). Politici, kteří přijímají rozhodnutí, stejně jako funkcionáři přijímající rozhodnutí v oblasti vymáhání práva a mnohé další veřejné i soukromé organizace mohou mít prospěch ze strategických závěrů předkládaných ve zprávě a to je i důvodem, proč je vypracována jako přístupná veřejnosti.

Dopad organizovaného zločinu pocítují všechny státy a každý v Evropské unii, někdy dokonce i přímo a osobně. To zapříčiňuje ohromné škody společenské a ekonomické. Organizovaný zločin jako jev se stává stále více nadnárodním s organizovanými zločineckými skupinami spolupracujícími v rozsáhlých sítích po celé Evropské unii, stejně jako i mimo ni. Oblasti trestné činnosti se pohybují od obchodu s drogami k nelegálnímu přistěhovalectví, obchodu s lidmi, finanční kriminalitě, pašování různého zboží a majetkové kriminalitě. Mnohé dnes působící organizované zločinecké skupiny jsou známy tím, že se zapojují do více než jednoho druhu trestné činnosti.

Důležitost rozšíření Evropské unie z 15 na 25 členských zemí nelze podceňovat. Toto představuje pravděpodobně nárůst možností pro organizované zločinecké skupiny, které hledají nové kriminální trhy, a současně poskytuje nová území pro organizování trestné činnosti.

Přeshraniční projevy aktivit organizovaného zločinu představují obzvláštní potíže pro policejní služby, které bojují proti organizovanému zločinu. Zákonná omezení, kterým čelí národní služby, neexistují pro organizované zločinecké skupiny, které mohou řídit svoje činnosti z řady hostitelských zemí. S cílem čelit problémům, před kterými stojí policejní orgány existuje v současné době několik iniciativ v rámci Evropské unie, které podstupují proces ratifikace nebo uskutečnění. Rychlá ratifikace nebo uskutečnění těchto opatření příslušnými orgány členských států jsou zásadní pro boj s organizovaným zločinem.

Rámcové rozhodnutí Rady o společných vyšetřovacích týmech zavádí strukturovaný přístup pro spolupráci mezi úředníky vymáhajícími právo z různých členských zemí, včetně zapojení Europolu, Eurojustu a OLAF. Nová Konvence o vzájemné právní pomoci ve věcech trestních (KVPPVT) posiluje koncept společných vyšetřovacích týmů.

Navíc Rada schválí iniciativu Dánského království o novelizaci Konvence Europolu s cílem zlepšit spolupráci mezi členskými státy a Evropelem. To je první podstatná snaha učinit zákonný rámec Europolu funkčnějším. Nemělo by to být ovlivněno současným soustředěním na budoucí ústavu pro Evropskou unii. Pokud by to mělo vyžadovat novou právní úpravu pro Europol, nestalo by se tak v nejbližší budoucnosti.

Konečně bych chtěl zdůraznit, že z našich praktických zkušeností my v Europolu spatřujeme jasnou potřebu dalšího zesouladění národního práva v oblastech praní špinavých peněz, nelegálního přistěhovalectví a obchodu s lidmi. Rozdílné národní zákonné úpravy v těchto oblastech vytvářejí velké překážky pro účinnou evropskou spolupráci a toto zesílí s rozšířením Evropské unie.

Protože hrozba mezinárodního organizovaného zločinu i nadále narůstá, je jasné, že si nemůžeme dovolit oslabit naše úsilí. Stále ještě je třeba udělat mnoho věcí. Europol a orgány členských zemí vymáhající právo tvrdě pracují na zajištění toho, abychom byli úspěšní.

1. Úvod

Zpráva o organizovaném zločinu je založena na příspěvcích z členských států Evropské unie, které popisují situaci v oblasti zločinnosti v jednotlivých státech v roce 2002. Jsou využity navíc i jiné důležité prameny jako Interpol, oficiální dokumentace Evropské unie, otevřené zdroje a obzvláště vlastní výzkum Europolu a zprávy z různých oblastí odborného posuzování.

Prvotním cílem zprávy je shromáždit a rozšířit informace o organizovaném zločinu v Evropské unii s důrazem na jeho přeshraniční projevy. To umožňuje vládám a parlamentům formulovat strategickou politiku Evropské unie pro mezinárodní pojmání organizovaného zločinu. Také to pomáhá funkcionářům přijímajícím rozhodnutí v oblasti vymáhání práva při stanovení priorit a umisťování zdrojů a úředníkům vymáhajícím právo pochopit specifické podrobnosti organizovaného zločinu. Přístup k tajné verzi této zprávy je omezen na služby vymáhající právo ve členských státech.

Od roku 2002 se zpráva o organizovaném zločinu rozvinula v odhad rizika, který nahrazuje bývalou situační zprávu o organizovaném zločinu. Zatímco veřejná verze se zaměřuje široce na organizované zločinecké skupiny a jejich aktivity, lze na konci zprávy nalézt přílohu pokrývající příslušné politické a policejní iniciativy.

Je třeba si povšimnout, že zpráva o organizovaném zločinu nezahrnuje terorismus nebo teroristické skupiny. Těchto záležitostí se dotýká, pokud jsou relevantní pro rozbor organizovaného zločinu.

2. Souhrnné modely a obecné trendy

Dopad a vliv organizovaného zločinu uvnitř Evropské unie během posledních patnácti let narůstal. Nástup svobodného pohybu zboží, osob, finance a služeb na jednotném evropském trhu a otevření hranic mezi Evropskou unií a jejími východními sousedy jsou aspekty, které usnadnily pro organizované zločinecké skupiny pohyb jejich nelegálních komodit a služeb do Evropské unie a po Evropské unii.

Jeden z ukazatelů rostoucího zapojení organizovaných zločineckých skupin v celkovém kontextu zločinnosti v Evropské unii lze vdedukovat z celkového počtu organizovaných zločineckých skupin a členů takových skupin, které hlásí členské státy Evropské unie. Vloni hlásily alespoň 3000 známých organizovaných zločineckých skupin s přibližně 30000 členy. V letošním roce se hlášené počty změnilly na asi 4000 skupin s téměř 40000 členy, i když tento nárůst může v některých případech odrážet změny v metodice používané členskými státy.

Pochybuje se o tradičním vnímání hierarchicky strukturovaných organizovaných zločineckých skupin. Nyní dochází k vývoji, který naznačuje, že větší procento mocných organizovaných zločineckých skupin má mnohem spíše buňkovitou strukturu se zpravidla vybudovanými a roztržitými uvolněnými vztahy a méně jasnými organizačními schémata. Tyto buňkovité struktury, jak se zdá, mají omezený počet klíčových členů, kteří vytvářejí více stálých spojení se členy ostatních buněk. Tento typ struktury organizované zločinecké skupiny přináší podstatné teoretické, zákonné a praktické potíže pro orgány vymáhající právo, protože je těžší vymezit skutečnou organizovanou zločineckou skupinu, k níž buňky náležejí. To také omezuje účinnost úsilí orgánů vymáhajících právo při zaměření se na jednotlivé buňky, protože se zdají být lehce nahraditelnými. Nicméně navzdory objevování se těchto buňkovitých organizovaných zločineckých skupin by se mělo zdůraznit, že mocné

hierarchické skupiny I nadále zaujímají v organizovaném zločinu v rámci Evropské unie klíčové postavení.

Lze rozeznat řadu jiných vlastností organizovaných zločineckých skupin. Vysoký stupeň mezinárodní spolupráce mezi organizovanými zločineckými skupinami zaznamenaný ve zprávě o organizovaném zločinu za rok 2002 i nadále vzrůstá a geografické rozšíření těchto svazků se také stává rozsáhlejším. Mezi organizovanými zločineckými skupinami uvnitř Evropské unie a v přistupujících státech existují početná spojení, stejně jako se skupinami po celém zbytku světa, v zemích jako Kanada a USA, Čína, Kolumbie, Írán, Maroko, Nigerie, Pákistán, Surinam, Turecko a Vietnam. Toto viditelné rozšiřování sítí organizovaných zločineckých skupin by se dalo částečně vysvětlit jinými faktory, včetně stoupající snadnosti mezinárodního cestování a komunikace.

Mezinárodní aspekt organizovaného zločinu a organizovaných zločineckých skupin se také zrcadlí ve složení skupin, které nyní zahrnuje větší směs etnických skupin a národností, i když domácí zločinci mají stále sklon k převaze. Dokonce i u těch skupin, které byly tradičně spojovány s etnickou homogenitou, lze pozorovat zapojení více národností.

Dnes jsou organizované zločinecké skupiny stále více pružnější a mají sklon k zapojení do řady kriminálních činností podle dostupných možností a rovnováhy mezi vysokým ziskem a nízkým rizikem. Lze pozorovat, jak se stále více organizovaných zločineckých skupin zapojuje do více než jednoho typu zločinu.

3. Obecné okolnosti napomáhající organizovanému zločinu v zemích Evropské unie

3.1 Politické změny a reakce organizovaného zločinu na ně

Politické změny, ke kterým dochází v Evropské unii počínaje Jednotným evropským protokolem v roce 1986 a zavedením jednotného evropského trhu v roce 1993 poskytly organizovanému zločinu mnoho příležitostí. V současnosti Evropská unie prochází jednou ze svých nejrozsáhlejších transformací, kterou představuje rozšíření v roce 2004, kdy vzroste počet členských zemí na dvacet pět.

Rozšíření Evropské unie poskytne organizovanému zločinu nové možnosti. S tím, jak se hranice Evropské unie přestěhují dále na východ, stanou se mnohé, ne-li všechny přistupující země zdrojovými, tranzitními a cílovými zeměmi pro kriminální zboží a služby. Navíc existují náznaky toho, že mezinárodní organizované zločinecké skupiny přemísťují svoje aktivity a členy do těch zemí, které se také stanou ohnisky pro investování nelegálních prostředků. Již se vyskytuje velký počet organizovaných zločineckých skupin, včetně těch, které sídlí v Evropské unii, přítomných v přistupujících zemích a schopných mít prospěch z nových možností, které bude představovat zapojení těchto zemí do Evropské unie.

Většina přistupujících zemí má hranice s chudými a, případně nebo s nestabilními oblastmi jako jsou Ukrajina, Bělorusko a Rusko na východě, Balkán a námořní hranice s Afrikou na jihu. Tyto země jsou známy jako důležité zdrojové a tranzitní země jak pro zboží, tak pro osoby, a i když byly již učiněny mnohé kroky ze strany přistupujících států k posílení hraničních kontrol, problém přetrvává.

Obecně organizované zločinecké skupiny využívají politickou a hospodářskou nestabilitu v zemích mimo Evropskou unii k napomáhání zločinu, obzvláště ve zdrojových a tranzitních zemích. Prostřednictvím korupce nebo příslibu lepší budoucnosti se lidé zapojují do zločinu nebo se sami stávají zbožím. Takové opevňování se zločinu zachrání před vymizením některé politické, sociální a ekonomické nedostatky, například zpožděním demokratických a hospodářských reforem. Toto je zejména pravdivé u zemí s nestabilními vládami jako jsou Albánie a bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM) v jihovýchodní Evropě.

Politicky jen málo organizovaných zločineckých skupin představuje přímou hrozbu pro členské země. Nicméně zásahy některých skupin do struktury politických systémů mohou přinejmenším zasáhnout důvěryhodnost politického systému nebo jeho výkonných odnoží, včetně orgánů vymáhajících právo.

3.2 Ekonomické faktory napomáhající organizovanému zločinu

Zřízení celosvětových finančních trhů, ekonomická globalizace a vytvoření společného trhu Evropské unie poskytly dobré příležitosti pro organizovaný zločin. Za využití předností svobodného pohybu zboží, služeb, peněz a lidí se stávají stále aktivnějšími v přeshraničním pašování a v různých druzích podvodů, obzvláště podvodů s DPH.

Nové systémy utváření firem, nadnárodní vlastnictví a zlepšená regulace zaměstnanosti, která dovoluje najímání personálu z mnoha zemí, se staly usnadňujícími faktory pro organizované zločinecké skupiny. Celkově došlo k tomu, že jejich nelegální činnosti jsou hůře zjištěitelné, kontrolovatelné a hůře se jim účinně čelí. Tento trend bude pravděpodobně pokračovat po rozšíření Evropské unie, kdy se zločinci budou moci přesunovat mezi dvaceti pěti místo patnácti členskými státy, nehledě na mnohá opatření, která se provádějí s cílem prevence zneužití základní svobody pohybu uvnitř Evropské unie.

Ekonomicky organizovaný zločin již narušuje zavedené, legální obchodní praktiky. Pokud to bude pokračovat, existuje zde riziko, že ostatní ekonomičtí činitelé, kteří budou čelit nerovným obchodním podmínkám, mohou přijmout podobné neetické nebo dokonce nezákonné praktiky. Malé obchody a podniky jsou zejména zranitelné těmi, kdo obchodují s pašovaným (nezdaněným) nebo padělaným zbožím.

3.3 Sociální rozměr

Sociální změny mají podstatné účinky na možnosti kriminálního trhu. Je jasné, že rostoucí mobilita osob a pokračující urbanizace vedly k vyšší úrovni anonymity ve společnosti, což může napomáhat zločinu. Navíc vyšší mobilita také přispívá k novým kontaktům mezi lidmi (a mezi organizovanými zločineckými skupinami) na větší vzdálenosti, což prospívá organizovanému zločinu.

Nadto přítomnost do ciziny vystěhovaných společenství v členských zemích je užitečnou výhodou pro organizované zločinecké skupiny netuzemského původu. To jim může poskytnout cokoli od krytí, pracovní síly a místních znalostí až po kriminální služby. To zejména platí ohledně tradičně izolovaných skupin jako jsou turecké zločinecké skupiny nebo zločinecké skupiny etnických Albánců, ale prospívá to i jiným zločineckým skupinám netuzemského původu, které jsou činné v Evropské unii, například skupiny nigerijské, irácké nebo iránské.

Obava, že se lidem vštěpuje zločin brzdí vývoj otevřené společnosti. Navíc nedůvěra v politický systém a v jeho odnož vymáhající právo by mohla vést v krajním případě k zvýšení úrovně násilí (a zločinu) při vzniku pokusů lidí o sebeobranu.

3.4 Technologie a zločin

Technologický rozvoj, k němuž došlo během posledního desetiletí, je stěžejní. Změnily se způsoby, kterými lidé komunikují, což silně ovlivnilo mimo jiné i finanční operace.

Organizované zločinecké skupiny jsou jasně mezi hlavními subjekty majícími prospěch z technologického pokroku. Pokroky v takových oblastech jako telekomunikace, doprava a zejména rozvoj virtuálního světa poskytly velké možnosti a ohromnou arénu, ve které mohou organizované zločinecké skupiny operovat.

Rozšíření elektronického obchodování a možnost vytvoření takzvaných "virtuálních totožností" přispívá k trestné činnosti a znejasňuje takové aktivity a jejich činitele

poskytováním anonymity. I když technologické změny prospívají také vymáhání práva, jednou z hlavních výhod organizovaných zločineckých skupin je jejich schopnost nakoupit komerčně dostupné položky, aniž by je svazovala rozpočtová omezení, administrativní zdržení nebo náklady technologického vývoje.

V oblasti počítačové a tiskařské techniky došlo k významnému rozvoji, který zvyšuje kapacitu organizovaných zločineckých skupin pro výrobu falšovaných dokladů různého druhu, stejně jako padělané měny. Peníze, včetně výnosů z trestné činnosti, lze rychle převádět za použití počítačů. Sledování finančních transakcí se stává neustále obtížnějším.

Velice rozšířené využívání mobilních telefonů, a obzvláště telefonů se SIM kartou, je zásadním rysem organizovaných zločineckých skupin dneška. Mnohé organizované zločinecké skupiny využívají pirátské nebo zakódované telefony a ukradené telefonní karty, které jsou běžně vyměňovány.

Široké spektrum technologických prostředků a rychlost inovace představují velký problém pro orgány vymáhající právo, které se zabývají organizovaným zločinem.

4. Hrozba ze strany organizovaného zločinu

Organizovaný zločin se stává čím dále tím více profesionálnější, závislým na odborných znalostech zvenku ve stále se rozšiřujícím mezinárodním a různorodém uspořádání. Aktivita organizovaného zločinu se podobají komplikovanému průmyslovému odvětví. Například smlouvy vyžadují jednání s (početnými) dodavateli a subdodavateli, je třeba zvyšovat zásoby, zboží je třeba převážet, skladovat a distribuovat, je třeba vytvářet doklady a je třeba zachovávat bezpečnost operací.

V některých případech organizované zločinecké skupiny, jak je známo, těží z neexistence nebo zpoždění politických iniciativ nebo jejich nepředvídatelných, záporných následků, stejně jako z právních změn a technologického pokroku.

Jiným nástrojem užívaným organizovanými zločineckými skupinami je korupce, která představuje účinnou metodu docilování kriminálních úspěchů. Toto se pravděpodobně bude vyslovovat častěji v nadcházejících letech.

Určité faktory hrají velkou roli při určování, které organizované zločinecké skupiny představují největší hrozbu. Takové aspekty jako neproniknutelné členství ve skupině, vzrůstající internacionalizace, úroveň organizace, kterou určité skupiny dosáhly na dnešních nadnárodních legálních a nelegálních trzích a rozsah jejich proniknutí do legálního hospodářství prostřednictvím například hotelového, bankovního nebo dopravního sektoru jsou zásadní.

4.1 Velké organizované zločinecké skupiny

Následující oddíl ukazuje výběr z velkého množství organizovaných zločineckých skupin, o nichž je známo, že operují v Evropské unii nebo z Evropské unie. Lze očekávat, že tyto skupiny budou i nadále hrát hlavní roli v budoucnosti s ohledem na situaci v oblasti organizovaného zločinu v Evropské unii a dokonce i rozšíří svůj význam tím, že se stanou vedoucími na trhu v regionech Evropské unie nebo v některých specifických oblastech trestné činnosti.

Tuzemské skupiny

Nejvlivnější organizované zločinecké skupiny působící uvnitř Evropské unie jsou stále ty, které mají tuzemský charakter. To platí hlavně díky skutečnosti, že jsou již dobře integrované ve svých vlastních zemích a lépe rozumějí politickým, právním, ekonomickým a sociálním procesům. Pro orgány vymáhající právo jsou tyto skupiny mnohem obtížněji rozpoznatelné, neboť jsou schopné snadněji pronikat do legálního hospodářství a společnosti.

Tyto skupiny jsou stále více různorodé a aktivně budují spojení, která překračují regionální a státní hranice. Tato spojení zvýšila celkový dopad, který tyto skupiny mají, když zkoumáme fenomén organizovaného zločinu z nadnárodní, panevropské perspektivy.

Určité země zdůrazňují spojení, které tuzemské organizované zločinecké skupiny mají s jinými skupinami v různých zemích Evropské unie. Téměř všechny členské státy Evropské unie hlásí spojení mezi tuzemskými organizovanými zločineckými skupinami a nizozemskými organizovanými zločineckými skupinami. Podobná spojení se španělskými organizovanými zločineckými skupinami jsou zmiňována většinou západoevropských zemí, zejména ve vztahu k pašování kanabisu a kokainu. Italské organizované zločinecké skupiny zůstávají významné a spolupracují s ostatními organizovanými zločineckými skupinami jako jsou etničtí Albánci v oblasti obchodu s drogami a obchodu s lidmi. Belgické organizované zločinecké skupiny jsou známy svými mezinárodními styky se skupinami ve Spojeném království, Nizozemsku, Německu a Francii, stejně jako v Albánii.

Organizované zločinecké skupiny pocházející ze zemí mimo Evropskou unii

Organizované zločinecké skupiny etnických Albánců i nadále patří k hlavním hrozbám pro Evropskou unii, stejně jako pro přistupující státy a Norsko. Jsou hlavně zapojeny do obchodu s lidmi a pašování drog. Často jsou spojovány s extrémním užíváním násilí, obzvláště pokud si konkurují s jinými skupinami. Navzdory jejich tradičně exkluzivnímu členství ve skupině organizované zločinecké skupiny etnických Albánců nicméně mají opravdu rostoucí počet kontaktů s jinými skupinami, i když se to často týká ostatních skupin etnických Albánců, se kterými je pojí rodinná pouta.

Nejdůležitějším rysem organizovaných zločineckých skupin etnických Albánců je jejich postup vzhůru od role zprostředkovatelů a poskytovatelů služeb k etablovaným organizovaným zločineckým skupinám přebírajícím určité kriminální trhy, jakmile dosáhli potřebných znalostí. Toto byl případ podnikání v oboru prostitutce ve Spojeném království a v tureckém heroinovém obchodě v mnohých zemích, i když v řadě členských zemí turecké organizované zločinecké skupiny i nadále ovládají tento obchod.

Je důležité si nicméně povšimnout, že albánské skupiny celkově neopustily svou roli poskytovatelů kriminálních služeb, i když toto se změnilo v novém směru. Například Albánci působí jako zprostředkovatelé pro kolumbijské organizované zločinecké skupiny zapojené do mezinárodního pašování kokainu. Také vyvážejí marihuana z Itálie do Nizozemska, Ruska a jiných zemí.

Hrozba, kterou představují organizované zločinecké skupiny z bývalé Jugoslávie je nejasná. Zatímco některé země popsaly počet organizovaných zločineckých skupin z tohoto regionu jako klesající, určité organizované zločinecké skupiny zůstávají mimořádně aktivní na kriminálních trzích po celé Evropské unii.

Přesto je často obtížné určit přesný původ těchto skupin, protože se o nich co do původu mluví v členských státech jako o "Jugoslávcih". Tyto skupiny jsou zapojeny do řady činností, především do obchodu s drogami, nelegální imigrace, obchodu s lidmi, krádeží a majetkové trestné činnosti, zejména do mezinárodních krádeží automobilů. Jsou často známy tím, že používají násilí. Balkánské země leží ve středu rozcestí mezi Evropou a Středním východem, což bylo často popisováno jako osa pro aktivity organizovaného zločinu. Tato zeměpisná poloha naznačuje, že aktivity organizovaného zločinu v tomto regionu budou i nadále charakterizovat celkovou situaci v oblasti organizovaného zločinu v Evropské unii.

Ruské organizované zločinecké skupiny zůstávají i nadále mezi nejmocnějšími. Jsou zapojeny do finanční kriminality, praní špinavých peněz, zaměřují se na své krajany v případech vydírání a nelegální imigrace. Ruské organizované zločinecké skupiny prosluly svou striktně hierarchickou strukturou, která funguje na základě mimořádně účinné dělby práce. Za část svého pevného postavení vděčí své tvrdé kázni, která je často doprovázena

vysokou úroveň násilí. Vůči členům skupiny nebo konkurentům. Jsou mimořádně zběhlí ve využívání administrativních a legislativních mezer. Velký aspekt jejich úspěchu jde na účet jejich významných finančních zdrojů, které se investují do legálního podnikání. Jejich přítomnost je obzvláště viditelná v severovýchodních zemích a v baltských zemích, i když se neomezuje na tyto země.

Turecké organizované zločinecké skupiny jsou zapojeny do pašování drog a zbraní, praní špinavých peněz a vymáhání výpalného. Zatímco tyto skupiny i nadále dominují na heroinovém trhu v Evropské unii s dopadem obzvláště na Spojené království, Nizozemsko a Německo, existují náznaky, že ostatní skupiny je začaly provokovat. V některých případech jsou turecké skupiny popisovány jako dovozci heroinu, kteří si udržují strategickou kontrolu, zatímco skupiny etnických Albánců drogy distribuují. Nejpozoruhodnější změnou je nárůst počtu obchodů s měkkými drogami, které podnikají turecké organizované zločinecké skupiny.

Turecké skupiny prosluly svou uzavřenou povahou, která připomíná síťovou strukturu, která je obvykle propojena rodinnými nebo pokrevními pouty. Mají přísné rozdělení rolí a přísné vnitřní kontrolní mechanismy, které používají k udržování kázně u členů svých skupin. Turecké skupiny jsou spojeny s vysokou úrovní násilí a zastrašování, které je často zaměřeno vůči ostatním tureckým občanům žijícím v zahraničí.

Za zmínku stojí, že turecké skupiny jsou stále více známy díky své spolupráci s různými etniky a národnostmi. To lze vysvětlit skutečností, že mnozí z Turků se usadili v komunitách v Evropské unii a nyní představují druhou generaci a jsou lépe obeznámeni s hostitelskou zemí. Toto napomohlo nejen rozvoji tureckého organizovaného zločinu, ale také těmto spojením s tuzemskými a jinými organizovanými zločineckými skupinami.

Nigerijské organizované zločinecké skupiny jsou zapojeny zejména do obchodu s lidmi, pašování drog, podvodů a do podezřelých obchodů. Dva hlavní rysy těchto skupin jsou následující : mají mimořádně uvolněnou strukturu buněk a skupin, které spolupracují jako jedna organizovaná zločinecká skupina, a zaměstnávají jednotlivce a skupiny z řady národností, aby pro ně pracovali. Toto obzvláště ztěžuje jejich odhalení, neboť zůstávají vzdálení činnostem v přední linii. V tomto smyslu ztělesňují jak koncepci subdodavateckou, tak koncepci vnějšího verbování.

Činnosti a vliv organizovaných zločineckých skupin ze severní Afriky se zdají být na vzestupu. Zajímavou roli hrají marocké organizované zločinecké skupiny a obzvláště jejich mezinárodní spojení s organizovanými zločineckými skupinami v Evropské unii. Maroko je zemí původu pro většinu kanabisu pašovaného do Španělska, Nizozemska a severní Evropy.

Marocké organizované zločinecké skupiny často disponují svými nelegálními zisky tak, že je převážejí fyzicky v hotovosti do Maroka nebo užívají nějakou formu nelegálního bankovníctví. Marocké organizované zločinecké skupiny rozšiřují svou činnost do různých druhů pašování (zejména cigaret), obchodu s tvrdými drogami a ozbrojených přepadení. Fyzická blízkost Maroka ke španělské pevnině a Kanárským ostrovům zapříčinila výrazné problémy v minulosti ve vztahu k nelegálnímu přistěhovalectví a nejsou žádné známky toho, že to v budoucnosti ubude.

Role kolumbijských organizovaných zločineckých skupin je převážně omezena na obchod s kokainem a specificky na vývoz kokainu pro skupiny uvnitř Evropské unie pro další distribuci. Jejich dovozní aktivity zasahují především, avšak nikoliv výlučně, Španělsko. Zdá se, že tyto skupiny hledají nové, méně viditelné vstupní body do Evropské unie a že roste jejich spolupráce s ostatními skupinami. Kromě Španělska jako vstupního bodu byly zmíněny Rumunsko a Slovinsko. Navíc lze nyní pozorovat, že spolupracují s organizovanými zločineckými skupinami etnických Albánců, což naznačuje, že jejich vliv v Evropské unii by se mohl rozšířit. Existují signály, že kolumbijské organizované zločinecké skupiny pronikají na kriminální scény ve velkých městech na Pyrenejském poloostrově a možná i někde jinde v Evropě.

I čínské organizované zločinecké skupiny udržují svou přítomnost v Evropské unii. V Itálii jsou hlavně spojeny s nelegálním přistěhovalectvím, v Rakousku s vymáháním výpalného od prostitutek a v Německu a Nizozemsku s pašováním zboží, hlavně pak cigaret, a v České republice s pašováním zbraní. Jsou zasaženy užíváním násilí, zejména vůči svým vlastním krajanům.

Vietnamské organizované zločinecké skupiny se, jak se zdá, stávají novými poskytovateli kriminálních služeb a jako organizované zločinecké skupiny etnických Albánců byly zjištěny mezi těmi, kteří jsou v postavení těch, kteří odmítají tureckou nadvládu na heroinovém trhu v Německu a v České republice. Jsou také zapojeni do nelegálního přistěhovalectví a do pašování zboží.

Přístupující státy

U určitých organizovaných zločineckých skupin z přístupujících států lze pozorovat, že zasahují do situace v oblasti organizovaného zločinu v současné Evropské unii. V Německu nyní polské organizované zločinecké skupiny představují druhou největší německou organizovanou zločineckou skupinu po tureckých skupinách. Tyto skupiny jsou zapojeny do krádeží automobilů a do trestných činů v oblasti cel a daní ve vztahu k pašování zboží. Toto lze nejlogičtěji vysvětlit zeměpisnou polohou Polska jako tranzitní země mezi Německem a východní Evropou. Navíc mnozí Poláci se již dobře usadili v Německu a mají nyní německé občanství. Tyto polské komunity nabízejí styky, bydlení, úkryt a jinou podporu, což může napomáhat činnosti polských organizovaných zločineckých skupin zaměřených na Evropskou unii.

Organizované zločinecké skupiny z baltských států jsou angažovány v pašování zboží a padělání. Oblast jako celek patří k významným zdrojovým, tranzitním a cílovým územím pro širokou paletu zboží pohybujícího se mezi severskými zeměmi, Běloruskem, Ruskem a baltskými státy samotnými. Skupiny z těchto zemí pravděpodobně budou pokračovat v budování spojení mezi svými zeměmi a severskými zeměmi v budoucnosti, jestliže životní úroveň v jejich zemích bude nadále nižší než u jejich sousedů v Evropské unii. Skupiny z Estonska jsou známy svou nápadnou podobností s ruskými organizovanými zločineckými skupinami, se kterými pravidelně spolupracují. Estonské organizované zločinecké skupiny pravděpodobně užívají více násilí a využívají legislativní a administrativní mezery, například ve vztahu k podporám z Evropské unie.

Litevské organizované zločinecké skupiny jsou zapojeny do pašování zboží (hlavně cigaret) , obchodu s drogami (hlavně s amfetaminy), padělání bankovek euro, krádeží vloupáním, praní špinavých peněz, nelegálního přistěhovalectví, za účelem prostituce a pracovního vykořisťování, vydírání, únosů a obchodu s ukradenými automobily. Jejich aktivity byly zaznamenány po celé Evropské unii.

I když se neočekává, že Rumunsko a Bulharsko se připojí k Evropské unii před rokem 2007, je zjevné, že organizované zločinecké skupiny z těchto zemí jsou mimořádně dynamické. Jsou zapojeny do širokého spektra kriminálních činností, které mají dopad na mnohé země Evropské unie. To nasvědčuje tomu, že v současnosti představují jednu z hlavních hrozeb pro Evropskou unii. Ve velkém počtu zemí jsou rumunské organizované zločinecké skupiny zapojeny do finanční kriminality a loupeží, zejména ve vztahu k padělání dokladů a odčerpávání zisků, výrobě a používání padělaných kreditních karet. Jsou také zapojeny do nelegálního přistěhovalectví a obchodu s lidmi, v němž se specializují na verbování žen pro účely prostituce. Navíc jsou rumunské organizované zločinecké skupiny zapojeny do majetkové trestné činnosti, zejména do organizovaných krádeží, loupežných přepadení, loupeží a do obchodu s kradenými automobily. Jejich roli napomáhá usídlení rumunských komunit v Evropské unii.

Bulharské organizované zločinecké skupiny jsou obzvláště známy svými schopnostmi padělat bankovky euro a padělat kreditní karty a různé druhy dokladů. Padělané doklady totožnosti a cestovní doklady jsou často poskytovány nelegálním přistěhovalcům. Tyto organizované zločinecké skupiny jsou hlavními hráči na scéně mezinárodního zločinu spojeného s krádežemi automobilů po celé Evropské unii, obzvláště pak co se týče krádeží automobilů převážených do Bulharska a na Střední východ. Jejich zeměpisná blízkost Řecku a Turecku představuje klíčový faktor v trendech obchodu s drogami v této oblasti, které zahrnují heroin a syntetické drogy. Bulharské organizované zločinecké skupiny konsolidují svou roli v obchodu s lidmi pro sexuální vykořisťování a zejména zásobují bordely bulharskými prostitutkami.

4.2 Druhy trestné činnosti

Nedošlo k velkým změnám, co se týče druhů trestných činů, které zasahují Evropskou unii. Významný trend ve vztahu k dnešním sítím organizovaného zločinu je odklon od jednotlivých druhů trestné činnosti (například obchod s drogami) k diverzifikaci do multidisciplinárních činností (například obchod s drogami, pašování zboží a nelegální přistěhovalectví).

Na rozdíl od loňské zprávy tento oddíl začíná zločiny proti osobám spíše než organizovaným zločinem se vztahem k drogám. Ačkoliv by záporný dopad obchodu s drogami neměl být podceňován, argumentuje se tím, že dopad každoročního nelegálního přistěhovalectví mnoha set tisíc osob na Evropskou unii je mnohem širší a mnohem hmatatelnější ve smyslu sociálním, ekonomickém a politickém.

Oblast zločinů proti osobám je mnohostranná, často vnitřně spjatá s jinými aktivitami organizovaného zločinu. To může zahrnovat trestné činy, které napomáhají nelegálnímu přistěhovalectví, takové jako padělání a falšování dokladů nebo krádeže totožnosti, nebo jiné trestné činy, jako například obchod s drogami, když migranti převážejí drogy jako součást platby za jejich cestu. Navíc tato oblast trestné činnosti má trvalý a často negativní dopad vznikající z pokračující (často nelegální) přítomnosti v jejich hostitelských zemích.

Tento druh trestné činnosti je již na politických fórech Evropské unie klasifikován jako prioritní oblast pro členské státy, jak to dokazují operace s velkým dopadem zahájené posledními čtyřmi předsednictvími Evropské unie zaměřené na nelegální přistěhovalectví a v novější době na obchod s lidmi.

Trestné činy proti osobám

Napomáhání nelegálnímu přistěhovalectví zůstává jednou z nejlukrativnějších aktivit pro dnešní organizované zločinecké skupiny. Kromě toho, že jde o jednu z nejvíce ziskových a nejméně riskantních činností pro organizované zločinecké skupiny, zapojení do tohoto druhu trestné činnosti má pro ně specifické výhody. Nelegální přistěhovalectví nevyžaduje speciální vybavení nebo vybudované distribuční sítě a nelegální přistěhovalci platí předem velké sumy peněz. Existují také signály, že organizované zločinecké skupiny zapojené do nelegálního přistěhovalectví jsou těmi, které se nejvíce angažují v mnohostranných druzích trestné činnosti.

Rozšíření Evropské unie sehraje v budoucnu velkou roli v pokračujícím růstu nelegálního přistěhovalectví. Omezení v kontrolách ruské hranice pravděpodobně povedou k vzestupu nelegálního přistěhovalectví z Ruska do Finska. Navíc těsnější pohraniční kontroly v Polsku vedly k přemístění tras migrantů z Moskvy, které nyní procházejí přes Českou republiku a Slovensko.

Obchod s lidmi postihuje téměř všechny členské země. Mnohé z obětí jsou nuceny žít ve stavu obdobném otroctví, jsou vykořisťovány k prostituci nebo jako nelegální pracovní

síla. Metody verbování ve zdrojových zemích mohou znamenat násilí, nátlak, únos nebo podvodný trik podle povahy práce, do které budou oběti zapojeny.

V jiných situacích mohou být za účelem zastrašování nebo zajištění bezpečnosti organizovaných zločineckých skupin unášeni svědci, členové skupin nebo konkurenti. Obdobně existuje mnoho případů braní rukojmí při loupežích v klenotnictvích, bankách nebo poštovních úřadech, které organizované zločinecké skupiny používají ke spáchání své trestné činnosti nebo k usnadnění útěku.

Dalším aspektem obchodu s lidmi je rozvoj nelegální prostituce. Specifický prvek této činnosti zahrnuje stěhování prostitutek z baltských zemí do severovýchodních zemí. Nicméně musíme zdůraznit, že původ prostitutek často není jasný a mohou ve skutečnosti pocházet z Ruska nebo Běloruska. Podobné trendy, jak se zdá, se vyskytují u ukrajinských a moldavských prostitutek, které cestují do členských zemí, ačkoliv zapojení organizovaného zločinu v těchto případech zůstává nejasné.

Případy vydírání jsou často spojeny s použitím násilí a hrozbou násilím. Důležitým hlediskem je skutečnost, že organizované zločinecké skupiny se téměř pravidelně zaměřují na své krajany, což snižuje pravděpodobnost toho, že to upoutá zájem orgánů vymáhajících právo.

Zapojení organizovaných zločineckých skupin v oblasti trestné činnosti proti osobám by se nemělo podceňovat, neboť představuje nejdůležitější zdroje vysoce ziskového a nízkorizikového příjmu. Tyto výnosy mohou být příznačně využity pro financování jiných kriminálních aktivit a pro legální podnikání.

Obchod s drogami

Obchod s drogami zůstává jedním z nejplukrativnějších obchodů pro organizované zločinecké skupiny v Evropské unii a ve velké míře mu napomáhají mezinárodní síťové struktury, které si organizované zločinecké skupiny vyvinuly. U organizovaných zločineckých skupin existuje trend k polydrogovému obchodu.

Mezinárodní obchod s heroinem přetrvává v Evropské unii v postavení hlavního problému. Během války v Afghánistánu se obchod s heroinem z této oblasti snížil a umožnil vzestup řadě různých zemí a organizovaným zločineckým skupinám do něj zapojeným. Nicméně objevují se signály o tom, že obchod s heroinem z Afghánistánu znovu získává svou sílu, v neposlední řadě proto, že poptávka po droze poskytuje Afgháncům stimul pro přestování máku pro tuto drogu. I když zejména turecké a kurdské skupiny zůstávají dominantní v pašování heroinu do Německa, stále více je zjevné, že ostatní skupiny, včetně albánských a vietnamských skupin jsou schopny jim úspěšně vyzývat ke konkurenci.

Obchod s kokainem ve velké míře drží v rukou stále kolumbijské organizované zločinecké skupiny. Nicméně organizované zločinecké skupiny z Albánie a Afriky se také zapojují do distribuce této drogy v některých státech. Španělsko představuje hlavní vstupní bod pro tuto drogu předtím, než dojde k její redistribuci po celé Evropské unii. Zdá se, že organizované zločinecké skupiny zapojené do obchodu s kokainem mají tendenci omezovat se na tuto drogu.

Velmi významnou oblastí v mezinárodním obchodě s drogami je obchod se syntetickými drogami. Nizozemsko a Belgie trvale představují hlavní zdrojové země amfetaminů a jejich derivátů, jako je ecstasy. Tyto druhy drog se vyvážejí do celé Evropy, stejně jako do Spojených států a jinam mimo kontinent. Objevují se signály toho, že laboratoře na výrobu syntetických drog se přemisťují do zemí mimo Evropskou unii. V menším rozsahu se stávají zdrojovými zeměmi také Německo a Spojené království, i když je nepravděpodobné, že by to ohrozilo vedoucí postavení Nizozemska a Belgie.

V přístupujících zemích se amfetaminy a ecstasy vyrábějí v Estonsku na vývoz na severní trh. Prekurzory pro tyto drogy se dovážejí z Ruska, Běloruska a Ukrajiny. Polsko je dalším

velkým zdrojem syntetických drog. Zde vyráběné amfetaminy se pašují do Rakouska, Dánska a Švédska, zatímco ecstasy vyráběná v Polsku se dopravuje po souši do Portugalska. Maďarsko a baltské země jsou také zdrojovými zeměmi amfetaminů, které se pašují do Evropské unie.

Kanabis pěstovaný v Maroku a konzumovaný v Evropské unii představuje i nadále trend. Zatímco tuzemské organizované zločinecké skupiny stále hrají vedoucí úlohu v obchodu s kanabisem v mnohých členských státech, v různých oblastech čelí výzvě od etnických albánských, afrických, estonských a polských organizovaných zločineckých skupin. Kromě Maroka se zvyšuje produkce kanabisu v jiných zemích, jako jsou Albánie a balkánská oblast.

Psychotropní droga rohypnol byla opět zjištěna v tomto roce ve Švédsku a v Rakousku, kde tato droga představuje největší množství ze všech zabavených psychotropních látek. Ve Švédsku se zabavení ve srovnání s rokem 2001 ztrojnásobila. Rohypnol se pašoval do Švédska na trajektech z Litvy a tranzitoval přes další baltské státy nebo také přes Německo a Dánsko obvykle za použití litevských kurýrů. Norsko bylo rovněž zamýšlenou destinací pro některé ze zásilek.

Používání drog jako určitého druhu platidla bylo hlášeno ve dvou případech. V Nizozemsku byly převezeny ecstasy a kokain do Turecka, aby byly vyměněny tureckými organizovanými zločineckými skupinami za heroin. Objevila se také informace, že estonští kurýři pašovali kanabis na sever a používali amfetaminy jako platidlo

Finanční kriminalita a majetková trestná činnost

Na scéně organizovaného zločinu stále převládají všechny druhy podvodů, vzestup podvodů v Evropské unii však lze předvídat v budoucnosti. Po rozšíření by se mohly dotace z Evropské unie stát cílem pro organizované zločinecké skupiny. Současní členové Evropské unie také čelí nárůstu počtu kriminálních skupin podvodně získávajících státní podpory z důchodových, pojišťovacích nebo zdravotních důvodů. Velmi se také rozšířily podvody s DPH a daňové úniky u zboží, které se nakupuje v členských státech a prodává za nižší ceny na černém trhu. Na druhé straně se výrobky kupují bez DPH a poté prodávány nic netušícím obětem za ceny zahrnující DPH. Krádeže totožnosti a podvody s kreditními kartami jsou na vzestupu.

Rostoucí počet organizovaných zločineckých skupin se rovněž zapojuje do padělání měny, zejména litevské a bulharské skupiny. Toto postihuje členské státy od té doby, co se to často týká euro měny. Dokonalejší tiskařská zařízení a zaměstnávání profesionálních padělatelů dramaticky zlepšilo kvalitu a kvantitu padělků eura, které se objevily v Evropě v roce 2002.

Praní špinavých peněz představuje hlavní činnost pro většinu organizovaných zločineckých skupin. Prostředky používané organizovanými zločineckými skupinami k zakrytí nelegálního původu jejich prostředků jsou stále rafinovanější, často zahrnují též získávání profesionálů jako jsou účetní nebo právníci, kteří mohou nelegálně získaným penězům dát zdánlivě legální původ.

Vymýšlejí se různé způsoby, jak peníze vyprat, nejčastější jsou používání legálních zastíracích firem, finančních útočišť po celém světě a využívání směnárny.

Používání legálních zastíracích firem znamená velký problém, protože tyto firmy poskytují organizovaným zločineckým skupinám dodatečný legální příjem, který lze znovu investovat do kriminálního podnikání. To má nejen destabilizující účinek na legální tržní činnosti a konkurenční síly, ale představuje to také klíčový zdroj, který nadále bude podporovat růst a expanzi organizovaného zločinu.

Novinkou je investování do nemovitostí jako způsob dispozice s nelegálními prostředky. To typicky svědčí o takových organizovaných zločineckých skupinách, které

tradičně své kriminální zisky převážely zpět do své domovské země, aby je tam investovaly do nemovitostí. Takové příklady byly zmiňovány v Turecku a v Maroku. Nicméně organizované zločinecké skupiny v Evropské unii jsou rovněž spojeny s tímto typem investic v přístupujících státech.

Dochází k nárůstu organizovaných loupeží zaměřených na místa jako jsou poštovní úřady, vozidla pro převoz peněz nebo čerpací stanice. Toto provázelo pokles počtu bank, které byly cílem těchto útoků. Klíčovým hlediskem bylo rostoucí užívání násilí v těchto organizovaných loupežích.

Trestná činnost spojená s vyspělou technikou bude také v budoucnosti představovat jednu z hlavních oblastí zločinu souběžně s rozvojem elektronického obchodování a internetového bankovníctví. Rovněž tak úzce souvisí s podvody s kreditními kartami a s krádežemi totožnosti. Například Západoařičané byli zjištěni jako uživatelé vyzrazených čísel účtů ze Spojených států za účelem nákupu zboží vysoké hodnoty na internetu, které se pak prodává za hotové. Navíc internet je zdrojem, který organizované zločinecké skupiny využívají pro vytváření nových totožností, které poté mohou být využity pro celou škálu kriminálních činností.

Jak jsme již dříve zdůraznili, organizované zločinecké skupiny využívají nejnovějších vymožeností technologického rozvoje s cílem napomáhat páchání trestného činu nebo trestných činů. Toto se promítlo v rozvoji podvodů s kreditními kartami a často se zmiňuje v souvislosti se sbíráním kreditních karet s cílem obdržet osobní údaje, které poté lze použít k páchání dalších trestných činů. Toto je obzvláště hodné zmínky u finančních transakcí založených na internetu..

Jiným prospěchem z technologie je, že může poskytnout prostředky pro členy organizovaných zločineckých skupin k tomu, aby se vzdělali od trestné činnosti používáním internetu k páchání trestné činnosti. Konečně lze rovněž využít zlepšování a pomoc komunikačních systémů při zakrývání totožnosti členů skupiny. Toto je zejména zjevné při užívání telefonních SIM karet, časté výměně mobilních telefonů a rostoucím využívání textových zpráv SMS.

Nelegální obchod

Hlavní oblastí činnosti organizovaného zločinu je pašování zboží, zejména pašování cigaret a alkoholu. Severské země a Spojené království jsou obzvláště zranitelné tímto druhem trestné činnosti díky jejich vysoké úrovni zdanění takových komodit. Zločinci z baltských zemí jsou hlavními pachateli pašování cigaret, i když vietnamské skupiny jsou také známy díky spolupráci se skupinami ze střední a východní Evropy prodejem cigaret těmto skupinám, které je pak dále pašují do Německa. Cigarety ze Řecka také přicházejí do Spojeného království přes Itálii. Pašování zboží poskytuje zdroj příjmů pro organizované zločinecké skupiny pro financování jejich zapojení do jiných druhů trestné činnosti.

Ačkoliv nelegální obchod se střelnými zbraněmi není zatím příliš rozšířen, ani nepředstavuje hlavní činnost některé ze skupin, lze očekávat jeho nárůst daný tendencí organizovaných zločineckých skupin uchýlovat se k násilí. Východní Evropa představuje jeden z hlavních zdrojů těchto nelegálních zbraní, což se ukazuje u těch organizovaných zločineckých skupin, které se častěji spojují s tímto druhem obchodu

Trestná činnost spojená s krádežemi automobilů je stabilní, ale lze argumentovat tím, že začíná narůstat, protože přeshraniční pohyb mezi přístupujícími státy a členskými státy je ulehčován rozšířením. Mnohé z přístupujících států představují důležité cílové nebo tranzitní země pro mnohé automobily ukradené v Evropské unii. Došlo k nárůstu počtu krádeží klíčů od automobilů. Toto lze pravděpodobně zdůvodnit skutečností, že organizované zločinecké skupiny se pokoušejí překonat imobilizéry automobilů a jiná důmyslná zařízení určená k ochraně vozidel proti krádežím. S tím spojeným hlediskem je nárůst násilné trestné činnosti

spojené s vozidly ve formě odtahování vozidel, které je předmětem velkého znepokojení po celé Evropské unii. Navíc pronajatá vozidla a vozidla vzata na testovací jízdu jsou metodami používanými organizovanými zločineckými skupinami při opatřování si vozidel, často za použití padělaných dokladů. Existuje více případů zahrnujících podvody s totožností spojené s automobily, které účinně properou vozidlo.

Německo se často uvádí jako hlavní zdroj kradených aut, zatímco severské země, baltské státy a Polsko jsou nahlíženy jako důležité tranzitní země. Rusko, střední Evropa, Albánie, Norsko a Afrika se zmiňují jako hlavní místa určení.

Trestná činnost proti životnímu prostředí představuje politicky prioritní oblast a podnik s vysokými zisky a nízkým rizikem pro organizované zločinecké skupiny. Ve vztahu k ilegálnímu obchodu ohroženými rostlinami nebo živočišnými druhy je obtížné kvantifikovat proporce činností vztahujících se k organizovanému zločinu na rozdíl od zachycení takového zboží u turistů, ať již s jejich vědomím nebo bez něj.

Nelegální vyvážení odpadu obzvláště zasahuje i nadále Itálii, i když jsou zasaženy i jiné členské státy.

Doporučení.

Následující doporučení (výňatek) jsou založena na národních příspěvcích do zprávy o organizovaném zločinu za rok 2003 a berou v úvahu vyhodnocení a závěry této zprávy. Některá z nejnovějších doporučení učiněných tematickou skupinou policejního vedoucího, ačkoliv nejsou součástí celkového procesu vytváření zprávy o organizovaném zločinu, přece byly připojeny, aby odrážely nejnovější vývoj v oblasti vymáhání práva.

Politická doporučení

1. I když byl v oblasti justice a vnitra dosažen velký pokrok, stále se doporučuje celková strategie boje proti organizovanému zločinu založená na Strategii tisíciletí o organizovaném zločinu, která byla přijata Radou na počátku roku 2000;
2. Přistoupení 10 nových členských států v roce 2004 před nás postaví nové výzvy a vytvoří nové příležitosti ve společném boji proti organizovanému zločinu. Dnešní členské státy by se měly zavázat k podpoře přistupujících států nabídnutím svých cenných odborných znalostí a zkušeností;
3. Přístupy orientované na prevenci trestné činnosti by měly být posíleny jako důležitý aspekt činnosti při vymáhání práva za využití již existujících mechanismů a struktur, jako jsou Síť prevence zločinnosti a Fórum pro prevenci zločinnosti. To zahrnuje partnerství s veřejnými a soukromými organizacemi s cílem zabezpečit co nejkomplexnější výsledek,

Zákonodárná doporučení

1. Bylo by možné uskutečnit v Evropské unii boj proti organizovanému zločinu více orientovaný na aktivní přístup a spolupráci za předpokladu vyššího stupně stanovení priorit a koordinace, což by mělo za následek harmonizaci práva (např. v oblastech obchodu s drogami, nelegálního přistěhovalectví, obchodu s lidmi a praní špinavých peněz). Existující zákonodárné iniciativy na úrovni Evropské unie i na národních úrovních by se měly realizovat pokud možno co nejdříve;
2. Zákonodárství týkající se operativní a přeshraniční spolupráce potřebuje nepřetržité přezkoumávání a, pokud je to třeba, novelizace s cílem vyhnout se nepotřebným právním překážkám;

142. A 143. ZASEDÁNÍ PRACOVNÍ SKUPINY “JIHOVÝCHOD”, 99. A 100. ZASEDÁNÍ PRACOVNÍ SKUPINY “STAR”.

Zdroj NPC

---

142. a 143. zasedání pracovní skupiny “JIHOVÝCHOD”,
ve dnech 05. – 06.05. 2003 v Budapešti, Maďarsko a 25.09.2003 Mnichov, SRN.
99. a 100. zasedání pracovní skupiny “StAR”,
ve dnech 25. – 26.03. 2003 v Berlíně, SRN a 12. – 13.11. 2003 Bernu, Švýcarsko.

V roce 2003 se zástupce Národní protidrogové centrály SKPV, potažmo Policie České republiky zúčastnil pravidelných zasedání stálých pracovních skupin “JIHOVÝCHOD” a “StAR”.

Pracovní skupina “JIHOVÝCHOD” byla založena v 60.tých letech minulého století pro zlepšení efektivity koordinovaného boje proti obchodování s omamnými a psychotropními látkami a soustřeďuje zástupce států, přes které v současné době vede tzv. "Balkánská cesta" - trasa pašování OPL z jihovýchodní do severozápadní Evropy. Obou jednání se zúčastnili zástupci policejních sborů a celních orgánů některých spolkových zemí SRN, Spolkového kriminálního úřadu Wiesbaden (BKA), Celního kriminálního úřadu Kolín nad Rýnem (ZKA) a zástupci Rakouska, Švýcarska, Itálie, Slovenské republiky, České republiky, velitelství ozbrojených sil USA umístěných v Evropě a zástupce IP Lyon.

Stálá pracovní skupina “StAR” byla založena v roce 1972 (Policie ČR je členem této skupiny od roku 1991) a obou jednání se zúčastnili zástupci policejních sborů většiny spolkových zemí SRN, BKA, ZKA, DEA USA, Belgie, Rakouska, Švýcarské konfederace, Holandska a zástupce mezinárodních policejních organizací „EUROPOL“ a “INTERPOL”. Z nejasných příčin se jednání neúčastní zástupci Francie, pravděpodobně z finančních důvodů zástupci Polska.

Za nejdůležitější a nejzajímavější informace, které byly prezentovány na jednáních pracovní skupiny “JIHOVÝCHOD” a “StAR” lze zmínit :

Maďarsko – zástupce maďarské policie stručně informoval o struktuře policejních složek, které se na boji proti drogové kriminalitě podílí – obdobnou informaci podal i zástupce maďarských celních orgánů. K 1. červenci 2003 došlo k významnému legislativnímu posílení postavení celních orgánů, které budou mít v boji proti drogové kriminalitě na základě rozhodnutí zákonodárných orgánů obdobné kompetence jako policie (činnost celních orgánů byla doposud striktně omezena na působení na maďarské hranici, v případě nálezu OPL byl případ k dalším procesním úkonům neprodleně předáván policii). Situace v oblasti OPL je v Maďarsku charakteristická stálým mírným nárůstem konzumu syntetických drog, stagnací až mírným poklesem konzumu heroinu (obchod “ve velkém” je organizován albánskými skupinami, distribuce často skupinami arabskými) a prvními konkrétními případy produkce konopí ve speciálně vybavených pěstírnách.

Rakousko – v roce 2002 drasticky poklesla zabavená množství heroinu a kokainu. Rakouské bezpečnostní složky pociťují poměrně silný deficit informací k jiným komunitám, které se zabývají obchodem s a distribucí OPL, než k Afričanům. Tento nedostatek informací byl způsoben jednostranným zaměřením pozornosti právě na africké skupiny a rakouská policie v současné době hledá možnosti, jak podchytit činnost i jiných zločinných seskupení. Celní orgány zaznamenaly značný nárůst pašovaných množství XTC z Holandska vlakovými

spojeními do Rakouska a leteckou cestou do Austrálie.

Švýcarsko – silně rostou zabavená množství marihuany (2002 – odhadované množství cca 21 t marihuany, 1 t hašiše), relativně stabilní je situace v oblasti heroinu (švýcarské orgány mají k dispozici důkazy o přímých dodávkách heroinu z Afghánistánu z prostředí skupin, vedených válečnými vůdci HEKMATJAREM a DÓSTUMEM), kokainu (v distribuci kokainu jsou velmi aktivní Nigérijci, stále častěji Libanonci, kteří v mnoha případech disponují přímými kontakty do Brazílie jako dodavatelské země) a syntetických OPL. Závažným fenoménem zůstává polytoxikomanie. Obchod s OPL se z “otevřených scén” a veřejných prostranství přesunul do bytů a na jiná skrytá místa. Na hranicích s Itálií je registrován značný pokles případů tzv. “drogového turismu”, který je výsledkem opatření kantonální policie Tessin. Celní orgány registrují nárůst počtu ilegálních dodávek GBL, dopravovaných do Švýcarska v poštovních zásilkách z Holandska. GBL je mezi konzumenty stále oblíbenější, nepodléhá ani zákonu o OPL, ani zákonu o prekurzorech. Konzumuje se v dávkách 1 – 4 ml, rozředěných např. v ovocných šťávách nebo energetických nápojích a v těle konzumenta se bezprostředně po aplikaci přetváří na GHB se všemi průvodními jevy tohoto přípravku.

Slovensko – roste počet objevených zařízení na pěstování konopí. Nejvíce obchodovanou drogou je metamfetamin, který je prodáván převážně v bytech jednotlivých dealerů.

Rumunsko – byl přijat nový zákon o boji proti organizovanému zločinu a vytvořena nová agentura pro boj proti drogové kriminalitě. Tato agentura je v současné době součástí ministerstva vnitra, jedná se o jejím možném přímém podřízení rumunské vládě. Jako nebezpečný trend byla označena činnost mnoha Turků, kteří v Rumunsku zakládají “obchodní” firmy a jejich činnost zneužívají k pašování drog. Dodávky větších množství, dopravené do Rumunska, jsou následně přerozděleny na menší množství a tato jsou následně vyvážena do zemí EU. V Rumunsku byla odhalena první laboratoř na výrobu heroinu – v rámci akce bylo zatčeno 11 osob a nalezeno celkem 70 kg heroinu.

Bulharsko – organizátoři trestné činnosti, související s OPL, jsou velmi často cizinci, trvale žijící v Bulharsku. Pro jejich činnost je charakteristická úzká spolupráce s místními zločineckými gangy. Od roku 2000 je registrován stálý pokles zabavených množství heroinu a to ve všech dopravních prostředcích. Roste počet bulharských občanů, nasazovaných jako kurýři. Je registrována zvýšená frekvence pašování marihuany z Albánie do Turecka vozidly, registrovanými v Albánii a vybavených speciálními úkryty. Roste význam hranice Bulharsko – Makedonie jako přestupního místa dodávek heroinu.

INTERPOL Lyon – celosvětově je potvrzován jasný nárůst konzumu syntetických OPL. Není vyloučeno, že vzhledem k přítomnosti mnoha tisíc spojeneckých vojáků v Iráku se tato země stane cílovou pro dodávky především syntetických drog.

SRN – byla zmíněna situace v německých velkoměstech, která se s různým úspěchem snaží vyrovnat s distribucí kokainu a cracku. Jako příklad vcelku úspěšného řešení byl zmíněn Mnichov, který zůstal dosud masové distribuce těchto drog ušetřen. Situace je řešena neustálým cíleným tlakem policejních složek všech stupňů na obchodníky a dealery. Podle BKA souvisela 1/3 všech případů, vykazujících znaky organizované kriminality, s výrobou, obchodem s a distribucí OPL. V oblasti hranic s Holandskem je registrován značný nárůst zabavených množství amfetaminových derivátů. 80 % kokainu, který byl v SRN v roce 2002 zabaven, bylo určeno na reexport, především do Španělska a Jihoafrické republiky. 70 % kokainu je do Evropy dopraveno po moři, jako vstupní brány slouží především přístavy ve Španělsku, Portugalsku a Holandsku. Nejdůležitější produkční zemí je opět Kolumbie, roste role východní a jižní Evropy jako transitního území pro jednotlivé dodávky. Byl registrován značný nárůst počtu odhalených kurýrů původem z Polska.

Zástupcem spolkové země Sasko Anhaltsko byl prezentován případ pracovníka chemického institutu v Halle (oficiálně se tento ústav věnuje vývoji látek k podpoře růstu rostlin a k vyvíjení možností masového pěstování zemědělských plodin), který ve svém soukromém domě vyvíjel syntetické drogy, podle německých zákonů za drogy nepovažované. Při domovní prohlídce bylo nalezeno několik stovek různých chemických substancí, které “chemik” (jednalo se o homosexuála) aplikoval několika desítkám “testovacích objektů”. Chování osob po aplikaci dokumentoval na videozáznamu, některé z osob znásilnil. Nahrávky

využíval jako kompromitující materiál, kterým “testmeny” nutil do dalších pokusů. Důkazní situace se v tomto případě jeví jako velmi složitá, orgány činné v trestním řízení v podstatě teprve hledají odpovídající zákonná ustanovení, podle kterých by bylo “chemika” možno postihnout (zákon o drogách ?zákon o nedovoleném zacházení s prekurzory ? zákon o léčivech ? ohrožování životního prostředí ? trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti ?).

Pašování OPL na “Balkánské cestě” – U heroínu je zřetelný posun od přepravy velkých množství (sta kg) v jedné dodávce za využití nákladních vozů k přepravě menších množství v osobních vozech. Pokud jsou použity nákladní vozy, potom ve velké části případů ty, které přepravují zboží v chladicích zařízeních (pašeráci drog se spoléhají na problémy policistů a celníků při rozhodování o vyložení nákladu a prohlídce vozidla s ohledem na možnost velkých škod a nutnosti jejich náhrady při negativním výsledku prohlídky). Takřka vždy jsou jako řidiči angažováni Turci, jako krycí náklad je využíváno především ovoce a zelenina, textil a nábytek. Vzhledem k velkým množstvím heroínu, která byla zabavena v Polsku a na Ukrajině je pravděpodobné, že nabývá na významu severní větev “Balkánské cesty”. Celá “Balkánská cesta” je charakterizována budováním meziskladů ve státech, kterými prochází.

Boj proti dovozu drog z jihozápadní Asie a států centrální Asie do SRN a dalších států západní Evropy – zástupcem BKA byly prezentovány snahy BKA a dalších organizací o snížení množství heroínu, který je do Evropy dovážen především z Afghánistánu. Jsou vyvíjeny snahy o vytvoření tzv. “bezpečnostního řetězce” okolo Afghánistánu, tj. ve spolupráci se státy, které bezprostředně s Afghánistánem hraničí, vytvořit systém opatření, která by v co největší míře omezila vývoz opia a heroínu. Další aktivity byly odstartovány v samotném Afghánistánu – byla zahájena činnost “projektové kanceláře” (celkem 12 pracovníků ze SRN, z toho 4 z BKA), která má 3 hlavní úkoly :

- a) vybudování centrálního protidrogového útvaru,
- b) vybudování centrály pro získávání informací tj. pro získávání, vedení a řízení informátorů a
- c) vyškolení personálu pro úřady, zmíněné v bodech a) a b).

Jako problémy při činnosti v Afghánistánu byly zástupcem BKA zmíněny

- a) nedostatek základního materiálního vybavení a vhodných prostor,
- b) nedostatek vzdělaných policistů, jejich mizivé finanční ohodnocení,
- c) vliv centrální vlády je omezen pouze na území hlavního města Kábul,
- d) pravděpodobné zapojení vládců provincií do obchodu s opiem a heroímem.

V roce 2002 byla odhadovaná produkce opia cca 3 400 t (tj. možnost výroby 340 t heroínu) a opiový mák byl pěstován na rozloze cca 74 000 ha při výtěžnosti 46 kg/ha (jinde ve světě cc 24 kg/ha !!). Opiový mák je pěstován již v 28 provinciích z celkových 32, klesá osázená plocha na jihu a naopak roste v severních částech země, Vyhlídky na možnou redukci produkce opia v roce 2003 jsou velmi nízké a to z několika důvodů :

- malá ochrana rolníků ze strany centrální vlády a z toho plynoucí silná pozice kmenových náčelníků, na obchodu s opiem silně zainteresovaných,
- nízké kompenzační platby v případě pěstování jiných plodin než opiového máku.

Podle odhadu pákistánských úřadů byla produkce v roce 2003 cca 4 000 t surového opia. BKA vypracoval hypotézy, na základě kterých je obchod s heroímem provozován stále více skupinami, které nejsou policejním orgánům tak známé jako např. turecká seskupení a při transportu nedochází ke změnám ve vlastnictví “zboží”. Další z hypotéz, která byla BKA prezentována, je ta možnost, kdy je při pašování heroínu nebo opia využíváno logistické zázemí legálních firem – okamžitě byla nastolena otázka, jaké druhy zboží jsou vlastně legálně z Afghánistánu vyváženy, na kterou nebyl zástupce BKA schopen odpovědět.

Ve stručnosti byla popsána činnost **pracovní skupiny (“info-board”)** “**Narkoterorismus**”, jejímž hlavním úkolem je zodpovědět otázku, jsou-li aktivity teroristických skupin byť i částečně financovány z obchodu s drogami. Do pracovní skupiny jsou zapojeny ZKA, BKA, německá civilní rozvědka i kontrarozvědka a zpravodajská služba

německé armády. Jednání zástupců zmíněných institucí jsou pravidelně pořádána každých 14 dní. Na jednáních dochází k výměně informací a v případě, že je zjištěna shoda u zájmových osob, dochází k dalšímu cílenému získávání informací všemi kooperujícími úřady.

Fenomén “Crystal” – byl zpracován a prezentován společný příspěvek NPC a GŘC. Z příspěvku zástupce Svobodného státu Sasko jednoznačně vyplynulo, že metamfetamin z ČR v takřka celé zemi z trhu úplně vytlačil amfetamin (nárůst vyvezených množství do SRN byl dokumentován např. na tom, že za prvních 8 měsíců roku 2003 bylo zabaveno stejné množství metamfetaminu jako za celý rok 2002). Konzumenti z příhraničních oblastí SRN často vycestují do ČR, nakoupený metamfetamin přímo na místě skonzumují a následně se vrací do SRN. Snahy o šíření tohoto produktu do dalších států Evropy je možno dokumentovat i na případu, který je v současnosti řešen pracovníky NPC, kdy se skupina pachatelů ze severní Moravy pokoušela o vytvoření kanálu pro vývoz metamfetaminu do Švýcarska.

V části jednání věnované problematice cracku seznámili zástupci účastnických států se situací v mateřských zemích. Problémová se tato oblast jeví především ve Francii, Holandsku a Německu, kde zvláště v Hamburku je 50 % prvokonzumentů uživateli cracku stejně tak jako 40 % všech konzumentů drog. Roste počet policejně registrovaných případů “crackové” kriminality, především deliktů souvisejících s konzumem – tato situace je přičítána rostoucímu tlaku policie. Tato se zaměřila i na likvidaci dílen na výrobu cracku, následkem čehož roste dovoz této drogy ze zahraničí, především z Holandska. Státním XTC v nákladech, přepravovaných především nákladními vozy a v leteckých nebo námořních kontejnerech. Existuje předpoklad, že tak jako tomu bylo v létech minulých i v roce 2003 dojde v celoevropském měřítku k přibližně zdvojnásobení počtu zabavených tablet XTC. Dovoz PMK z Číny do Evropy je odhadován na 200 – 500t ročně, po úniku do nelegální sféry by množství z tohoto PMK vyrobených tablet XTC představovalo 2 – 3 miliardy kusů.

Pokud lze určitým způsobem sumarizovat, byly z prezentovaných příspěvků patrné následující obecné skutečnosti zástupcem Frankfurt nad Mohanem byla prezentována situace v oblasti jak právních, tak praktických otázek budování “šleháren” pro konzumenty cracku (např. problémy s odsáváním, aby nedocházelo k ohrožování obslužného personálu, nabídka souvisejících terapií a odvykacích programů).

Podle poznatků “EUROPOLU” je zřejmý odklon od využívání kurýrů a pašování:

- 1) pokles zabavených množství heroinu, konopných produktů a některých amfetaminových derivátů při nezměněné ceně a stálé dostupnosti na trhu (a tedy nastolení otázky, jakým způsobem (lodě ?, vlaky ?) a kým jsou tyto OPL na trhy dodávány, které jsou v současné době řešeny v takřka všech účastnických státech),
- 2) zřejmý odklon pachatelů od využívání “klasických” způsobů pašování OPL pozemní cestou tj. 100 a více kg v jedné dodávce, dopravní prostředek kamion,
- 3) velmi časté reorganizace a restrukturalizace jak policejních, tak celních složek, které se na boji proti drogové kriminalitě podílí,
- 4) fenomén zřejmý především na česko – německé hranici, kde se množství informací, dříve získávaných v rámci typování a následných kontrol blíží takřka nule (podle zástupců celních orgánů ČR a SRN je toto způsobeno naprostou pasivitou pracovníků na hranicích, kteří postrádají jakoukoli jistotu své další existence).

VÝROČNÍ ZPRÁVA MEZINÁRODNÍHO VÝBORU PRO KONTROLU DROG ZA ROK 2003

Informační středisko OSN Praha

ČESKÝ PERVITIN JE ČÍM DÁL ČASTĚJI PAŠOVÁN DO ZAHRANIČÍ

Hlavním tématem letošní zprávy INCB je vztah drogy – kriminalita a násilí

PRAHA, 2. března 2004 (Inf. centrum OSN) – V České republice pokračuje domácí výroba metanfetamínu, pro který se vžil místní název pervitin. Není však již určen výhradně pro místní drogový trh, ale směřuje ilegálními cestami také na Slovensko, do Rakouska a Německa, kde se nejčastěji prodává pod názvem "crystal speed", říká výroční zpráva Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB)¹.

Výbor INCB se se situací v ČR seznámil během oficiální návštěvy v zemi v březnu loňského roku. Vítá činnost vlády v drogové oblasti, včetně potírání nezákonného obchodu s nimi. Seznal, že národní seznamy kontrolovaných omamných a psychotropních látek jsou v plném souladu s mezinárodními úmluvami z roku 1961 a 1971. Legislativa týkající se prekurzorů (látky, které samy nemusí být drogou, ale používají se při vývoji či výrobě drog a psychotropních látek) je v souladu s doporučeními INCB a je přísnější než legislativa EU v této oblasti. INCB proto uvádí, že by spíše uvítal uvažované posílení předpisů v EU než změkčení zákonné úpravy v ČR na úroveň EU. Vláda informovala INCB, že uvažuje o rozšíření substituční léčby, kterou zajišťují specializovaná zdravotnická zařízení. Střediska, ve kterých lze bezpečně aplikovat injekční drogy (v místním slangu tzv. *šlehárny* – pozn. IC OSN), nejsou součástí oficiální drogové politiky vlády, konstatuje INCB. Výbor také uvádí, že na oficiální úrovni diskutoval s českými úřady také otázku testování drog, zejména v oblasti syntetických látek. INCB zastává názor, že testování, které např. na tanečních party provádějí nevládní organizace, není v souladu s ustanoveními mezinárodních úmluv o kontrole drog.

Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (INCB) zveřejní svou výroční zprávu za rok 2003 3. března ve Vídni. Hlavním tématem je vliv drog a jejich zneužívání na zločinnost a násilí na místní, komunitní úrovni.

Politických a bezpečnostních důsledků činnosti nadnárodního organizovaného zločinu v oblasti drog si je mezinárodní společenství vědomo již delší dobu. Letošní zpráva INCB však vyzývá vlády států, aby věnovaly zvláštní pozornost také problematice drog na místní úrovni.

"Na této úrovni je zneužívání drog nejčastěji spojeno s asociálním chováním, např. delikventstvím, zločinností a násilím a má negativní důsledky pro jednotlivce, rodiny a společnost. Těmito důsledky se musí zabývat mezinárodní společenství i jednotlivé vlády", říká předseda INCB Philip O. Emafo. Pokud se tyto otázky nebudou řešit a veškerá pozornost bude věnována jen pohybu drog na nadnárodní úrovni, budou společnosti vystaveny dlouhodobému zhoršování bezpečnosti a životní úrovně, upozorňuje zpráva INCB.

Zpráva INCB uvádí, že ačkoli je většina trestných činů spojených s drogami nenásilných a jedná se většinou o drobnější prohřešky, "neustálé projevy drogové kriminality

¹ Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (*International Narcotics Control Board*) je nezávislý expertní orgán se sídlem ve Vídni. Byl ustanoven v roce 1968 v souladu s "Jednotnou úmluvou o omamných látkách", mezinárodní smlouvou přijatou v roce 1961. Jeho hlavním úkolem je sledovat naplňování mezinárodních úmluv o drogách ze strany členských států. Výbor má 13 členů, odborníků volených Ekonomickou a sociální radou OSN (ECOSOC). Všichni jsou do tohoto orgánu voleni za svou vlastní osobu, pracují nezávisle na svých vládách i na OSN.

narušují společnost v samých základech. Tam, kde existuje zvláště vysoká míra této kriminality, je patrná i vyšší míra jiných trestných činů. Také fungování občanské společnosti bývá vážně narušeno." Vazba mezi projevy násilí a užíváním drog je velice komplexní. Při jejím zkoumání je třeba brát v úvahu řadu faktorů.

Jako konkrétní případ uvádí INCB Brazílii, kde je násilí spojené s drogami zvláště velkým problémem a negativně ovlivňuje tamní společnost. Ročně tu dochází k téměř 30 tisícům případů zabití, přičemž velká část souvisí právě s drogami a nezákonným obchodem, který se kolem nich točí. Významnou roli v ilegálním drogovém obchodu hrají děti z ulice, které slouží především jako kurýři, poslíčkové. Mnohé z nich zemrou, protože příliš mnoho vědí nebo příliš a nápadně kradou. Často také umírají v přestřelkách mezi drogovými gangy a dealery.

Světová banka (*World Bank*) provedla výzkum zaměřený na mládežnické gangy v Latinské Americe a karibské oblasti. Vyplývá z něj, že u skupin zapojených do obchodu s drogami se obecně vyskytuje více případů násilí než u gangů, které se na obchodu s drogami nepodílejí.

Důsledky drogové kriminality jsou sice závažnější v chudých oblastech, ale i ve vyspělých zemích se jedná o velmi rozsáhlý problém. Například koncem devadesátých let bylo u 69 procent zadržených v pěti policejních okresech ve Velké Británii prokázáno, že jsou pod vlivem drog. Z osob zadržených za přepadení bylo 61 procento prokazatelně pod vlivem narkotik.

Zpráva INCB dále konstatuje, že existuje dvojí prokazatelná souvislost mezi drogami, násilím a zločinností: lidé závislí na drogách se uchylují k násilí buď proto, aby získali prostředky na další drogy, nebo přímo v důsledku účinků určitých narkotik. INCB však zdůrazňuje, že laboratorní testy ukazují, že je velmi obtížné a zavádějící stanovovat přímou příčinnou souvislost mezi násilím a užíváním drog. Při zkoumání takové souvislosti je nutné brát v úvahu kulturní a společenské faktory a jejich možný vliv na chování jednotlivce.

INCB se ale snaží upřít pozornost vlád také k uživatelům drog, kteří se sami stávají oběťmi zločinu, a to jak z rukou kriminálních živlů a tak i dokonce vymahatelů zákona. Řada studií ukazuje, že užívání drog s sebou nese zvýšené riziko, že se dotyčný stane obětí násilí. Uživatelé drog se dostávají do situací, kde se násilí a používání zbraní v souvislosti s překupnictvím drog stává normou. U závislých žen se výrazně zvyšuje riziko sexuálního zneužívání.

Snižování poptávky

INCB ve své letošní zprávě vyzývá vlády k zavedení komplexních opatření na snižování poptávky po drogách. Zvláštní pozornost je třeba věnovat prevenci zneužívání omamných látek kombinací řady sociálních, ekonomických a právních opatření. Jedině tak je možné proti tomuto problému úspěšně bojovat. Podle INCB si vlády a mezinárodní společenství musí uvědomit jeho závažnost a pochopit klíčový význam práce na komunitní úrovni v podobě preventivních programů a strategií. „Zavedení komplexního programu na snížení poptávky po drogách je nezbytným předpokladem řešení všech dílčích problémů, které ilegální obchod s drogami společnosti přináší,“ konstatuje INCB.

INCB upozorňuje, že opatření, která nezohledňují konkrétní místní podmínky, mohou být kontraproduktivní a dlouhodobý vývoj na poli zločinnosti ještě zhoršovat. „Místní úřady násilí a zločinnost spojené s drogami často přehlížejí, jindy jsou jejich reakce příliš razantní, nebo založené na nepochopení situace,“ upozorňuje INCB.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat mladým lidem, jednotlivcům i celým gangům, protože právě mladí lidé jsou do drogového násilí často zapojeni, ať už jako pachatelé, či jako oběti. INCB doporučuje působení již od ranného věku prostřednictvím škol, citlivě cíleného

působení policie v problémových oblastech a zaškolování zaměstnanců škol, pracovníků v oblasti justice, rodičů, sociálních pracovníků i pracovníků nevládního sektoru.

Komplexní soubor doporučení INCB zahrnuje: vytváření prostředí, které nepodporuje obchod s drogami a drobné překupnictví; vytváření pracovních příležitostí; vzdělávací programy zaměřené na skupiny na okraji společnosti; integrovanou i cílenou spolupráci s rizikovými skupinami; sdílení informací. Rada rovněž zdůrazňuje, že programy musí být dlouhodobé, mají-li přinést žádaný efekt.

Drogy v Evropě

V zemích západní Evropy převládá nejednoznačný postoj k drogám. Preventivní kampaně apelují na mladé, aby se drogám vyhýbali. V praxi však úřady často nečiní žádná opatření proti případům podněcování k užívání drog. Drogy jsou někdy dokonce propagovány prostřednictvím médií.

INCB je znepokojen tím, že pěstování a užívání marihuany v Evropě v kombinaci s uvolněním kontroly této drogy by mohlo zhatit snahy o úplné odstranění nezákonného pěstování a oslabit boj proti překupnictví v Evropě i jinde ve světě.

Evropský trh s kokainem je po Severní Americe druhým největším na světě. Objem kokainu pašovaného do Evropy nadále stoupá.

V důsledku velmi bohaté opiové úrody v uplynulých dvou letech v Afghánistánu lze očekávat, že objem heroínu přepravovaného Balkánskou cestou přes východní Evropu nadále poroste. Mohlo by to dokonce zvrátit současnou klesající tendenci v užívání heroínu v západní Evropě.

Velmi znepokojivé je šíření nákazy HIV mezi osobami užívajícími nitrožilně drogy v pobaltských zemích (Estonsko, Lotyšsko, Litva), v Rusku a na Ukrajině.

Západní Evropa zůstává oblastí s nejvyšším objemem ilegální výroby stimulujících látek amfetaminového typu (ATS). Zatímco ATS vyráběné v Asii a Latinské Americe jsou primárně určeny pro místní trhy, ATS ze západní Evropy jsou zejména přes Holandsko pašovány téměř do celého světa.

O Mezinárodním výboru pro kontrolu drog

Za posledních osmdesát let se postupně rozvinul celosvětový systém pro kontrolu zneužívaných omamných látek prostřednictvím přijetí řady mezinárodních úmluv. V současné době platí tyto multilaterální úmluvy: *Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961* (Úmluva 1961) v podobě pozměněné dodatečným Protokolem z roku 1972; *Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971*; a *Úmluva OSN o zákazu ilegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988*. Každá z těchto smluv rozšířila systém mezinárodního práva o další normy. Od začátku bylo základním cílem úmluv o mezinárodní kontrole drog omezit používání těchto látek výhradně na lékařské a vědecké účely.

Výbor pro mezinárodní kontrolu omamných látek (INCB) je nezávislým a kvazisoudním kontrolním orgánem, jehož úkolem je dohlížet na dodržování úmluv Spojených národů o problematice drog. Výbor byl založen v roce 1968 na základě *Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961*. INCB předcházela řada podobných orgánů zakládaných již od doby Společnosti národů.

Výbor je nezávislý na vládách i na Organizaci spojených národů; jeho třináct členů je vybíráno podle vlastních schopností a odbornosti. Jsou voleni Ekonomickou a sociální radou OSN (ECOSOC). Činnost INCB financuje OSN. Tři členové jsou voleni ze seznamu kandidátů jmenovaných Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a deset ze seznamu kandidátů, které nominují vlády států.

Mandát

Úkolem INCB je napomáhat vládám států plnit ustanovení úmluv o omamných látkách. Přesně je jeho mandát definován v jednotlivých úmluvách. Stručně řečeno, INCB se zabývá dvěma aspekty kontroly drog:

- V oblasti legální výroby, obchodu a prodeje drog se INCB snaží zajistit dostatečné dodávky pro lékařské a vědecké účely a zabránit únikům drog z legálních zdrojů na ilegální trh. Za tímto účelem byl vytvořen systém na vytváření předběžných odhadů množství omamných látek na trhu a dobrovolný systém pro vyhodnocování situace na trhu s psychotropními látkami. S pomocí statistického systému INCB monitoruje dění na poli mezinárodního obchodu s drogami. Výbor také dohlíží na to, aby vlády států vytvářely podmínky, které brání zneužívání chemických prekurzorů k ilegální výrobě drog a pomáhá jim v předcházení únikům těchto látek na ilegální trh.
- V oblasti ilegální výroby a obchodu s drogami usiluje INCB o odstranění nedostatků ze systému kontroly na státní i mezinárodní úrovni. Výbor zodpovídá za identifikaci chemikálií používaných při ilegální výrobě drog a zařazení těchto látek na seznam látek podléhajících mezinárodní kontrole.

GEOPOLITIKA DROG V ROCE 2003.

Alain LABROUSSE²

I přes politováníhodné zrušení *Observatoire géopolitique des drogues* (OGD – Středisko pro geopolitické sledování drog) v dubnu 2000 pokračují její vědeckí pracovníci a dopisovatelé ve své závažné činnosti a cenné práci (zejména prostřednictvím *l'Association géopolitique des drogues* - Asociace pro geopolitické sledování drog - a *l'Observatoire géopolitique de la criminalité internationale* – Střediska pro geopolitické sledování mezinárodního zločinu). Bývalý ředitel OGD Alain Labrousse to potvrzuje v tomto článku, který je syntézou nedávných tendencí v oblasti výroby drog, používání peněz z drog, propojení mezi obchodem s drogami a místními konflikty, jakož i boje s překupnickými organizacemi a zeměmi, které drogy produkují. Přestože se v nedávné minulosti realizovaly rozsáhlé protidrogové ofenzívy, autor konstatuje, že k dosažení ambiciózních cílů organizací OSN je ještě hodně daleko.

Autor už potřetí píše na toto téma do časopisu *Futuribles*³. Již téměř před deseti lety konstatoval, že „podat důkaz o politické vůli znamená mít schopnost prosadit požadavky války s drogami, když se tyto dostávají do protikladu s ekonomickými, politickými a geostrategickými zájmy“. Ale téměř vždy a všude dochází k opaku⁴. Jeho článek dodnes potvrzuje křehkost boje s drogami a zdůrazňuje trvalé potíže jeho vybavování prostředky, a to do té míry, že záminka boje s drogami je někdy využívána v případě zemí, které nemají nic společného s nedovoleným obchodem nebo které dokonce vyvíjejí záslužné úsilí k jeho potírání.

„Příjmy z drog umožňují financování volebních kampaní, korupci, terorismus a organizovaný zločin“⁵.

Na mimořádném zasedání Valného shromáždění OSN věnovaném drogám (UNGASS), které se konalo v červnu 1998, se předpokládalo, že v roce 2008 by kultury máku a keřů koky měly prakticky vymizet a že kultury konopí by se měly významně zmenšit. V dubnu 2003 legislativní orgán OSN pro drogy - Výbor pro drogy - situaci vyhodnotil. Je jasné, že jeho ambiciózní cíle nebudou do pěti let dosažené.

Intenzivní kampaně týkající se postřiků herbicidy v Kolumbii od roku 2000 jistě vedly k podstatnému snížení kultury keřů koky. Tyto výsledky jsou ale ještě nevýznamné a již nyní je vidět rozšiřování těchto kultur v Peru a v Bolívii. Stejným způsobem i v Barmě se zdá, že kultury máku se postupně snižovaly od poloviny devadesátých let. Avšak v roce 2002 dosáhly v Afghánistánu původní rekordní úrovně před jejich zákazem Tálibánem. Pokud jde o kultury konopí, ty se neustále rozvíjejí (aby uspokojily prudce vzrůstající spotřebu), zejména v takové zemi, jako je Maroko, které je prvním světovým producentem zásobujícím evropský trh. K tomu přistupuje výroba syntetických drog jako je *ecstasy*, která i přes skutečnost, že se již nerozšiřuje v USA a v Evropě tempem, které bylo typické pro léta 1996 až 1999, zůstává velmi vysoká a neustále dobývá nové trhy.

Velké zločinecké organizace specializované na obchod s drogami rovněž narazily v polovině devadesátých let na nebývalou ofenzívu vyvolanou nejmocnějšími státy této planety. Zareagovaly na ni tak, že se decentralizovaly, uchýlily se do stále narůstajícího počtu

²) Sociolog a bývalý ředitel OGD, který zejména koordinoval *Dictionnaire géopolitique des drogues* – (Geopolitický slovník drog), Brusel: De Boeck, 2003, 744 str.

³) Viz Labrousse Alain: *Géopolitique de la drogue. Les contradictions de la guerre à la drogue* (Geopolitika drog. Protiklady války s drogami), *Futuribles* č. 185, březen 1994, str. 9-22. *La marché mondial des drogues* (Světový trh s drogami), *Futuribles* č. 222, červenec-srpen 1997, str. 23-40.

⁴) Labrousse Alain: „Geopolitika drog. Protiklady války s drogami“, *Op. cit.*, str. 20.

⁵) Příjmy z drog umožňují financování volebních kampaní, korupci, terorismus a organizovaný zločin. OICS (Mezinárodní orgán pro kontrolu drog), Výroční zpráva 2002. Vídeň: OICS, březen 2003.

zemí a diversifikovaly svou činnost. Tato politika usměrňovaná globalizačním hnutím se nijak citelně nedotkla jejich schopností pronikat do ekonomických a politických struktur mnoha států. Geopolitický dopad organizovaného zločinu byl rovněž podpořen znásobením místních konfliktů jakožto perverzního důsledku konce antagonismu bloků a nečekaného zvratu způsobeného rozpadem Sovětského svazu. Jestliže teroristické organizace čím dál tím více používají legálních peněz než peněz z kriminality, financují se naproti tomu mnohé guerillové organizace z peněz pocházejících z drog a díky tomu se tak vytváří překážky pro řešení mnoha konfliktů, v jejichž první řadě jsou konflikty odehrávající se v Kolumbii.

NEDOVOLENÉ KULTURY DOBŘE ZAKOŘENĚNÉ.

Listy koky a její deriváty.

Od počátku osmdesátých let Peru a Bolívie byly největšími výrobci listů koky (v pořadí za sebou na 120.000 ha a na 50.000 ha v roce 1994) a základní hmoty jakožto prvotní suroviny pro chlorhydrát kokainu vyráběný hlavně v Kolumbii. Spojené státy z toho učinily závěr, že jestliže by se podařilo přerušit leteckou zásobovací cestu umožňující obchodníkům této země přístup k zásobám, list koky by neměl odbyt a její ceny by se v Peru a v Bolívii zhroutily. Proto v polovině devadesátých let postavili Američané radarovou síť na severu Peru, aby mohli zachycovat malá kolumbijská letadla připravující se na přistání na improvizovaných drahách v amazonském pralese. Toto zařízení bylo napojeno na peruánské stíhací letectvo, které nutilo k přistání neidentifikovatelné stroje nebo je sestřelovalo, a to nejčastěji bez výzvy. Toto zařízení nazvané *Air Bridge Denial*⁶ (ABD) se ukázalo jako velmi účinné, přičemž počet sestřelených letadel z necelého půltuctu v roce 1994 se zvýšil na dvacet v roce 1996. Ceny nelegálně produkované bolivijské a peruánské koky se skutečně zhroutily. V Peru usnadnila tuto operaci ještě jiná věc: od roku 1993 to byly porážky maoistické guerilly „Světlá stezka“, což umožnilo, aby se stát znovu ujal kontroly nad rozsáhlým územím amazonského regionu a aby stáhl armádu, která byla značně zkorumpována prebendami narkotrafikantů⁷. Plocha nedovolených kultur tak koncem devadesátých let byla menší než 40.000 ha v Peru a 10.000 ha v Bolívii.

Avšak Spojené státy nepočítaly s tím, že kolumbijští obchodníci s drogami zbaveni svých zásobovacích zdrojů v sousedních zemích, rozšíří doma plochy pro pěstování keřů koky, které tak ze 40.000 ha v roce 1995 vzrostly na 170.000 ha v roce 2000. To znamená, že snížení produkce v Peru a v Bolívii bylo více než kompenzováno jejím zvýšením v Kolumbii⁸. Tato situace přinutila Spojené státy k financování intenzivních kampaní zaměřených na likvidování kultur v této zemi, což vedlo ke snížení pěstovaných kultur v letech 2001 a 2002 za cenu závažných škod na životním prostředí a pravděpodobně na lidském zdraví. Tato redukce ale vyvolala nárůst obdělávaných ploch v Bolívii a v Peru za účelem uspokojení poptávky po této základní surovině. Tento nárůst byl usnadněn přerušením *Air Bridge Denial*, a to v důsledku jednoho omylu. Peruánské letectvo sestřelilo 20. dubna 2001 helikoptéru převážející americké evangelisty a zabilo jednu mladou ženu a její dítě. Po tomto incidentu americký Kongres ABD zakázal. Lety byly znovu obnoveny na počátku března 2003. Podle statistik publikovaných OSN na počátku letošního roku se plochy kultur

⁶) Roncken Theo (ed.): *The Drug War in the Skies, The U.S. Air Bridge Denial Strategy: The Success of a Failure* (Drogová válka na nebi. Americká Strategie likvidace vzdušného mostu). Cochacamba (Bolívie): Acción Andina/Transnational institute, květen 1999.

⁷) Labrousse Alain: *Pérou: enjeux politico-militaires de la production et du trafic des drogues* (Peru: politicko-vojenské sázky na výrobu a na obchod s drogami). In: *Socio-économie de la drogue dans les pays andins* (Sociální ekonomika drog v andských zemích), *Problèmes d'Amérique latine* (Problémy Latinské Ameriky), č. 18, červenec-září 1995. La Documentation Française.

⁸) Jelikož je požadavek trhu do značné míry uspokojován produkcí v andských zemích, produkce se doposud nepřenesla na jiné kontinenty. Na toto téma viz: Labrousse Alain, „Světový trh s drogami“, Op. cit., str. 23-40.

keřů koky, které zaujímaly 144.807 ha v roce 2001, ještě snížily o 30% v roce 2002 a představují tak jenom 102.000 ha, tedy snížení o 30% v porovnání s předešlým rokem. V andských zemích se 173.000 ha se plochy poprvé za deset let dostaly pod hranici 200.000 ha. Avšak čísla poskytnutá k Bolívii a hlavně pak k Peru jsou některými experty popírána. Na začátku roku 2003 nebyl doposud pozorován žádný dopad tohoto snížení na množství kokainu ve světě, ani na jeho maloobchodní ceny v hlavních spotřebitelských zemích.

Opium a jeho deriváty.

Pokud jde o opiáty, a to i přes snížení barmské produkce opia, která poklesla z 2.500 tun v polovině devadesátých let na zhruba 800 tun v roce 2003⁹, světová produkce se zvýšila o 4.263 tun na 5.004 tuny v letech 1999 a 2000, jde tedy o zvýšení o 20%. Tento nárůst je v zásadě způsoben zvýšením produkce v Afghánistánu, který každoročně vykazoval v průměru asi 3.000 tun v létech 1995 až 1998 a která v roce 1999 dosáhla výše 4.500 tun a v roce 2000¹⁰ 3.300 tun. V srpnu 2000 mulla Umar zakázal vysévat mák na podzim, což bylo respektováno, jelikož v roce 2001 dosáhla produkce v celé zemi pouze 185 tun, a to prakticky všechno v oblastech držených Severní aliancí, obzvláště pak v provincii Badachšán.

Toto rozhodnutí se stalo předmětem celé řady vysvětlení. Tálibán, který z politického hlediska zabodoval ve svém boji se Severní aliancí, se připravoval počátkem roku 2001 na získání křesla Afghánistánu v OSN, které bylo stále obsazené opozicí. Vystupovat jako někdo, kde chce vykořenit kulturu máku, byl nezanedbatelný trumf. Avšak nová vlna sankcí OSN, která dopadla na afghánskou vládu koncem roku 2000, posílila nejtvrďší jádro Tálibánu, jež donutilo mullu Umara nařídít destrukci soch Budhy v Bamiyanu. Hrozivý dopad tohoto činu zcela zakryl úspěchy dosažené v oblasti boje s mákem. Třetím prvkem tohoto vysvětlení je skutečnost, že v Afghánistánu existovaly značné zásoby opia jako důsledek rekordních sklizní v letech 1999 a 2000 a že obchodníci měli zájem na zmrazení produkce na dobu dvou tří let tak, aby se ceny nezhroutily. Pravděpodobně tak kompenzovali propad v zisku Tálibánu (asi 100 milionů dolarů US ročně) formou daně placené pěstiteli (*zakát a očor*), jakož i obchodníky za účelem výroby heroinu v laboratoři a jeho dopravy až na hranice. Existence zásob byla potvrzena fluktuací cen, zejména v době intervence Spojenců do Afghánistánu¹¹. Na straně druhé Tálibán zaplatil nejbojovnějšímu kmeni Šinvári jakožto největšímu producentu opia na východě země za to, aby nepěstoval mák v roce 2000. Je pravděpodobné, že Tálibán sám dostal zapláceno od narkotrafikantů.

V srpnu 2001 mulla Umar obnovil svůj zákaz vysévání máku, ale události konce roky znemožnily, aby Tálibán tento zákaz respektoval. Od začátku listopadu očitá pozorování techniků Programu OSN pro mezinárodní kontrolu drog zaznamenala, že vesničané provedli výsadbu na velkých plochách. Přesto, že 17. ledna 2002 provizorní vláda v čele s Ahmadem Karzálem zakázala pěstování máku a činnost spojenou s prodejem narkotik a že Velká Británie utratila 20 milionů dolarů US jako subvenci za zničení osetých ploch, bylo zapotřebí se vrátit do reálu: v roce 2002 produkce opia opětovně dosáhla své úrovně z roku 1999, tedy 3.400 tun. Faktem je, že pro rolníky, z nichž někteří svou produkci prodávají až na dva roky dopředu, byl zákaz mully Umara katastrofou. Ti, kteří neprodali svoji půdu, aby se vymanili

⁹) Toto snížení není obvykle připisováno barmským generálům, kteří na nejvyšší úrovni participují na nedovoleném obchodování. Někteří nezávislí experti odhadují, že až do roku 1995 byla produkce silně nadsazována. Následoval cyklus extrémního sucha, který měl mít údajně dopady na kultury. Konečně barmští narkotrafikanti diverzifikovali svou produkci drog tím, že vyráběly tuny amfetaminu, kterým zaplavovali thajské trhy. (Na toto téma viz: Vinh Yann: *La déferlante du yaa baa* (Rozmach já-bá), Futuribles, č. 287, červen 2003, str. 79-80 (NDLR).

¹⁰) ODC (United Nations Office on Drugs and Crime). *The Opium Economy in Afghanistan. An International Problem*. New York/Viedeň: ODC, 2003.

¹¹) Tamtéž.

z dluhů (anebo aby je umořili), musejí produkovat opium po řadu let, aby mohli zaplatit narkotrafikantům. Zdá se, že v roce 2003 se produkce se udrží na dosavadní úrovni anebo že se dokonce zvýší. Předběžná zpráva OSN¹² uveřejněná koncem března 2003 ukazuje, že pakliže se kultury ve velkých tradičních oblastech pěstování jako je Helmand zmenšily, v odlehlejších oblastech se rozrostly anebo se tam objevily poprvé.

Druhý problém vyvolaný politikou zákazů je politického charakteru. V obou velkých produkčních oblastech, v Nangarháru na východě a v Helmandu na jihu, patří kmene, které pěstují mák, k pašunskému etniku. Jejich členové jsou tvrdě proti prozatímní vládě složené převážně z příslušníků jiných etnik, zejména Tádžiků. Ozbrojený zásah proti kulturám máku za předpokladu, že vláda na to má prostředky, narazí jenom na odpor zesílený etnickými antagonismy. Dne 7. března 2003 došlo k zabití rolníků bezpečnostními silami v provincii Helmand, a to při manifestacích proti ničení kultur máku. Souběžně s tím v provincii Nangarhár farmáři kmene Šinvári přijali rezoluci vyzývající k povstání v případě, že afghánská vláda by znemožnila sklizeň opia. Jelikož je dána priorita boji s islamisty a obnovení autority vlády na celém území, uznaly samotné Spojené státy, že není vhodné otevřít novou frontu v pašunských regionech.

Je nicméně pravdou, že v roce 2003 stejně jako v předchozím roce právě v severních oblastech, zejména v provincii Badachšán, což je působiště Severní aliance, byl nárůst produkce největší¹³. Cena opia je faktorem, který tuto situaci ještě zhoršuje. Do roku 2000 se kilogram prodávalo za zhruba 30 amerických dolarů. Po 11. září 2001 v důsledku nejistoty, a to i přes existující zásoby, vyletěly ceny až na 700 dolarů US za kilogram (někde dokonce 1000 dolarů)¹⁴. Posléze spadly na 300 dolarů v průměru za kilogram, a to v průběhu roku 2001. Hodnota sklizně zaplacené rolníkům tehdy činila 183 milionů dolarů US. V roce 2001 se sklizeň snížila na 185 tun, ale vzhledem ke značnému nárůstu cen představovala nicméně 56 milionů dolarů. V roce 2002 se úroda a rekordní ceny spojily (500 dolarů v průměru), což vedlo k hodnotě 1,2 miliardy dolarů US. Je to číslo, které by mělo být překonáno v roce 2003, protože i přes ohlášenou rekordní sklizeň se ceny v průměru zvýšily během prvního čtvrtletí na více než 500 dolarů za kilogram. Jediné vysvětlení této situace je, že hrozba likvidačních kampaní (ostatně neúčinných) vlády má za jediný výsledek to, že se ceny drží. Jestliže se současná tendence udrží, bude hodnota opia v roce 2003 představovat pětinasobek veškerého produktu afgánského vývozu a několik desítek tisíc dolarů pro mnohé rolnické rodiny. Takovou ekonomiku bude čím dál tím víc obtížné vymýtit.

Marihuana a její deriváty.

I když nemáme k dispozici statistiky o světové produkci marihuany, mnohé indicie naznačují, že je všude ve světě na vzestupu, aby uspokojila zvyšující se poptávku po marihuaně a hašiši. Např. jsme mohli číst ve zprávě Evropské observatoře pro drogy a toxikomanii (OEDT), publikované v říjnu 2000: "více než 40 milionů lidí v Evropské Unii užívalo marihuanu nebo hašiš. Průměrně jeden z pěti dospívajících ve věku 15 - 16 let a jeden člověk ze čtyř ve věku 15 - 34 let experimentoval s marihuanou"¹⁵. V Evropě, mimo domácí výrobu v bytech, je trh především zásoben marockým hašišem. Jinde ve světě významné množství pochází z Pákistánu, Afgánistánu a Nepálu, tak jako marihuana exportovaná z Mexika, Kolumbie, Jamajky, Kambodže a všech subsaharských afrických zemí¹⁶.

Maroko je největším světovým producentem hašiše. V lednu 1997, tj. 2 měsíce po svém vytvoření, Parlamentní vyšetřovací komise pro drogy odhadla ve své závěrečné zprávě,

¹²) ODC. Afghanistan. Opium Rapid Assessment Survey. New York/Vídeň: ODC, březen 2003.

¹³) Tamtéž, str. 63.

¹⁴) ODC. The Opium Economy in Afganistan. Op. cit.

¹⁵) OEDT. Roční zpráva o stavu drog v Evropské Unii, Lisabon: OEDT, 2000

¹⁶) V subsaharské Africe se situace nevyvíjela tak, jak je popsána v LABROUSSE Alain: Světový obchod s drogami ,c.d..

že v Maroku pěstování marihuany pokrývá plochu 70 000 hektarů a vyprodukovalo tak v roce 1995 1 500 tun hašiše. Když se na podzim roku 1992 rozběhl boj proti drogám, král Hasan II. zjistil, že neoprávněně pěstování této kultury se rozprostírá na 50 000 hektarech (hrubý odhad přidává k tomuto ještě mezi 30 000 a 35 000 hektary), aniž by zmínil výši produkce. Ale od roku 1993 Středisko pro geopolitické sledování drog na základě dlouhého vyšetřování v terénu zjistilo rozsah mezi 65 000 až 74 000 hektary, které reprezentují potenciální roční produkci hašiše čítající mezi 1 500 až 2 000 tunami¹⁷. Zkoumání terénu odhalilo zvýšení této výměry o více než 100 000 hektarů v roce 2001¹⁸. A ještě její zdvojnásobení v roce 2002.

Každý rok se totiž tato marihuanová kultura šíří do nových regionů. Například venkované z Bab Berred a z Katamy najímají, od roku 1999, úrodnou půdu v regionech Mokrisset a Zumi, za jediným cílem - pěstováním marihuany. Zemědělci z této oblasti, kteří nepěstovali kulturu marihuany, se od nově příchozích učí ji vyrábět a tak se nezákonná kultura šíří dál. Stejný jev je možné vysledovat v provincii Tetuan až po Tanger.

Větším problémem nežli je rozšiřování plochy, je její šíření do zemědělsky bohatých oblastí. V Bni Boufra a v Zoumi existují dokonce dva cykly pěstování: zasévá se v únoru a v červnu. Pokud se zeptáte zemědělců, jaké jsou jejich potřeby, v jejich odpovědích je vše svázáno s marihuanou (*kif*), především zavlažování. A tak voda, která v Bab Berred byla určena k zavlažování švestek a fíkovníků, byla použita k jinému účelu. Podle španělských odborníků na boj proti obchodu s hašišem na Costa del Sol, Maročané importovali postupy (systém zavlažování, lisování atd.) ze španělské oblasti Levant, především z Almería. Ale ve skutečnosti, i když je sklizeň o 30% až 50% pod průměrem, v důsledku nedostatečné závlahy, jako v roce 2001, je evropská poptávka natolik výrazná, že je vše prodáno do tří týdnů po sklizni. Je pravda, že žádná jiná nezákonná kultura nemůže konkurovat marihuaně. V nejnevýhodnějších podmínkách (sucho, rostliny bez zavlažování ..) hektar marihuany může vynést ročně od 3 050 do 4 573 euro. V případě zavlažování je zisk od 9 150 do 13 720 euro. Pro srovnání: obilí (7 snopů na hektar) přinese 686 euro a kukuřice (10 snopů na hektar) 762 euro. Ani plodiny jako je například fíkovník nevynesou více než 2 286 euro na hektar. Stejně je to i u vinné révy a olivovníků¹⁹.

Syntetické drogy

I když předcházející závěry ukazují, že substituce přírodních drog drogami syntetickými není na pořadu dne, výroba a prodej těchto drog zaznamenává výrazný růst. Od roku 1996 Spojené národy začaly bít na poplach a potvrdily, že syntetické stimulanty typu amfetaminu „by se mohly stát oblíbenými drogami 21. století“²⁰. Průkazně lze v Evropě konstatovat vzrůst ročního průměru zabavených drog o 38 % v letech 1997-1998 s více než třemi tunami pilulek ve Velké Británii, 1,5 tunou v Nizozemí a 250 kg v Německu a Belgii. V první z těchto zemí se spotřeba těchto produktů ztrojnásobila mezi roky 1992 až 1998. OEDT ve své zprávě z roku 2002 konstatuje: „Po zmenšení (zabavených drog) zjištěném v letech 1998 a 1999, jejich množství znovu vzrostlo (v Evropě), především v Německu.“²¹ V USA, kde množství zabavených drog odpovídá 1,7 tuně na rok v letech 1997-1998, počet přijatých pacientů v

¹⁷) OGD. *Rapport d'enquête sur les enjeux politiques, économiques et sociaux de la production et du trafic des drogues au Maroc* (Vyšetřovací zpráva o politických, ekonomických a sociálních problémech s produkcí a obchodem s drogami v Maroku), Bruxelles: secrétariat général de la Commission des communautés européennes, mars 1994 (Brusel, generální sekretariát Evropské hospodářské komise, březen 1994).

¹⁸) LABROUSSE Alain, ROMERO Luis.: *Rapport sur la situation du cannabis dans le Rif marocain* (Zpráva o situaci marihuany v Maroku) Paříž: OFDT, červen-srpen 2001.

¹⁹) ABEL Guy-Jean: *Introduction et développement des cultures alternatives dans le rif Marocain*. (Zavádění a šíření alternativních kultur v Maroku). Brusel: Evropská komise, projekt D-MC/93/21, 2000.

²⁰) Produkce těchto látek až do r. 1997 viz. LABROUSSE Alain. Světový obchod s drogami. c.d..

²¹) OEDT. *Rapport annuel sur l'état phénomène de la drogue dans l'Union européenne*. (Roční zpráva o stavu drog v Evropské Unii). Lisabon: OEDT, 2002.

léčebných centrech vzrostl výjimečným způsobem mezi roky 1992 (20 000) až 1997 (70 000). Nakonec se ustálil v roce 1999 a 2000. Naproti tomu v jihozápadní Asii, především na Dálném východě, se tento jev neustále rozšiřuje. Podle protidrogové služby USA, barmští překupníci by ročně vyráběli 800 milionů tabletek amfetaminu, z nichž 27 milionů bylo zabaveno v roce 2000 a 32 milionů v roce 2001. Thajsko, které zabavilo sedm tun této produkce v roce 2001, je jejím hlavním příjemcem. Ale Čína, Taiwan a Filipíny jsou rovněž důležitými producenty, především pro japonský trh²².

PROMĚNY KRIMINÁLNÍCH ORGANIZACÍ.

V předcházejícím článku publikovaném v *Futuribles*²³ jsme předeslali, že velké kriminální organizace věnující se obchodu s drogami - italská mafie, kolumbijské kartely, barmská opiová šlechta - byly uprostřed devadesátých let cílem násilných útoků ze strany mezinárodních a národních represivních sil. Částečně byly rozbity, zčásti se sami rozpustily. Ponechaly místo nekonečnému množství méně důležitých skupin, mnohem méně zranitelných. Určitý počet z nich rozšířil své aktivity především do odběratelských zemí. Typické jsou po této stránce případy sicilské mafie a kolumbijských kartelů.

Je známo, že Jihoafrická republika se od konce apartheidu stala významným konzumním trhem s kokainem a heroinem, základnou pro přepravu drog a důležitým střediskem pro praní špinavých peněz. Bylo pozorováno, že zároveň se tato země stala územím, na kterém působí i řada italských mafií. V oblasti Cap se to týká Vita Palazzola, bývalého bankéře z „Pizza Connection“²⁴, emigranta ze Švýcarska „uprchlého“ do Jihoafrické republiky, kde dal své schopnosti do služeb bývalého režimu apartheidu. Vito Palazzo, dnes jihoafrický občan, řídí ze svého luxusního ranče v Franschoek různorodé aktivity jako je chov pštrosů, plnění lahví minerální vodou, prodej výzbroje nebo přepravu a zneškodňování toxického odpadu. Nikdy nezapomíná na dary pro ANC (Africký národní kongres) nebo přispívá na činnost policie. Vito Palazzolo přesto figuruje na seznamu 100 nejhledanějších osob v rubrice mafie Italského ministerstva spravedlnosti, které ho podezřívá z ukrývání dalších dvou mafiánů na útěku Giovanni Bonoma a Guiseppa Gelardi. Jihoafrická justice, která účelově nepřijímá žádosti italské justice o vydání, se spokojila s předvoláním Vita Palazzola do rezidentury a se soudním stíháním pro nelegálně získané jihoafrické občanství.

Kolumbijské obchodníky od poloviny 90. let přenesli svou síť do zahraničí, aby účinněji dobyli nové trhy, především v Evropě. Dvě hlavní přístupová místa na evropský kontinent jsou přes španělské pobřeží a přes Nizozemí, především přes přístav Rotterdam. Od konce 90. let pozorujeme zajímavou změnu. Až do té doby kolumbijské obchodníky přepravovali drogu až do Karibiku, kde, po přeložení, byla naložena na nákladní nebo rybářské lodě jejich haličskými partnery, kteří byli pověřeni ji zavést do Španělska přes severní pobřeží Atlantiku až k Portugalsku. Zde byla znovu převzata kolumbijskou sítí, která přenechala polovinu nákladu Galicijcům jako platbu²⁵. Ale na konci 90. let kolumbijské organizace posílily svou pozici ve Španělsku, aby se mohly obejít bez svých haličských partnerů. Od té doby samy kontrolují všechny etapy procesu od dovozu přes meziobchodní distribuci až po praní špinavých peněz.

²²) Viz. kapitoly odpovídající těmto zemím v LABROUSSE Alain. Geopolitický slovník drog, c.d.

²³) LABROUSSE Alain. Světový obchod s drogami, c.d.

²⁴) Týká se jedné z největších drogových afér prodeje heroinu mezi Itálií a USA, souzené v 80. letech. newyorské pizzerie sloužily jako místo distribuce heroinu a praní špinavých peněz z prodeje.

²⁵) LABROUSSE Alain (ed.) Geopolitický slovník drog, c.d. Autorem kapitoly „Španělsko“ je badatel Carlos Resa Nestares. Viz. jeho článek: *La delinquencia organizada transnacional en España* (Nadnárodní organizovaný zločin ve Španělsku). Revista de Seguridad Pública č. 31, 199, ss. 31-48

Tato nová situace vyžadovala změnu *modus operandi*: od nynějška dávají Kolumbijci přednost výletním lodím, jejichž cílem je středomořské pobřeží²⁶. Zesílení kolumbijských sítí ve Španělsku pravděpodobně zapříčinilo jejich aktivity ve zbytku Evropy, především ve Francii, jak lze usuzovat z množství zabavených drog již výše citovaných. Dosud neuveřejněný případ by toto mohl potvrdit: 8. listopadu 2002 francouzská protidrogová brigáda zneškodnila laboratoř na výrobu kokainu, která se nacházela ve vile v ulici Malmaison ve 13. okrese v Paříži, a zatkla tři Kolumbijce. Policisté zabavili 20 až 25 kg kokainu, z něhož polovina byla právě v procesu výroby. Pokud by bývaly takovéto laboratoře byly zneškodněny ve Španělsku a v Itálii, žádná z nich by nebyla nikdy objevena ve Francii.

Jeden z důsledků šíření některých organizací je, že se spojily s další kriminalitou na novém místě jejich působení a s jejich rozmanitými aktivitami (obchod s lidskými bytostmi, diamanty, chráněnými druhy atd.). Takže dřívější turecké mafiánské organizace, specializované na obchod s heroinem, se čím dál tím více zapojily do tajných činností - pašování cigaret a padělání. Když turecká vláda zakázala kasina, *baba* (kmotři) je přemístili do Karibiku (především do Saint-Martina) nebo do Afriky (do Dar es-Salaamu v Tanzánii).

Pokud občas, jako v případě vztahů mezi Kolumbijci a Galicijci, přemístění přineslo konkurenci a způsobilo roztržku, v jiných případech naopak vedlo k užší spolupráci. Nedávný případ může být příkladem spolupráce mezi organizacemi zabývajícími se prodejem drog. Na konci února 2001 nikaragujská policie, podporovaná americkou DEA²⁷, zachytila na širém moři brazilskou loď, která převážela osm tun kokainu, prodaných kolumbijskými kartely ruské mafii. Kapitánem plavidla byl Nikaragujec, pracující již pět let pro ruskou kriminální organizaci.

Tyto aktivity jsou podporovány vazbami mezi kriminálními organizacemi a politickou mocí. Platí to nejen v zemích „banánových diktatur“ (Barma, rovníková Guinea) nebo v nestabilních zemích (Afgánistán, Paraguay, Libérie), ale rovněž tak ve velkých zemích, které hrají klíčovou geopolitickou roli ve svém regionu, jako například Turecko v Evropě a Mexiko v Severní Americe. V Turecku volby v dubnu 1999 dovolily koalici národních stran (od levice až po extrémní pravici) vytvořit s podporou armády vládu, opírající se o sílu 16% hlasů. MPH (Strana národního boje), která je vývěsním štítem organizace Šedí vlci, z nichž desítky členů vyvíjejí kriminální činnosti po Evropě, byla v čele pŮluctu ministerstev, mezi nimi Ministerstva obrany, a zároveň okupovala post premiéra vlády a předsedy Národního shromáždění. Je ještě obtížné předvídat, zda nástup „umírněných“ islamistů k moci bude mít vliv na tyto vazby systému s kriminalitou.

V Mexiku, podle mnohých akademických a novinářských prací, byli drogoví dealeri historicky napojeni na politickou moc v rámci Revoluční institucionální strany (PRI), která měla kontrolu napříč policejními a vojenskými institucemi, ba dokonce ji i řídili. Na konci 80. let, kdy se Carlos Salinas de Gortari a George Bush st. současně ujali moci v Mexiku a USA, díky průniku špinavých peněz do legálních výrobních aktivit²⁸ se drogové dealerství se stalo záležitostí vysokých mezinárodních financí a pilířem mexické ekonomiky. Přejít k mexické ekonomiky k neoliberalismu - především dekolektivizace země, která rozběhla spekulace s realitami, a privatizace národních podniků (podmínka *sine qua non* účasti Mexika na společném severoamerickém trhu ALENA /Dohoda o severoamerické volné výměně/), - byl financován z obchodu s drogami. Mnozí se domnívají, že se to týká pouze strategického rozhodnutí přijatého mexickou elitou během prezidentského období Miguela de La Madrid

²⁶) Tamtéž.

²⁷) Drug Enforcement Administration, DEA hlavní organizace v boji proti drogám v USA

²⁸) Viz. Krize a praní špinavých peněz v Mexiku: o „tequilovém a kokainovém efektu“. In: FARBRE Guilhem: *Les Prospérités du crime. Trafic de stupéfiants et crises financières dans l'après-guerre froide* (Prosperita kriminálního činu. Obchod s omamnými látkami, praní špinavých peněz a finanční krize po studené válce). La Tour d'Aigues: éd. de l'Aube, 1999.

Hurtado (1982-1988), tyto vazby však dále zesílily za prezidenta Carlose Salinase (1988-1994). Staly se tak pevnými a neproniknutelnými, že následující prezidenti, Ernesto Zedillo (1994-2000) a Vicente Fox (od roku 2000), již nebyli schopni tento vývoj zvrátit..

Propojení mezi kriminalitou a politickou mocí bylo potvrzeno novými svědectvími Jeana-Francoise Boyera v jeho knize „Ztracená válka proti drogám“²⁹. Jedním z hlavních zdrojů je zpráva mexických vojenských zpravodajských služeb z roku 1995. Čtete zde: „Toto rozdělení funkcí v rámci obchodu s drogami směřuje do nejzávažnějšího centra, do samých struktur obchodu s drogami, jehož hlavní představitelé jsou následující politické osobnosti: Carlos Hank Gonzalez, Miguel de la Madrid a Carlos Salinas de Gortari (...).

Jaký je obsah tohoto paktu mezi obchodníky s drogami a státem? - Ptá se Jean-Francois Boyer: podle mexických zdrojů nejvyšší policejní představitelé, univerzitní profesori a politici (mezi nimi například Jorge Castaneda, politolog a bývalý ministr zahraničních věcí prezidenta Foxe, či jeden z ministrů ministr Carlose Salinase) společně s finančními úřady země prý vyzvaly obchodníky s drogami k investování jejich příjmů do dekapitalisované ekonomiky v procesu restrukturalizace - naopak policie a mexická armáda zavíraly oči před obchodem s drogami. Obě strany se zavázaly k nepoužití násilí a k vyjednávání o eventuálních zadrženích v případě, kdyby bylo nutné uvolnit prostor pro americké protidrogové instituce; mexický stát se nakonec zavázal k tomu, že nepovolí DEA, americké protidrogové agentuře, účast při represích na svém území.

Tato dohoda nebyla samozřejmě předmětem oficiální smlouvy a nebyla beze zbytku dodržována oběma stranami – ať už velkými kriminálními organizacemi (v Mexiku je jich 6 a někdy mezi vedou války), či nejrůznějšími složkami PRI, což podle Jorgeho Castaneda vysvětluje krvavé střety mezi kartely a státem za předsednictví Carlose Salinase a Ernesta Zedilla. Vraždy Francisca Ruize Massieua a Luise Donalda Zedilla spadají do tohoto kontextu.

Rovněž pozorujeme, že každý nový prezident, aby si zajistil dobré vztahy se Spojenými státy, potlačuje kartel, který byl nejbližší jeho předchůdci a vytváří svazky s jiným kartelem, atd.

Americká výkonná moc a některé sektory Kongresu si toho byly pravděpodobně dobře vědomy, ale nechávaly to být, už vzhledem k tomu, že mexičtí obchodníci s drogami byli zapleteni do sítí financování nikaragujských *contras*.

V Mexiku se praní špinavých peněz nestalo daňovým deliktem až v roce 1999 a bylo zapotřebí vyčkat května 1996 aby se stalo trestním deliktem.

Je ještě příliš brzy na to provádět bilancování opatření vlády prezidenta Foxe, který vytyčil boj s korupcí jako jednu ze svých priorit. Ovšem určité indicie naznačují, že nemůžeme očekávat zásadní změny. Tak například v polovině ledna 2003, hlavní policejní instituce zaměřená na boj proti drogám FEADS, musela být zrušena kvůli vztahům jejích členů s obchodníky s drogami.

Na konci měsíce března zahájila válečná rada proces s brigádním generálem Ricardem Martínezem Pereou a jeho dvěma podřízenými, obžalovanými z ochrany kartelu z Golfe.

Drogy, místní konflikty a terorismus.

Multiplikace lokálních konfliktů jako důsledek ukončení antagonismu bloků, změny vyprovokované pádem Sovětského svazu jsou dalšími z příčin rozvoje nelegálních obchodů, zvláště obchodu s drogami.

Po dobu studené války velké mocnosti, jimž jaderné zastrašování bránilo v přímé konfrontaci, tak činily prostřednictvím svých spojenců v zemích třetího světa. Peníze z drog používanými válčícími stranami pomáhaly některým státům v tom, že nemusely čerpat

²⁹ *La guerre perdue contre la drogue*. Paříž: Découverte 2001.

z tajných fondů pro financování svých spojenců. To byl případ velkých mocností (Spojených států ve Střední Americe aj., Francie) i regionálních mocností (Izraele či Sýrie zasažených libanonskou občanskou válkou). Konec studené války zdaleka neznamenal ukončení lokálních konfliktů, nýbrž jen odhalil absenci ideologicko-politických motivů, a akcentoval eskalaci etnických střetů, nacionálních střetů a náboženských střetů. Od této doby nemohou válčící strany spoléhat na financování od jejich mocných ochránců, musely tedy najít v nelegálních obchodech, z nichž tedy obchodu s drogami, alternativní zdroje.

Téměř třicítka konfliktů otevřených, latentních nebo skoro vyřešených odhalena od počátku roku 1990, přítomnost drog je v této třicítce případů na nejrůznější úrovni potvrzena:

- Latinská Amerika (Kolumbie, Peru, Mexiko)
- Asie (Afgánistán, Tádžikistán, Uzbekistán, Indie (Kašmír, státy na severovýchodu země), Ázerbájdžán, Arménie, Čečensko, Gruzie, Myanmar, Filipíny)
- Evropa (bývalé státy Jugoslávie, Turecko, Irsko, Španělsko)
- Afrika (Alžírsko, Sudán, Egypt, Senegal (Casamance), Guinea-Bissau, Libérie, Sierra Leone, Demokratická republika Kongo, Kongo-Brazzaville, Čad, Uganda, Angola, Somálsko, Komory).

Některé z těchto konfliktů - v Kolumbii, v Afgánistánu, či v Angole - existovaly před koncem studené války, ale stažení bratrských stran nebo mocných ochránců způsobily, že nabyly nového charakteru: jde například o postupné směřování k predátorským aktivitám v případě Ozbrojených revolučních sil Kolumbie (FARC) či nárůst etnicko-náboženských antagonismů manipulovaných regionálními mocnostmi v případě občanských válek v Afgánistánu a Angole.

Ostatně, je to pád komunistických režimů, který se stal příčinou konfliktu jugoslávských, čečenských, azersko-arménských a občanských válek v Gruzii.

Protagonisté těchto střetů, při vyhledávání financí zaměřují svoji pozornost na obchodu s ropou, obchod s drogami, obchod se strategickými kovy atd.

Vysoké navýšení zisků pak z drog činí jeden z nejzajímavějších finančních zdrojů. Tak například můžeme ohodnotit výši poplatků vybíraných ročně Tálibány z drog na sto milionů amerických dolarů. Tato suma může být znásobena třemi nebo čtyřmi v případě FARC. V mikrokonfliktu v Casamance v Senegal v roce 1995 je možné odhadnout výši daně z konopí vybírané hnutím demokratických sil Casamance (MDFC) na několik milionů dolarů ročně. To přispívá k vysvětlení toho, že několik stovek bojovníků s holýma nohama se dokázalo v průběhu let stále dokonaleji vyzbrojovat a i po uzavření mírových dohod se senegalskou vládou, tyto skupiny nadále pokračují ve střetech s armádou a ve vzájemných bitvách – to zvláště v období sklizně konopí.

Podle řady odhadů jsou peníze z drog i hlavní překážkou pro řešení kolumbijského konfliktu. Je známo, že prezident Andrés Pastrana zahájil začátkem roku 1999 jednání s FARC. Jednání byla přerušena v únoru 2002. Bezpochyby jsou to výtěžky z drog, dále výtěžky z jiných kriminálních aktivit (únosy a výkupné, výpalné, atd.) a rovněž legální zdroje (obchod se zlatem, vzácnými kameny atd.), které umožňují guerille rekrutovat vojáky, vybavovat je a ozbrojovat je. FARC přerušila jednání s tím, že se domnívala, vojenské úspěchy jí umožní jednoho dne jednání opět obnovit – ovšem za pro ni podstatně výhodnějšího poměru sil. Polovojenské skupiny bojující v Kolumbii s marxistickými partyzány, to za časté podpory některých složek armády, jsou strukturálně spjatý s drogovými kartely.

Evropská unie a Spojené státy mají rozdílný přístup k řešení tohoto konfliktu, i když oba umístili FARC na seznam teroristických organizací,

„Plán Kolumbie“, společně vypracovaný vládou řízenou prezidentem Pastranou a Spojenými státy, měl za cíl potlačovat od základu boj s drogami, podporovat mírová jednání a podpořit ekonomický rozvoj země, hlavně v odvětvích, jejichž nedostatečnou rozvinutostí

kolumbijské obyvatelstvo nejvíce trpí. Spojené státy zpočátku na tento plán přispěly částkou 1,3 miliard dolarů, z ní je ovšem jedna miliarda určena na vybavení pro kolumbijskou armádu a policii. Tento postup Washingtonu považují sousedé Kolumbie za značně riskantní – hrozí totiž, že konflikt eskaluje a že se rozšíří i na jejich území.

Naproti tomu Evropská unie 24. října 2000 jasně definovala, že 871 milionů dolarů její pomoci Kolumbii bude určeno na programy „posílení institucí“ a programy „sociálního rozvoje“, a především, že tato finanční pomoc bude jasně situována mimo kádr plánu Kolumbie, aby nepodporovala jeho vojenskou složku.

Od přerušení mírového procesu počátkem roku 2002 se vojenská pomoc Spojených států Kolumbii stále více rozrůstá v rámci boje proti terorismu. Počátkem roku 2004 by mohla by překročit dvě miliardy dolarů. Je ovšem zřejmé, že v boj proti terorismu není pro Spojené státy hlavním důvodem proč zasahují proti marxistickým partyzánským hnutím. Ta totiž zpravidla pouze sporadicky využívají teroristických metod a která nejsou ve vlastním slova smyslu teroristickými hnutími. Hlavním motivem zásahu Spojených států v Kolumbii., která je hlavním dodavatelem kokainu na jejich trhu, je boj proti drogám.

Jiná je situace na Středním východě. V případě afghánského Tálibánu je pravděpodobné, že příjmy, které získává z drog (od 50 do 100 milionů dolarů ročně) mu posloužily k posílení jeho vojenského potencionálu proti Severní alianci a k zajištění fungování minima administrativních struktur v zemi. Oproti předpokladům USA a jejich spojenců ovšem Usáma bin Ládín pravděpodobně nikdy nefinancoval svoji činnost z drog, ale prostředky čerpal ze svého osobního majetku, z majetku svých blízkých a ze sítě bohatých Arabů (Saúdů a občanů Spojených arabských emirátů), kteří ho podporovali a pokračovali v podpoře islámských a teroristických sítí i po 11. září 2001. Někteří, jako Vahidulláh Sabavún, ministr financí Jednotné fronty (Severní aliance), kterého v tomto ohledu není možné podezřívat z podjatosti, jdou ještě dále: v jedné studii (zveřejněné v prosinci 2001), tvrdí, že tyto sítě nepřijímaly peníze ani od Tálibánu, že je to Usáma bin Ládín, který ze svých zdrojů napomáhal jejich financování. Není ovšem vyloučeno, že některé místní odbočky sítě Al-Káidy využívaly peněz z drog. To byl pravděpodobně případ fundamentalistických skupin centrální Asie, jako například organizace Džumy Namangamiho, jednoho ze zakladatelů Islámského hnutí Uzbekistánu, jehož základny se před 11. zářím nacházely na severu Afghánistánu. Džumama Namangami byl údajně zabit během americké intervence.

Dalším ohniskem jak obchodu s drogami, tak islámských hnutí je Latinská Amerika v oblasti „Třech hranic“ (Paraguay, Brazílie, Argentina). Toto rizikové teritorium s nachází v okolí vodopádů Iguazú a zejména v Paraguayském městě Ciudad del Este centru obchodů: s drogami, zbraněmi, odcizenými vozidly, falešnými penězi atd. Podle USA významný obchodník Assad Ahmad Barakat, který se dnes pravděpodobně skrývá se na jedné ze svých brazilských rezidencí nebo v Libanonu, prý hrál důležitou roli ve financování útoku z 11. září. Zde se tedy naopak pro Spojené státy boj proti drogám stává bojem proti terorismu.

Záminku boje proti drogám využívají Spojené státy i pro země, které vůbec nejsou zahrnuty v obchodě nebo které usilují o jeho potlačení. Např. Irán, který v boji za zabránění tranzitu afgánských opiátů přes své území ztratil za posledních 15 let 3000 mužů a vynaložil miliardu dolarů na vybudování zátarasů mezi údolími směřující z Afghánistánu a Pakistánem do Iránu. Přesto na konci 80. let USA umístily Irán vedle např. Myanmaru, Afghánistánu či Nigérii, na seznam zemí, které nevyvíjejí dostatečné úsilí v boji proti drogám. Vedlo nejenom zmrazení jakékoliv ekonomické pomoci ze strany Washingtonu (stejně neexistující) ale také, což je závažnější, k negativnímu hlasování USA ve všech mezinárodních instancích jakmile se projednávaná otázka týkala Iránu. Představitelé státního departmentu neskrývají, že tyto sankce nemají nic společného s drogami, ale že se týkají „teroristického státu“. V prosinci 1998 prezident Clinton oznámil, že Irán vyjme z tohoto seznamu. Oficiálním důvodem bylo, že Irán už není významným producentem opia a heroinu a že přestal být tranzitní zemí drog

určených pro USA. Všichni ovšem pochopili, že se jedná o gesto dobré vůle odpovídající na otevřenou politiku prováděnou prezidentem Mohamedem Chatámím od roku 1997.

VÁLKA S DROGAMI MÁ SKVĚLOU BUDOUCNOST

Mnohé země světa si uvědomily, že války s drogami lze využívat i k jiným cílům. To se týká zejména většiny evropských států, zvolily za hlavní zbraň v boji proti toxikománii a potažmo nelegálnímu obchodu s drogami „redukování rizik“³⁰. K nim se přidaly i další významné státy, jako například Mexiko nebo Austrálie. Ovšem Spojené státy si uchovávají spojení a to nejen mezi rozvinutými zeměmi, jako jsou například Japonsko a Švédsko: jejich vliv je pociťován na úrovni Spojených národů – Programu Spojených národů pro mezinárodní kontrolu drog (PNUCID), Mezinárodního kontrolního orgánu pro drogy (OIC), a hlavně Drogové komise, jejímiž členy je více než stovka zemí. Rozvíjející se země, nebo rozvojové země, které tu jsou častěji zastoupené, dokonce často hájí represivnější pozice, než Washington, a to jak na úrovni národních politik v oblasti boje proti drogám, tak v oblasti mezinárodního boje proti drogám.

Tyto postoje mají několik důvodů. Pro některé z nich vyplývá z faktu, že se jedná o nedemokratické společnosti – Čína, Malajsie, Saudská Arábie, Irán – které trestají velice přísně všechny viditelné prohřešky a aplikují trest smrti za držení několika desítek gramů tvrdých drog. Pokud jde o ostatní jedná se jednoduše o důsledek vyvolaný okouzlením americkým modelem nebo oportunismem, který je spojuje, což je chápáno jako dominantní pozice mezi bohatými zeměmi. Třetí kategorie směřuje prostřednictvím trestů k vytvoření kouřové clony na obchod s drogami jemuž se věnují jejich elity. Tyto státy jednají se spotřebiteli jako s delikventy, s malými obchodníky jako s nebezpečnými kriminálníky a jsou připraveny použít všech antidrogových represivních prostředků v případě, že nebudou samy jejich terčem. Spojené státy zde nalézají opory bránící jakémukoliv rozvoji mezinárodní politiky.

Evropané se ukázali jako velmi podnikaví v případě Kolumbie. Ale co se týče například Afriky, postoj bývalých koloniálních mocností – Francie, Velké Británie, Španělska, Portugalska – k některým vládám afrických zemí zapojených do obchodů zdaleka není vždy tak pevný. V Evropě rovněž nadále prosperují střediska praní špinavých peněz jako například Jersey pro Velkou Británii nebo Saint-Martin pro Francii a Nizozemí. Tyto rozpolcenosti a protiklady jsou nejenom překážkou v boji proti velké kriminalitě v oblasti drog, ale mohou představovat překážku při řešení konfliktů, jak tomu napovídá příklad Kolumbie.

Ve svém důsledku události z 11. září 2001 umožnily Washingtonu propojit problém drog a terorismu a opět umlčet ty, kteří ohrožovali jejich politiku. To je důvod, ze kterého jistý počet politických sektorů v Evropě, jako například Zelení a Radikální transnacionální strana a četné nevládní organizace, mobilizovaly a uspořádaly paralelní summit. Od zasedání Spojených národů ve Vídni v dubnu 2003 ovšem nebylo možné čekat zásadní změny na úrovni mezinárodních politik vedených v oblasti drog.

A propos poslední zprávy Úřadu Spojených národů pro drogy a kriminalitu (UNODC).

United Nations Office on Drugs and Crime představil 25. června 2003 ve Francii svou roční zprávu o světových tendencích v oblasti ilegálních drog. Vysvětluje hlavní vývojové tendence a údaje vztahující se k produkci, k obchodu a spotřebě každého typu drogy (heroin, kokain, konopí a smíšené drogy). Nacházíme zde četné statistické údaje z dlouhého období (10-15 let) velice bohaté tabulky s údaji o množství zadržených drog, ceny drog – velice

³⁰ resp. práci s toxikomany a prevenci – pozn. redakce

variabilní podle státu, kam jsou prodávány – rovněž i přehledy velice výmluvné o vlnách a nejrůznějších geopolitických aspektech každého druhu drogy.

Zdá se, že pozitivním bodem je, že spotřeba heroinu a kokainu se za poslední roky stabilizovala. I když je obtížné sledovat evoluci poptávky, konstatujeme stabilní nabídku. Avšak bezpochyby jsou zde skryty významné reorientace (endemismus v západní Evropě a Spojených státech, ale nárůst výše počtu spotřebitelů heroinu ve střední Asii a Rusku a kokainu v Latinské Americe). Pokud jde o heroin, UNODC považuje za důležité zredukovat produkci opia v Afghánistánu, udržet snižování produkce v Jihovýchodní Asii a zastavit nárůst spotřeby ve Východní Evropě, v Rusku a Střední Asii.

Co se týče kokainu UNODC předpokládá snížení množství na světových trzích do 5 let, zejména jestliže se potvrdí snížení spotřeby ve Spojených státech a jestliže země Latinské Ameriky budou odolávat nabídce a ziskům drogových trhů a jestliže se bude pokračovat v podpoře substitučních kultur.

Spotřeba konopí neustále stoupá: je to ilegální droga nejvíce produkována a nejčastěji konzumovaná a je velice obtížné sledovat obchod s konopím. Navíc hašiš je předmětem četných kontroverzí mezi státy Severu a Jihu, dokonce v sídlech některých průmyslových zemí.

Nejvíce znepokojení vyvolávají drogy typu amfetaminu a extáze,. Po několika letech citelného zvyšování se zdá, že spotřeba se stabilizovala a v Evropě a Spojených státech se dokonce snížila, ovšem v Asii se setkáváme se značným navýšením; tomu dochází v menší míře i v Africe.

Velkým problémem spojeným s těmito substancemi je, že jsou produkovány v laboratořích, které mohou být sestaveny téměř kdekoli a to velmi diskrétně. Podle UNODCu nás čeká ještě hodně úsilí při zkvalitňování a kvantifikaci údajů týkajících se tohoto typu drog. To se týká i rozšíření a posílení kontroly substancí - prekursorů, zintenzivnění opatření k redukci poptávky a zlepšení služeb souvisejících s léčbou drogových závislostí po celém světě a rovněž sledování obchodníků se syntetickými drogami v Asii aby se zabránilo zapojení nejchudších obyvatelů těchto oblastí do obchodu s drogami nebo jejich spotřeby.

Samozřejmě tyto hlavní cíle vyžadují zvýšenou kooperaci na mezinárodní úrovni a analýzu skutečně makroekonomickou.

VÝROČNÍ ZPRÁVA NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY 2003

Zdroj NPC

I. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA V OBLASTI DROG

Národní protidrogová centrála je útvarem PČR s celorepublikovou působností a mezi její hlavní úkoly patří vyhledávání, odhalování a dokumentování zejména organizované drogové kriminality. Díky současné organizační struktuře, kdy součástí NPC jsou expozitury v Plzni, Českých Budějovicích, Ústí n. Labem, Hradci Králové, Ostravě a Brně lze účinněji reagovat na strukturu a dynamiku organizovaného zločinu v ČR. Jde o podstatnou skutečnost, která je významná právě v současné době, kdy je kriminalita, vlivem nejen moderních komunikačních technologií bez hranic. Drogová trestná činnost je velmi komplikovaná a vzhledem k tomu, že je významně ovlivňována mnoha faktory a neustále se vyvíjí je třeba na tyto změny adekvátně reagovat. Vyhledávání a dokumentování drogové kriminality tedy vyžaduje v oblasti potírání nabídky pružné reakce a změny i v oblasti systému práce v rámci P ČR. Jedním z opatření, které by mohlo zlepšit podmínky a v konečné fázi i výsledky při potírání drogové kriminality by byl model liniového řízení v této oblasti. Došlo by tím zejména k lepšímu toku informací a k odstranění nezdravé rivality způsobené lidským faktorem uvnitř P ČR. Tento přístup je do budoucna jedinou možnou alternativou, která povede ke zlepšení situace v oblasti potlačování nabídky OPL. V současné době je nutno v rámci činnosti kriminalistů OŘP na úseku drogové kriminality zlepšit podporu operativně pátrací činnosti a odstranit tlak způsobený mnohdy absurdním trváním na dodržování „čárkového systému“, který snižuje kvalitu objasňování. Stejně tak důsledně plnit v této oblasti čl. 4 ZPPP č. 102/2003 kterým se upravuje činnost P ČR v souvislosti s drogovou kriminalitou, kdy vedoucí služební funkcionáři jsou oprávněni pověřit odhalováním a dokumentováním protiprávního jednání souvisejícího s drogovou kriminalitou potřebný počet specialistů. Tedy je to otázka aktuálního stavu, struktury a dynamiky drogové kriminality v tom kterém regionu.

Obecná charakteristika současného stavu v oblasti drog a drogové kriminality v ČR

1. OPL, zejména marihuana, extáze a pervitin jsou rozšířeny i do menších měst a obcí ČR,
2. velká obliba drog se stimulačními účinky, především PERVITINU a EXTAZE
3. vzrůstá zájem o hydroponně vypěstovanou marihuanu tzv. scunk
4. pachatelé nejen organizované trestné činnosti z důvodu ztížení jejich odhalení věnují značné úsilí změnám způsobů páchaní trestné činnosti,
5. reakcemi na stav legislativy, dochází k držení minimální množství drogy a využívání nezletilých distributorů,
6. trestná činnost v oblasti obchodu s OPL v ČR páchána jednotlivými etniky a národnostními menšinami se vyznačuje značnými specifiky a její odhalování je za současného stavu azylové a migrační politiky ČR velmi komplikované,
7. dle určité úrovně distribuční sítě přetrvávají značné rozdíly v kvalitě jednotlivých drog /zejména heroin, metamfetamin/,
8. zajišťování majetku pocházejícího z trestné činnosti se stalo pozitivním a důležitým opatřením v rámci dokumentování trestné činnosti v oblasti drog
9. v souvislosti s užíváním drog /pervitin, heroin/ přetrvává značný podíl uživatelů na páchaní majetkových trestných činů ve velkých městech (krádeže v obchodních domech, vloupání do motorových vozidel, krádeže mobilních telefonů apod.),
10. v souvislosti s ustálenou a tendenční medializací drogového problému v ČR, rozdělováním drog bez dalšího vysvětlení na měkké a tvrdé a v neposlední řadě

- testováním extáze na tanečních párty za podpory Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky dochází zejména u mladých lidí k zvyšování tolerance k marihuaně a extázi
11. v oblasti primární prevence stále přetrvávají značné problémy, preventivní programy nevykazují dostatečnou efektivitu a postup jednotlivých resortů zastřešujících tuto problematiku není jednotný a jejich aktivity jsou mnohdy dvojkolejné, což je ale často způsobené nedostatkem finančních prostředků, které jsou mnohdy neefektivně přidělovány a čerpány v oblasti terciární prevence

II. OBCHOD S HEROINEM

Zdrojem heroinu pro kovovoalbánskou komunitu a ostatní národnosti napojené na tyto zločinecké struktury je převážně Turecko, kam směřují veškeré kontakty. Zdrojem opia jsou však další země jako Afghanistan, Kurdistan a postsovětské asijské republiky.

Hlavní postavení na území ČR v obchodu s heroinem si neustále udržuje kosovoalbánská komunita, dochází však k vyšší propojenosti na osoby z Bulharska, Chorvatska, Bosny a Hercegoviny, Albánie, Turecka a to v souvislosti s využíváním kurýrních cest. Pro tranzit heroinu je stále častěji využívána jižní balkánská cesta, a to buď po moři nebo přes Bulharsko, Řecko, Makedonii, Kosovo a Albánii, svědčí o tom i množství zadrženého heroinu za rok 2003 /viz. tabulka č.1/. Významnou úlohu sehrává Bulharsko, které se stalo překladištěm pro další tranzit. Pro přepravu jsou využívány všechny dostupné prostředky osobní a nákladní dopravy.

Do obchodu s heroinem se v posledních dvou letech velmi významně zapojili Albánci /ne z Kosova/. Z původních zprostředkovatelů a poskytovatelů služeb převzalo zločinecké uskupení etnických Albánců po dosažení potřebných znalostí a získání kapitálu vlastní iniciativu.

Ke kurýrním cestám jsou stále více využívány osoby ze zemí EU, dochází k opětovnému zapojení osob z balkánských zemí, zejména Albánců, při záchytu jsou větší zárukou pro organizaci /dodržují tzv. omertu/. Z hlediska zakrývání popisované trestné činnosti je patrna stále větší uzavřenost organizátorské skupiny vůči najímaným kurýrům a osobám podílejícím se na přepravě OPL. To plyne zejména z vyšetřování předchozí trestné činnosti, kdy byly tyto osoby ochotny vypovídat před OČTŘ.

U zadržených zásilek heroinu, i ve vztahu k distribuci do zahraničí, se podstatně snížila koncentrace obsahu heroinu ve směsi, zásilky jsou převáženy v malém množství cca okolo 1 – 3 kilogramů, při zadržení jsou tímto způsobem snižovány finanční ztráty. Cena heroinu je poměrně stálá již po dobu několika let

Balkánské zločinecké struktury se v obchodování s OPL nezaměřují již pouze na heroin, ale obchodují s celou škálou OPL. Posledním zjištěným trendem je převoz efedrinu z lokalit Bulharska a Chorvatska, který se stal také předmětem zájmu výše uvedených skupin. Byl zaznamenán i případ v Chorvatsku, kdy bylo zadrženo větší množství kokainu dovezeného z jižní Ameriky. V rámci rozpracování skupiny v ČR se rovněž podařilo zajistit jeden kilogram kokainu, který byl dovezen z Bulharska. Strategickou surovinou při vzájemném obchodu se stává také paracetamol.

III. OBCHOD S KOKAINEM, RUSKOJAZYČNÉ ZLOČINECKÉ SKUPINY ZABÝVAJÍCÍ SE OBCHODEM S OPL

Silně aktivní vrstvu na území naší republiky představují skupiny dagestánského původu působící hlavně na úseku pouliční distribuce, setkáváme se však i se zapojením občanů z řad ostatních postsovětských republik, zejména pak z oblasti Ruské federace a rovněž skupin zakavkazského původu, hlavně Ázerbajdžánců, které se podílejí zejména na tranzitním obchodu.

Jako nejvíce aktivní skupinou se stále stoupající tendencí se v poslední době jeví ukrajinští občané organizováni v Mukačevské skupině, a to zejména jako dealeri různých druhů OPL (heroin, metamfetamin). Tento jev úzce souvisí s množstvím ukrajinských občanů pracujících v České republice, převážně ve stavebnictví. Podle našich zdrojů se ukrajinští občané stále intenzivněji zapojují nejen do drogových zásilek, ale i do samotné výroby drogy – pervitinu - na území České republiky. V jejich případech se dá předpokládat návaznost na trasy drogových zásilek z oblasti Zlatého pŕlměsíce, zejména pak z Afghánistánu, přes bývalé sovětské republiky ve střední Asii.

Současné operativní poznatky ukazují, že se vytvořil nový kanál, po kterém je pašován heroin z Afghánistánu přes republiky Střední Asie, Ruskou federaci a dále pak Ukrajinu a Bělorusko, respektive Polsko a Slovensko do ČR. Předpokládáme, že podstatná část tohoto heroínu zásobuje i vnitřní černý trh v ČR. Zatím se ovšem nepodařilo zachytit v tomto kanálu žádnou zásilku, ani dopadnout pachatele, kteří by se na takovéto trestné činnosti podíleli. S touto trasou je do značné míry spojen i další problém, který v ČR představují organizované zločinecké skupiny osob čečenské národnosti pocházejících z Ruské federace. Operativní poznatky nedávají důvod k pochybnostem o jejich zapojení do obchodu s drogami na našem území. Současně jsou však zcela nepochybně vykonávají i další zločinecké aktivity, jako je organizované vydírání ve formě racketeeringu, obchod s lidmi a další. Následující obecný trend evropského organizovaného zločinu, kdy se ustupuje od úzké kriminální specializace a organizované skupiny provozují ten druh kriminálního podnikání, který je momentálně ziskový. Čečenská seskupení se vyznačují vysokou úrovní organizovanosti, disponují značnými finančními prostředky, které jim umožňují investice do různých druhů činnosti a současně dávají předpoklady pro korupci. Mají velmi dobré materiální vybavení, dodržují disciplínu a soudržnost, zpravidla kontrolují kriminální činnost jim podřízených ruskojazyčných skupin jiného etnického původu a proniknutí do jejich uskupení je velmi obtížné, zejména s ohledem na to, že vzájemně komunikují čečensky. Z uvedených důvodů považujeme tyto zločinecké struktury v oblasti obchodu s drogami za značné bezpečnostní riziko.

Ze zdrojů operativního charakteru se opakovaně dozvídáme, že zavedení vízové povinnosti pro většinu bývalých republik Sovětského svazu podstatně ztěžuje pohyb osob z prostředí organizovaného zločinu přes naše státní hranice. Upozorňujeme, že jde o jev, který se jen obtížně vyjadřuje kvantitativně. Nicméně je zřejmé, že zavedení vízové povinnosti pro většinu států bývalého Sovětského svazu, tedy i pro Ruskou federaci, smysl mělo a bude mít i nadále.

V současnosti na základě našich i zahraničních poznatků na úseku obchodu s drogami považujeme ruský mluvící organizovaný zločin za jednu z hlavních bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku. To v plném rozsahu platí i pro organizovaný zločin z Ruské federace.

Trestná činnost ruskojazyčných skupin v obchodu s OPL je charakterizována vysokou organizovaností, konspirativností a disciplínou. Vzhledem ke kriminálním zkušenostem pachatelů a jejich dynamice je průnik do tohoto prostředí mnohdy obtížný a to i proto, že pro ruskojazyčné zločinecké skupiny je typická vysoká soudržnost a loajalita udržovaná především strachem z použití hrubé síly, která v mnohých případech končí smrtí.

V souvislosti s ruskojazyčnými skupinami předpokládáme, že se bude i nadále rozvíjet rostoucí korupční trend směřující do oblasti policie, převážně pak cizinecké, vedoucí k získání pobytu na území České republiky a dále směrem k zjištění informací o probíhajícím vyšetřování.

V oblasti mezinárodní policejní spolupráce jsou častější styky s ukrajinskou stranou, a to zejména na bázi výměny informací. Jedná se o Hlavní správu pro boj s nezákonným obchodem s drogami ministerstva vnitra Ukrajiny, orgány ostatních republik zaujímají k možné spolupráci poměrně málo aktivní postoj.

V minulosti probíhala spolupráce s ruskými policejními orgány, konkrétně s tehdejší Hlavní správou pro boj s nezákonným obchodem s drogami Ministerstva vnitra Ruské federace na úrovni jednotlivých konkrétních případů obchodu s drogami. Mezi oběma útvary probíhá i nyní příležitostná výměna informací a vzájemné zjišťování operativních informací o osobách, vozidlech a telefonních číslech, ať už na bázi vytvořených osobních styků ze společné spolupráce nebo cestou styčného důstojníka Policie ČR v Moskvě nebo standardní cestou Interpolu. První dvě cesty hodnotíme jako nesporně účinnější. Můžeme konstatovat, že se na základě zkušeností z minulosti ukázalo, že pro vzájemnou a účinnou spolupráci na operativním rozpracování a procesním zpracování případů drogové trestné činnosti existují dobré předpoklady. Nicméně dosavadní, spíše sporadickou úroveň spolupráce, nepovažujeme za uspokojivou s ohledem na to, že problém ruského, respektive ruskojazyčného organizovaného zločinu v oblasti nelegálního obchodu s drogami představuje v ČR jednu z priorit.

V Ruské federaci vznikl nový orgán v oblasti boje proti obchodu s drogami, Státní výbor Ruské federace pro kontrolu nad obchodem s omamnými a psychotropními látkami. Od našeho styčného důstojníka v Moskvě jsme dostali základní informace o tomto orgánu, ale pole působnosti je nadále v jednání.

Uvedené poznatky vcelku přesvědčivě naznačují, že nárůst zapojení ruskojazyčných zločineckých skupin do obchodu s drogami na našem území bude pokračovat a zřejmě poroste i v dalším období.

Cena kokainu se nadále pohybuje od 2.000 do 2.500,-Kč za gram. Čistota kokainu z dovozu se pohybuje kolem 70-90%, kde se jeví již od 80% jako velmi dobrá. Čistota kokainu na trhu je naopak velmi nízká, jak je známo - dochází ke značnému naředění, hodnota se pohybuje kolem 35-45%, v některých případech bývá i nižší.

IV. OBCHOD S CANABISEM ARABSKÉ A ZÁPADOAFRICKÉ ZLOČINNÉ SKUPINY ZABÝVAJÍCÍ SE OBCHODEM S OPL

ZÁPADOAFRICKÉ SKUPINY

Osoby z těchto skupin obchodují s OPL, zejména v přímém pouličním a klubovém dealingu cannabisových produktů zahraničního původu a vysoké kvality, kokainu a tzv. „bílého heroínu“, distribuují kokain, heroin a XTC osobám, které provádějí koncový dealing. Organizují kurýrní přepravu kokainu a heroínu ze zdrojových zemí do Západní Evropy prostřednictvím najatých kurýrů z řad občanů ČR.

Cannabisové produkty a syntetické drogy získávají v Holandsku, kde mají Západoafričané silné populační a finanční zázemí.

Kokain pochází z Jižní Ameriky a blízké Karibské oblasti, odkud je pomocí kurýrní přepravy přepravován do západní Evropy, obvykle Holandska, a odtud dále do okolních zemí. Kurýři jej přepravují v jedné v trávicím traktu, dále jako zásilky upevněné na těle, ukryté v oděvu, obuvi nebo v zavazadlech. Tato přeprava se vyznačuje malými množstvími a vysokou četností. Cannabis, kokain a heroin odesílaný z různých zemí Jižní a Střední Ameriky, Nigérie, jihovýchodní Asie ukrývají i v různých předmětech. Heroin z jihovýchodní Asie se do České republiky dostává prostřednictvím zásilek organizovaných Západoafričany.

Organizátory jsou osoby, které v České republice deklarují svou státní příslušnost k Nigérii, Guinei, JAR, Ghaně, Kongu a Mali. Z pohledu statutu se jedná o osoby v azylovém řízení a osoby trvale žijících cizinců, kteří zde uzavřeli sňatek. Vzhledem k poměrům, které panují ve státní administrativě většiny Západoafričských zemí, není obvykle možné ověřit identitu osob a účinně zabránit zneužívání azylového řízení a cizinecké politiky ČR.

- v realizovaných případech koncové distribuce prováděné Západoafričany byly: registrovány hodnoty účinných látek v zajištěných vzorcích:

- * kokain – base cca 80%
- * MDMA – base cca 78%
- * THC – base cca 8%

ceny koncové distribuce :

- * XTC v Praze nad 200 ks 100,- Kč/ks, v menším množství 110,- Kč/ks
- * kokain v Praze 1700,- - 2300,- Kč/g dle odebraného množství a vztahu k prodávajícímu
- *odměna kurýra za množství cca 1kg kokainu z Jižní Ameriky do NL 80-100.000,- Kč

V roce 2003 byl patrný úbytek zásilkové formy dovozu OPL, dále došlo k rozšíření sortimentu OPL u koncových distributorů a byl potvrzen podíl skupin Západoafričanů na organizaci kurýrní přepravy kokainu z Jižní Ameriky do západní Evropy.

ARABSKÉ SKUPINY

Arabská komunita sdružující se zejména v Praze, Liberci a Ústí nad Labem (případně v dalších, menších městech) se primárně zabývá především obchodem s heroinem. Sekundárně i obchodem s OPL, které je možno příležitostně zakoupit od zdrojů (hašiš, kokain, pervitin a další). Arabové se až na výjimky staví do role pouličních prodejců heroinu a kokainu, tato pozice je obdobná i v jiných evropských zemích. Pokud jsou organizátory převozu OPL, zpravidla převoz drogy financují, případně ji vyváží. Při obchodování s heroinem jsou jejich zdrojem kosoalbánské skupiny, v případě kokainu a marihuany to jsou zejména Afričané.

Zdrojem hašiše, který se dostává do České republiky, jsou osoby české i zahraničních národností. S ohledem na geografické umístění není naše země cílovou oblastí dovozu ani převozu hašiše.

Hašiš směřuje do České republiky z Maroka, Libanonu, Indie, Afghánistánu, Pákistánu a Nepálu. Země, ze kterých je hašiš dovážen přímo či se jedná o tranzit dovozu, jsou Nizozemí, Švýcarsko, Španělsko a Thajsko. S ohledem na objemnost je hašiš převážen v úkrytech nákladních aut, karavanů či přívěsů.

Z pohledu prodeje drog v arabské komunitě jsou hlavními pachateli Arabové tuniského původu, dále pak Alžířané.

Heroin a hašiš pocházející od zadržených drogových dealerů byl velmi nízké kvality. U heroinu se čistota pohybovala okolo 3 až 5 % účinné látky (dříve se jednalo o zpravidla 30 %), u hašiše 4 až 9 % účinné látky. Nebyl zjištěn výskyt kvalitnějšího heroinu (např. pocházejícího z jiného zdroje než od Albánců) a naopak vzrostl počet uživatelů substitučních léků, jako je např. Subutex, který nahrazuje opiáty a je cenově dostupnější. Dle narkomanů je to opiát, který má zaručenou stálou kvalitu, je levnější a snadno dostupnější, a to i přesto, že se jedná o lék vydávaný pouze na lékařský předpis. U hašiše se jedná o průměrnou kvalitu, která je obvyklá v Evropě. V roce 2003 pracovníci NPC zajistili také menší množství nepálského hašiše s velmi vysokým obsahem THC /29%/. Mezi konzumenty je takový hašiš velmi ceněný a v poměru ke kvalitě i finančně nákladnější.

Ceny koncové distribuce

- * heroin – 1000,- Kč za gram v případech pouličního prodeje (zajištěn pouze tzv. hnědý heroin, nikoliv jeho upravená varianta, tzv. „bílý heroin“)
- 400,- Kč až 600,- Kč – cena pro Araby, kteří nakupují ve větším množství drogu od svých albánských dodavatelů
- * hašiš – 80000,- Kč až 120000,- Kč za kilogram ve větším, tzv. „velkoobchodním“ prodeji v České republice
- 200 až 250,- Kč v pouličním množství v České republice (u cílových zákazníků)

- 1500,- Kč až 9000,- Kč za kg - cenu na asijském kontinentu v závislosti na množství nakupované drogy. Nejnižší cena je u několika desítek kg, vyšší cena je u množství, které je turista schopen propašovat na vlastním těle, obvykle do 10 kg
- 30000,- Kč až 80000,- Kč za kg - cena ve „velkoobchodě“ marockého obchodníka na africkém kontinentu v závislosti na kvalitě a množství

Nejvýznamnější změnou v roce 2003 byl úbytek arabských prodejců OPL. Příčinou jsou pravděpodobně poměrně vysoké tresty, které byly v procesech s arabskými prodejci uděleny. Dále je to také nedostatek OPL určených k prodeji, neboť Albánci a občané bývalé Jugoslávie dovezenou drogu sami distribuují a eliminují její prodej Arabům. Současně s nástupem substitučních léků se také snížilo množství narkomanů, kteří nakupují výhradně heroin.

V. OBCHOD S PERVITINEM A EFEDRINEM

METAMFETAMIN

Dle oficiálních statistik Pražské hygienické stanice byl v poslední době pervitin odsunut na druhé místo za heroin. Jedná se však pouze o hl. m. Prahu a nejedná se o markantní rozdíl. V ostatních větších i menších aglomeracích v České republice vede pervitin žebříček oblíbenosti OPL, a to ve značném odstupu od druhého heroínu. Výrobou metamfetaminu se v drtivé většině zabývají naši občané, zcela vyjíměčně pak občané jiné národnosti, kteří mají vždy trvalý pobyt na území České republiky. Distribuce metamfetaminu je organizována různými skupinami, a to jak českými státními příslušníky včetně rómského etnika, tak i skupinami ruskojazyčnými, osobami z bývalé Jugoslávie, Bulharska, Araby a dalšími. V minulých letech byly skupiny osob z bývalé Jugoslávie specializovány pouze na dovoz, tranzit a distribuci heroínu, nyní se již zabývají i distribucí metamfetaminu a dovozem a distribucí efedrinu.

K výrobě pervitinu se užívají různá místa, v současné době jsou výrobcem nebo organizátorem vybírána tak, aby je nebylo možno spojit se jménem výrobce a ostatních osob podílejících se na organizování výroby a distribuce - najímají se chaty, odlehle objekty, není výjimkou ani výroba v pronajatém pokoji či chatce, penzionu apod. Místo samotné je pak značně vzdáleno od místa pobytu, mnohdy se jedná o vzdálenosti od 100 do 200 km. Věci potřebné k výrobě (laboratoř, chemikálie apod.) výrobci nezanechávají na místě, ale po výrobě laboratoř demontují a odstěhují jinam.

Stoupají požadavky organizátorů výroby na kvalitnější metamfetamin o vysoké čistotě, není již výjimkou čistota 90% procent. U metamfetaminu distribuovaném v ČR je zaznamenáván výskyt látky PIRACETAM. Uvedenou látku obsahuje volně prodejný lék KALICOR a tento lék je výrobci i dealery zneužíván k ředění, které není běžným uživatelem rozpoznatelné.

Na počátku roku 2003 stoupaly ceny metamfetaminu až na 1.500,- Kč za 1g. Jedním z důvodů byla nedostupnost efedrinu (povodně roku 2002). Následně se cena ustálila na 1.000,- Kč za 1 g. Výše uvedené ceny jsou uváděny pro přímé odběratele (uživatele) při pouličním prodeji. Uvedená cena "na ulici" platí pro množství cca do 5 g metamfetaminu. Cena při prodeji většího množství metamfetaminu klesá v závislosti na odebíraném množství /1 kg metamfetaminu lze zakoupit již za cca 500 - 650,- Kč/g, byla zaznamenána prodejní cena i kolem 400,- Kč/g/.

V oblasti vývozu metamfetaminu je nadále pokračující trend zvýšené obliby této drogy v sousedních státech, zejména pak v SRN, dochází ke zvýšenému vývozu řádově v kilogramových množstvích.

Metamfetamin je v SRN žádán pod názvem CRYSTAL, je dodáván pouze v čistě bílé krystalické formě. V SRN se prodává na ulici v čistotě až 70% za cenu až 80,- EUR za 1g. V oblasti spolupráce se zahraničím pracuje společná skupina "KRYSTAL" ve které jsou zastoupeny různé součásti policie a celní správy SRN, ze strany České republiky PČR NPC SKPV a GŘC.

EFEDRIN

Z počátku roku 2003 byl efedrin méně dostupný a to pravděpodobně následkem povodní v r. 2002, kdy jediná továrna na výrobu efedrinu v ČR - ICN Roztoky u Prahy, byla vyplavena a provoz byl přerušen. Následně pak jmenovaná americká firma ICN v polovině roku 2003 výrobu zastavila. Výroba efedrinu tak v České republice definitivně skončila. Příčinou byl daleko levnější efedrin dovážený z Asie, zejména pak z Číny. V souvislosti s ukončením výroby efedrinu se jeho cena pohybovala na částce cca 250,- Kč za 1g a tato cena se již prakticky do konce roku 2003 nezměnila. Je tedy patrný značný nárůst. V roce 1997 byla cena efedrinu 30,- Kč za 1 g, za dobu 5-ti až 6-ti let tedy narostla o 800 procent.

Efedrin je na nelegální trh dovážen i z jiných států např. Polska, Slovenska, Ukrajiny, SRN a dalších. Dovoz efedrinu se zvýšil po ukončení výroby v České republice. V oblasti dovozu a následné distribuce efedrinu jsou plně zapojeny zahraniční organizované skupiny, a to zejména ze zemí bývalého SSSR a Jugoslávie. Ty zajišťují dodávky efedrinu, využívána je i tzv. "Balkánská cesta". Část efedrinu je dovážena i romskými skupinami majícími napojení na skupiny zabývajícími se obchody s OPL ve Slovenské republice.

Další možností získání efedrinu je extrakce z různých druhů léčiv, ve kterých v minulosti dominoval z léků na předpis Solutan a v současné době také Disofrol. Z volně prodejných léků dnes pronikl na první místo lék Modafen, který se pro potřeby výrobců pervitinu vykupuje v lékárnách ve značných množstvích. Současná cena léku Modafen umožňuje nákup ve "velkém" a cena této suroviny vypočítaná na 1 g pervitinu je zcela srovnatelná s cenou efedrinu, nebo jen mírně nad touto cenou. Mezi volně prodejná léčiva obsahující efedrin nebo pseudoefedrin patří také například poměrně nový lék - Paralen plus.

VI. OBCHOD SE SYNTETICKÝMI DROGAMI

Zdrojovými zeměmi jsou Nizozemí, Belgie a Polsko.

Při dovozu OPL narůstá podíl pašování tablet XTC ve velkých objemech a nově se začínají využívat k dovozu nákladní automobily a kontejnery. Stále však převažuje individuální dovoz tablet ve výši 1.000 - 3.000 ks.

V obchodu s XTC není žádná dominantní skupina podle národnosti. Při obchodu se objevují dvě skupiny dovozců. Prvním typem jsou malí dovozci, kteří na XTC vybírají peníze od zájemců předem a cesty pro drogu se uskutečňují nepravidelně, tzn. dle zájmu a finanční situace. Druhým typem jsou velcí dovozci, kteří organizují dovoz v desetitisících kusů, v pravidelných intervalech, s dobře organizovanou sítí distributorů v ČR.

Co se týká čistoty, tablety jsou váhově lehčí, ale s vyšším obsahem účinné látky (průměrně 30%). Jako účinná látka převažuje MDMA bez příměsí.

I nadále pokračuje trend ve snižování pouliční ceny. Konečná cena se odvíjí od výrobní ceny (nyní cca 0,25 EURO/tableta) a od vzdálenosti prodejce od výrobce.

- cena od přímého dovozce prvního typu = 60 – 80,- Kč za tabletu
- cena od přímého dovozce druhého typu = 40 – 50,-Kč za tabletu

Největšími změnami v roce 2003 bylo zvyšování poptávky a snižování pouliční ceny. Zvýšilo se také množství zadržených tablet .

V oblasti prekursorů a pomocných látek zůstává situace dlouhodobě stabilizovaná, kromě problematiky efedrinu, který je stále ve větší míře do České republiky dovážen. Dále

narůstá spotřeba GBL (prekurzor pro GHB), ale na tuto látku se nevztahují žádná restriktivní opatření, proto dochází pouze k průběžnému monitorování odběratelů

VII. ASIJSKÉ ZLOČINECKÉ SKUPINY ZABÝVAJÍCÍ SE OBCHODEM S OPL A ROMSKÉ ZLOČINECKÉ SKUPINY ZABÝVAJÍCÍ SE OBCHODEM S OPL

ASIJSKÉ SKUPINY

Asijské zločinecké struktury působící na našem území se orientují na řadu oblastí nelegálního či pololegálního obchodu, ze kterých jim může plynout zisk. Rozhodujícími faktory jsou pak výše konkrétního zisku, snadnost transakce, dostupnost komodity či výše rizika. Stejně tak se tyto skupiny nespécializují pouze na obchod s jedním druhem drogy, ale jsou schopny provést transakci bez ohledu na druh a původ OPL. Dle dostupných informací se Asiaté nadále zapojují především do obchodu s heroinem, ale i metamfetaminem, kokainem, cannabinoidy a XTC.

Z tohoto faktu také plyne rozmanitost zdrojů těchto OPL a tím i čistoty OPL (nicméně lze obecně kvalitu OPL směřujících ke koncovým uživatelům posoudit jako nízkou). Škála zdrojů je skutečně široká a sahá od domácích výrobců či následných dealerů metamfetaminu (zde se projevuje napojení zejména na Romy), přes „domácí“ dealery XTC, v oblasti heroinu jsou to pak občané bývalé SSSR (jedná se o heroin nacházející se již na území ČR), vyšší články vietnamských struktur pak organizují dovoz heroinu z Vietnamu, přičemž země původu je zpravidla Laos. V tomto případě jsou k dispozici poznatky ukazující na využití kontejnerové dopravy (a to jak námořní, tak letecké), kde by heroin měl být ukryt v důmyslných skrýších v množství dalšího zboží (ovoce, zelenina a dalšího zboží rychle podléhajícího zkáze – to zaručuje rychlost celního odbavení). V této oblasti byla provedena ve spolupráci s DEA a celními orgány České republiky a SRN řada kontrol, ale záchyt OPL nebyl zaznamenán.

Jako další způsob dovozu a následného vývozu (převážně do SRN) je užíván obchod s lidmi, respektive převádění běženců. V praxi to znamená, že převáděná osoba dostane svěřenou zásilku OPL, kterou po překročení hranice předá členovi převaděčské organizace v cílové nebo tranzitní zemi, který se zde osobě dále stará o ubytování, dopravu, doklady apod. Převáděné osoby jsou buď vybaveny doklady a převezeny do další země nebo dopraveny do blízkosti státních hranic, které překročí tzv. „přes zelenou“.

Jak je zřejmé z výše uvedeného, největší aktivita v obchodu s OPL se projevuje u vietnamských struktur, přičemž s částí OPL je obchodováno přímo v ČR (a to jak uvnitř této komunity, která má nezanadbatelnou základnu odběratelů OPL, tak i zájemců z řad domácích toxikomanů), část OPL je dopravována zejména do SRN (hlavně do tzv. nových spolkových zemí, kde je z historických příčin etablovaná silná vietnamská komunita). Poznatky svědčí i o pašování OPL do dalších cílových zemí (např. Polsko a Švédsko). V souvislosti s prodejem OPL toxikomanům z řad vietnamské komunity byl zaznamenán trend „služeb“ spojených s nákupem drogy, jež spočívají v možnosti aplikace drogy bezprostředně po jejím zakoupení v objektu u dealera a následného setrvání zde po dobu jejího účinku. Obchod s OPL uvnitř této komunity zpravidla neprobíhá tzv. „na ulici“ – tedy na místech veřejně přístupných, ale má tuto latentní formu.

Ceny OPL u výše uvedených skupin jsou pak zpravidla srovnatelné s cenami toho kterého druhu OPL v dané lokalitě.

Byly zaznamenány signály rostoucího trendu zásilek malých objemů, používání velmi důmyslných a profesionálně provedených skrýší, jakož i využívání tzv. „mrtvých schránek“, fyzického i technického zabezpečení a smluvených signálů a krycích názvů, u obchodních záležitostí je jednoznačně preferován hotovostní platební styk, finanční prostředky nejsou uchovávány na bankovních účtech. Zprávy od kolegů ze SRN poukazují na využívání dětí

z této komunity jako pouličních dealerů (pro jejich beztrestnost). V ČR takový případ dosud zaznamenán nebyl. Vzhledem k množství, rozmanitosti a vzájemnému prolínání obchodních aktivit, subjektů a obchodovaných komodit je práce policie na úseku odhalování drogové trestné činnosti této komunity značně obtížná. To souvisí i s jazykovou bariérou, odlišnou mentalitou a kulturou a značně vysokou flexibilitou těchto osob v cizím prostředí. Neposlední roli hraje i pověstná uzavřenost komunity a exemplární tresty prováděné s nebývalou brutalitou, sahající od vydírání, přes fyzické útoky až k samotné likvidaci.

Mimo drogové trestné činnosti působí tato komunita zejména v oblasti padělání a pozměňování, převaděčství a hospodářské trestné činnosti.

ROMSKÉ SKUPINY

V oblasti kriminality spojené s OPL došlo v posledních letech k výraznému nástupu organizovaných uskupení tvořených příslušníky romského etnika. Stále více se zapojují do pouliční distribuce OPL, kde velmi rychle zaplnili místo, uvolněné v důsledku eliminace jiných pouličních prodejců (např. v hl.m.Praze Romové téměř nahradili tradiční dealery heroinu – Araby), ale i ve vyšších člancích distribučních sítí zajišťujících dodávky většího množství OPL na drogový trh. Dominantní skupinou páchající trestnou činností v souvislosti s drogami jsou olašští Romové, kteří se od ostatní romské populace odlišují jednak jazykově (olašským dialektem romštiny), jednak způsobem života vycházejícím ze staletých zvyků, tradic, rituálů a nepsaných zákonů. Příslušníci ostatních skupin Romů, zejména mladších věkových kategorií včetně dětí, se stali spíše konzumenty drog a jejich trestná činnost spočívá v opatřování si prostředků na nákup drog krádežemi, loupežemi apod. Drogově závislá je i velká část romských prostitutek, které svůj výdělek, pokud jej neodevzdávají „pasákům“, obratem použijí na nákup OPL pro svoji potřebu.

Základním článkem organizovaných romských uskupení je „rodina“, kterou je nutno chápat v širším smyslu, tj. nikoli jen jako základní článek lidské pospolitosti, ale jako okruh částí blízkých a vzdálenějších příbuzných a dalších osob z řad etnika spojených společným zájmem na uspokojování potřeb, zajištění příjmů, páchání trestné činnosti, jejím zakrýváním apod. Toto kritérium je rozhodující, v rámci rozdělení sfér zájmů mohou proti sobě nebo vedle sebe stát i pokrevní příbuzní se svými vlastními „rodinami“. Tyto někdy vzájemně si konkurující „rodiny“ tvoří víceméně uzavřené skupiny s dobrou organizací, určitou hierarchií řízení, vzájemným krytím jednotlivých členů a udržováním mlčenlivosti o trestné činnosti svých členů.

Drogová trestná činnost úzce souvisí s další trestnou činností těchto skupin (násilná a majetková trestná činnost – vydírání, kuplířství, loupeže, kapesní krádeže apod.) a vnější riziko při obchodu s OPL je často přenášeno na nezletilce, přestárlé, nemocné či nesvéprávné osoby, které přicházejí do styku s klientelou, zpravidla jim za toto jednání vzhledem k věku, nepřičetnosti či zdravotním důvodům nehrozí trest a účast organizátorů trestné činnosti je tak zakrývána. Olašští Romové využívají vzájemné náklonnosti a podpory příbuzných v rámci své „rodiny“, zejména k získání zázemí pro páchání trestné činnosti (byty, auta, zajištění ochrany apod.). Vzájemná osobní znalost olašských Romů a jejich odlišný způsob života znemožňuje utajené pronikání do kriminálního prostředí. Značně ztížena je i identifikace olašských Romů z důvodů velké chybovosti a neúplnosti údajů ve správních evidencích, ale i „nadřazenosti“ romských jmen nad občanskými, kdy většina Romů nezná své příbuzné jinak, než romskými jmény a tato jsou ve vzájemném styku výhradně užívána. Dalším výrazným faktorem, usnadňujícím tomuto etniku páchání trestné činnosti, je příbuznost s olašskými Romy především na Slovensku a v Maďarsku, kdy mají pachatelé při bezproblémovém přechodu státních hranic možnost využít pomoc a zázemí příbuzných v druhém státu nebo se takto smíšené skupiny podílejí přímo na mezinárodním obchodu s drogami, zejména dovozu OPL do České republiky.

Ve vyšších člancích hierarchie obchodu s drogami působí naopak „schopnější“ jednotlivci, kteří využívají uvedeného zázemí spíše sporadicky a jejich úloha spočívá v obstarání větších množství OPL a následnému „zásobování“ sítě podřízených dealerů. Tito překupníci nakupují OPL v množstvích řádově stovek gramů, drogu zpravidla zředí a s výrazným ziskem ji dále přerozdělí skupinám provádějícím distribuci koncovým uživatelům nebo prodají „důvěryhodným“ toxikomanům, kteří nakupují jednorázově dávky pro více osob. Vzhledem k vysokým ziskům a relativně menšímu riziku odhalení pracují většinou sami a od otevřené drogové scény si zachovávají odstup. Romské rodiny, které se podílejí na pouliční distribuci OPL, investují utržené finanční prostředky zpětně do nákupu drog a zisk pak okamžitě utrácejí k uspokojení potřeb „rodiny“. Často přijímají místo finanční hotovosti za jednotlivé dávky drog i hodnotnější, většinou odcizené věci – mobilní telefony, elektroniku, šperky, zlato, starožitnosti aj., které obratem zpeněží.

Romové, kteří působí ve vyšších člancích jako dodavatelé, obchodují jednak s heroinem, který získávají hlavně od kosovských Albánců, případně příslušníků jiných států bývalé Jugoslávie, a dále s metamfetaminem. Jeho prodej zajišťují prostřednictvím dalších osob i romských „rodin“ a v případech vývozu do zahraničí (hlavně SRN), najímají kurýry z neromského prostředí. Často výrobu metamfetaminu podporují opatřováním a dodáváním prekurzorů – efedrinu či dalších surovin a léků výrobcům této psychotropní látky, na její samotné výrobě se podílejí velmi zřídka. Romské skupiny jsou napojeny i na příslušníky dalších etnik, zejména Vietnamce jako odběratele a překupníky a na osoby pocházející ze států bývalého SSSR, mající podíl na organizování výroby a distribuce OPL, popř. i větších dodávkách prekurzorů.

Olašský dialekt romštiny se od běžného jazyka, užívaného Romy, značně odlišuje. Především však není užívána jeho psaná podoba, což znemožňuje oficiální překlady. Přistoupí-li k tomu možnost užívání současné moderní komunikační techniky, bohaté kriminální zkušenosti, pověstný šestý smysl a nedůvěřivost vůči „gádžům“, je operativní práce v tomto prostředí značně ztížena. Na druhou stranu jak romské „rodiny“, tak i výše postavení jednotlivci, nepoužívají zpravidla složitých a rafinovaných metod a způsobů páčání trestné činnosti a při vhodném využití operativně pátracích a podpůrných operativně pátracích prostředků se policistům poměrně úspěšně daří postihovat jak pouliční formu drogové trestné činnosti v romském etniku, tak i vyšší články distribučních sítí.

VIII. REGIONÁLNÍ SPECIFIKA OBCHODU S OPL V ČESKÉ REPUBLICCE

SITUACE V OBLASTI DROG NA ÚZEMÍ HL. MĚSTA PRAHY

(podklady: OBOZ Správa hl. m. Prahy)

Situace v oblasti nelegálního obchodu a šíření omamných a psychotropních látek a jedů, je na území hlavního města Prahy, charakterizována těmito faktory:

- rozšíření distribuce a konzumace OPL do všech částí Prahy včetně periferních oblastí a tím zvětšená dostupnost OPL
- další nárůst konzumace OPL u všech druhů (nejmarkantněji u metamfetaminu a dalších stimulačních látek amfetaminového typu – XTC)
- prohloubení konspirativních opatření ze strany výrobců a distributorů OPL
- utajení výroben OPL, výroba mimo území hl. m. Prahy
- minimální držení OPL dealerem při pouličním prodeji
- využívání trestně neodpovědných osob (především nezletilců) při činnostech souvisejících především s distribucí OPL
- nárůst výroby metamfetaminu z alternativních zdrojů – léčiv (poslední nejvíce využívané léčivo – modafen)

- snižování věkového průměru konzumentů, kteří v důsledku potřeby drogy, páchají zejména majetkovou tr. činnost, aby si zajistili potřebné finanční prostředky (především se jedná o prosté krádeže v obchodních domech a krádeže vloupáním do motorových vozidel)
- pokračuje nárůst spotřeby OPL u mladých lidí, spojený převážně s taneční a hudební scénou

V Praze je nejvyšší poptávka nadále po pervitinu. Cena 1 g pervitinu je stabilizována na hodnotu 1.000,- Kč/g, přičemž množství drogy prodávané na ulici přepočítáno na hodnotu peněz (100 – 300,- Kč...) váhově neodpovídá a pohybuje se v rozmezí 20 – 80 mg za 100,- Kč. Při prodeji pervitinu nad 100g se ceny za 1g snižují na hodnotu cca 600,- Kč. Výroba probíhá v laboratořích, které si výrobci budují mimo svá trvalá bydliště v pronajatých objektech /jsou známy i případy mobilních laboratoří, kdy výrobce prováděl nelegální výrobu OPL ve volné přírodě mimo území Prahy/. Laboratoře jsou zpravidla velmi dobře vybaveny a zkušený výrobci zvládnou výrobu nejen ve velkém množství a kvalitě

Další nárůst drogově závislých osob a osob experimentujících s OPL nahrává potencionálním distributorům, dealerům i obchodníkům ve velkém. Se změnou legislativy souvisí změna chování nakupujících, a tím i distributorů OPL. Nedá se říci, že by došlo k absolutnímu vymizení otevřené nabídky na ulici, ale došlo k rapidnímu poklesu. Pravdou je, že dochází k minimálnímu držení OPL distributorem a ke snahám o větší konspiraci prodeje.

Náklady na OPL jsou vysoké a jsou převážně „hrzeny“ ze zdrojů pocházejících z trestné činnosti. V jednodušších případech osoby závislé vydělávají na svou dávku prodejem OPL – platba probíhá v „naturáliích“. Běžná je u narkomanů heterosexuální a homosexuální prostituce. Páchání násilné a majetkové tr. činnosti je dalším stupněm související trestné činnosti. Projevují se snahy o korupci policistů, orgánů činných v trestním řízení pro ovlivnění vyšetřování a uložení trestu.

V neposlední řadě hrozí v případě nasycení trhu potyčky mezi jednotlivými skupinami dealerů, eventuelně válka mezi příslušníky různých etnik o odbytíště.

Situaci v oblasti nelegálního obchodu a šíření omamných a psychotropních látek a jedů lze na území hl.m.Prahy charakterizovat jako stabilizovanou.

SITUACE V OBLASTI DROG VE STŘEDOČESKÉM REGIONU

(podklady : P ČR Správa Středočeského kraje)

Na úseku trestné činnosti v oblasti drog je jedním z negativních specifíků poloha Středočeského kraje, který obklopuje hlavní město Prahu. Zde je rozsáhlá síť distributorů, kteří využívají blízkost, lehkou dostupnost, velkou fluktuaci osob a s tím spojenou anonymitu, k páchání této trestné činnosti na území Středočeského kraje.

Největší počet trestných činů drogové kriminality byl v roce 2003 zjištěn v okresech Mladá Boleslav, Kladno, Mělník, nejnižší počet v okresech Praha- západ, Kutná Hora a Beroun. Největší nárůst drogové trestné činnosti oproti loňskému roku je podle statistik v okresech Mladá Boleslav a Kolín, největší pokles v okresech Beroun a Kutná Hora. Je však třeba brát v úvahu, že tato trestná činnost je latentní a dochází k neustálému pohybu a konspiraci. Distribuce OPL probíhá z části v místě, bezprostředně v dosahu na výrobce, a dále mezi jednotlivými okresy kraje. Okresy bezprostředně sousedící s hl. m. Prahou nebo jinými kraji jsou distribucí napojeny i na tato území. Dochází k uzavírání scény, kdy pachatelé prodávají drogu jen těm odběratelům, které dobře znají. Pro komunikaci využívají pachatelé stále dokonalejší prostředky, včetně internetu.

Nejvíce zastoupenou drogou je vedle marihuany i metamfetamin, který se vyskytuje ve všech okresech Středočeského kraje. Výroba metamfetaminu byla realizovaná specialisty z okresů Kladno, Beroun, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ a Příbram. V okrese

Kladno byla počátkem roku 2003 uskutečněna rozsáhlá realizace distribuce metamfetaminu do věznice Vinařice. V okrese Kolín byli realizováni pachatelé distribuující heroin.

V okrese Kladno bylo zajištěno 20 000 ks tablet Extáze určené k distribuci v Kladně, Praze a Liberci. Dále se extáze objevovala nejvíce v okresech Kutná Hora a Mělník.

VÝCHODOČESKÝ REGION

(expozitura NPC Hradec Králové)

V tomto regionu je nejčastěji zneužívanou drogou metamfetamin, který je vyráběn a následně distribuován hlavně v okresech Pardubice, Hradec Králové, Ústí nad Orlicí, Trutnov a Semily. Pro tzv. domácí výrobu metamfetaminu se používá nejčastěji volně dostupný lék MODAFEN, který obsahuje pseudoefedrin. Výroba této drogy je v rámci regionu velmi rozšířená, není ji proto nutné dovážet. Byly také získány informace ze zájmového prostředí, které naznačují, že metamfetamin vyrobený u nás je dovážen také do Itálie. Ceny metamfetaminu se pohybují v částce 1 500,- Kč za 1 g (nenastala žádná změna ve srovnání s rokem 2002).

Mezi mladistvými konzumenty je stále ve velké oblibě užívání tablet XTC. Byl zaznamenán dovoz XTC z Holandska v počtu několika desítek kusů tablet a jejich následná distribuce domácími dealery mezi mladými lidmi na tanečních párty. Cena tablet se pohybuje v rozmezí 100,- až 150,- Kč za jednu tabletu. Při větším odběru se jejich cena snižuje.

Mezi toxikomany je stále velmi rozšířená marihuana a další cannabisové produkty. Velký zájem mezi konzumenty je o marihuanu vypěstovanou hydroponním způsobem. Do regionu je také nelegálně dovážena marihuana z Holandska, která je velmi kvalitní.

Jen ve velmi málo případech bylo zaznamenáno zneužívání heroinu a kokainu.

ZÁPADOČESKÝ REGION

(expozitura NPC Plzeň)

Nejvíce zneužívanou drogou v tomto regionu je metamfetamin (pervitin), cannabisové produkty a v menším měřítku než v minulosti, heroin.

Výroba OPL je z domácích zdrojů, a to především z pseudoefedrinu (Modafen). U tohoto léku byl v minulém roce zaznamenán velký nárůst. V plzeňském a karlovarském regionu je výroba metamfetaminu převážně v tzv. domácích laboratořích, jedná se o laboratoře, které vyrábí metamfetamin v gramovém množství – větší množství OPL je dováženo ze severočeského regionu či Prahy. Tranzit přes uvedené regiony je zejména přes hraniční přechod Rozvadov do SRN. Do České republiky probíhá tranzit v linkových autobusech z Holandska – jedná se převážně o cannabisové produkty a extázi.

Hlavními aktéry v obchodu s metamfetaminem jsou převážně čeští občané, stejně tak i s cannabisovými produkty, v obchodu s heroinem převažují Kosovoalbánci a Vietnamci.

U cannabisových produktů je obsah THC 3-7%, metamfetamin v čisté podobě obsahuje 60-70% báze.

Ceny OPL v roce 2003 – metamfetamin – 700-800 Kč za gram, heroin – 1000,- Kč za gram, kokain – 2.000 – 2.500,- Kč za gram, MDMA 1 tableta 100 – 200,- Kč, cannabisové produkty – cena stejná jako v roce 2002.

Nejvýraznější změnou za uplynulý rok byl dosti výrazný pokles distribuce heroinu v důsledku nedostatku a mírný pokles v prodeji a distribuci metamfetaminu. Při záchytu tripů v Plzni (jednalo se o několik kusů) bylo rozborem zjištěno neobvyklé složení a to metamfetamin, LSD, kokain a kofein.

JIHOČESKÝ REGION

(Expozitura NPC České Budějovice)

I nadále zůstává nejvíce zneužívanou drogou metamfetamin (pervitin). Tato droga je k nám do regionu dovážena převážně ze Severočeského a částečně také Severomoravského regionu. Doposud nebylo zjištěno ani potvrzeno, že by tato droga byla v našem regionu ve větším měřítku přímo vyráběna. Působí zde malá skupinka osob, která je schopna drogu vyrobit, avšak většinou jen v množství maximálně několika málo gramů, tedy spíše pro vlastní potřebu. Převážně množství drogy, které končí na jihočeském drogovém trhu, je tak přivážena osobami, jež mají kontakty na mimoregionální výrobce OPL. Konzumenti metamfetaminu se většinou rekrutují s kriminálně závadových skupin narkomanů ve věku převážně do 30-ti let. Část osob zneužívajících tuto drogu tvoří taktéž prostitutky, které působí v příhraničních oblastech našeho regionu. Zásobování prostitutek tzv. „na trase“ je povětšinou kontrolováno osobami romské národnosti. Naopak distribuce v erotických podnicích je z velké části pod kontrolou osob pocházejících z kriminálního prostředí přímo v krajském městě, tyto byly zpravidla za takovouto trestnou činnost již v minulosti trestány. Výchozí surovinou pro výrobu metamfetaminu jsou většinou volně dostupné léky, které obsahují pseudoefedrin (Modafen). Byly zaznamenány signály, kdy zejména ze strany Rakouských odběratelů, není zájem o metamfetamin vyráběný z pseudoefedrinu, ale pouze o drogu, která je vyrobena přímo z efedrinu. Za takto vyrobenou drogu pak jsou pak tito zahraniční odběratelé schopni zaplatit i cenu přesahující 2.000,--Kč za gram, což se blíží ceně kokainu.

Snad nejrozšířenějším deliktem, co do četnosti, je na území Jihočeského regionu pěstování Canabisu. Tento produkt je pěstován převážně na „soukromých poličkách“ a částečně též v různých objektech, kde se pěstitelé snaží o využití hydroponních technologií, jež umožňují zvýšení obsahu účinné látky THC v droze až k hodnotám okolo 30%. Droga je pak konzumována v restauračních zařízeních, v průběhu různých hudebních produkcí i na soukromých večírcích. Zneužívání této drogy je nejmasivnější mezi mládeží mezi 15. až 22 rokem.

Z vyhodnocení dostupných informací vyplývá, že došlo ke snížení počtu osob závislých na heroinu. Mnozí narkomani přešli na substituční léčbu a užívají Subutex nebo Metadon. Poptávka po těchto lécích částečně odstartovala obchodování se Subutexem či Metadonem na „černém“ trhu. Jednotliví narkomani obcházejí za den i několik lékařů a snaží se o získání většího množství uvedených preparátů, než jsou sami schopni zkonsumovat. Tyto „přebytečné“ léky se pak stávají předmětem nelegálního obchodování. Ze strany lékařských zařízení v našem regionu bylo přijato opatření, jež by mělo takovýmto aktivitám zabránit. Heroin samotný je pak užíván poměrně úzkou skupinou osob, která si drogu obstarává převážně tak, že skupina společně „složí“ finanční prostředky potřebné pro nákup drogy a některý z členů skupiny jede zpravidla do Prahy, kde za peníze drogu nakoupí. Tyto nákupy se pohybují v množství několika málo gramů.

Pokud jde o drogu MDMA, pak tato není v regionu masivně rozšířena. Jedním z důvodů je nepochybně i sporadické pořádání techno párty v našem regionu. Konzumace extáze tak zůstává výsadou nepříliš početné, poměrně uzavřené, skupiny osob a nebo jen experimentátorů, kteří se k ní dostanou prakticky náhodně při nějaké hudební akci. Zejména na tuto skupinu osob může mít neblahý dopad rozhodnutí o legálnosti testování MDMA.

Ostatní spektrum omamných a psychotropních látek je v regionu zastoupeno jen minimálně.

Drogová kriminalita z hlediska četnosti jejího výskytu je soustředěna převážně do krajského města Českých Budějovic a do příhraničních okresů Český Krumlov a Prachatice. Zároveň však pokračuje trend rozšiřování drogové kriminality do menších měst regionu.

Pachatelé drogové trestné činnosti se rekrutují z kriminálně závadového prostředí drogových dealerů, které lze označit za recidivisty. Při své činnosti využívají dřívějších zkušeností s metodami a formami práce policie, což do značné míry ztěžuje rozkrytí jejich trestné činnosti.

Cizí státní příslušníci se v našem regionu do nelegálního obchodu s OPL masivně nezapojili. Jedná se zpravidla jen o konzumenty, kteří s OPL přichází do styku při tzv. „sexuální“ turistice.

Mládež se na drogové kriminalitě účastní převážně v roli konzumentů či příležitostných dealerů - prodejem drogy se snaží získat prostředky pro vlastní konzumaci OPL.

SEVEROČESKÝ REGION

(Expozitura NPC Ústí nad Labem)

V regionu přetrvává obchodování s drogami heroin, metamfetamin a marihuana. Za sledované období byl zjištěn velký výskyt MDMA /extáze/, a to zejména v Libereckém kraji.

Při obchodování s heroinem nedošlo k výrazným změnám, jedná se o drogu, kterou pomalu vytlačuje z trhu metamfetamin, se kterým začínají obchodovat i kosovští Albánci, kteří se v minulosti zaměřovali především na heroin.

V případě metamfetaminu se zvyšuje výroba, a to jak ze samotného efedrinu, tak i z dostupných medikamentů obsahující pseudoefedrin. Jedná se o Modafen, který lze získat bez lékařského předpisu a proto je nakupován po stovkách. Metamfetamin je určen jak pro domácí trh, tak zejména pro odběratele v SRN. Cena je dána dle odebraného množství, pohybuje od 600 – 1.000,- Kč za gram.

Zneužívání kokainu je záležitostí podnikatelské vrstvy a to zejména k jeho ceně, kdy se jeden gram pohybuje kolem 2.500,- Kč a v běžné pouliční distribuci není rozšířen.

Zneužívání cannabisových produktů bývá především sezónní záležitostí mládeže ve věku kolem 15ti let.

MORAVSKOSLEZSKÝ REGION

(Expozitura NPC Ostrava)

Na Severomoravské drogové scéně zůstává nejčastěji zneužívanou drogou pervitin. I nadále se nelegálně vyrábí převážně v malých domácích laboratořích a přibývá případů, kdy se vyváží i do zahraničí. V současné době se již nevyskytuje droga známá jako „krajovka“, kdy se jednalo o směs amfetaminu a kofeinu s příměsí 3% metamfetaminu.

Další drogou zneužívanou na území Severní Moravy je heroin. Hlavními dodavateli a distributory jsou občané vietnamské národnosti. Po ukončení případu s krycím názvem BAMBUS, kdy bylo obviněno 13 osob vietnamské národnosti z rozsáhlé trestné činnosti, pokračuje v regionu trend zapojování osob vietnamské národnosti do obchodu s heroinem, kdy pachatelé v rámci svých aktivit působí i mimo region. V nemalé míře se na obchodu s heroinem podílí také osoby z romského etnika, které jsou napojeny na vietnamské struktury. Dodávky heroinu jsou zajišťovány z Prahy a v poslední době ze Severních Čech. Pro tento heroin je typická špatná kvalita, kdy pachatelé drogu dále ředí na obsah kolem 10% účinné látky a dále distribuují za cenu 800,- až 1.000,- Kč za gram.

Drogou, u níž je stále zaznamenáván nárůst uživatelů, je extáze, která se distribuuje na různých párty a v rockových klubech. Cena jedné tablety se pohybuje od 150,- do 250,- Kč.

Byl také zaznamenán výskyt tří hydroponních pěstíren marihuany tzv. scunku, kdy hodnoty THC obsažené v rostlinném materiálu těchto pěstíren obsahovaly okolo 16% účinné látky THC. Tyto pěstírny byly realizovány ve spolupráci s OR PČR Vsetín. V jedné pěstírně byla použita technologie aeroponního pěstování, ve dvou pěstírnách byla použita technologie hydroponního pěstování. Pěstírny jsou umístěovány v odlehlých částech našeho regionu,

především v malých obcích v Beskydech. Pouliční cena této marihuany se pohybuje od 80,- do 200,- Kč za gram sušené hmoty.

Pokračuje trend, kdy jsou uživatelé OPL stále častěji z malých měst, případně z vesnic, které byly dříve uchráněny od drogového problému.

JIHOMORAVSKÝ REGION

(Expozitura NPC Brno)

K problémovým cizincům na území Jihomoravského kraje patří jednoznačně Kosovoalbánci, ve spojení s českým kriminálním podsvětím se neustále zkvalitňují jejich formy páchání drogové trestné činnosti. Je patrné i snižování věkové hranice u osob provádějících distribuci drog, vzrůstající latence a vyšší kvalita páchání trestné činnosti než v minulém období.

Co se týče drogové trestné činnosti osob z bývalé SFRJ, spočívá v dovozu heroinu a kokainu do Brna, kde dochází k další distribuci po celém území ČR. Zdroj těchto drog se nachází mimo území ČR a pachatelé jsou vzájemně propojeni s dalšími osobami, které stojí za dovozem OPL do České republiky. Jedná se o velmi úzký okruh osob, který mezi sebe nepouští nikoho neznámého. Tyto skupiny disponují velmi vysokými finančními částkami, které se snaží investovat do nemovitostí v Brně. Pokud dochází k prodeji na území ČR tito pachatelé nemají zájem o obchodování v „malém“ a množství se pohybují od 100g a výše. K prodeji jsou využívány většinou osoby z vlastní komunity, kterým je nejprve půjčena větší finanční hotovost a prodej drog je poté nabídnut jako forma splátek. Je nutno zkonstatovat, že jejich trestná činnost je vysoce latentní.

V poslední době dochází také k propojení osob vietnamské národnosti s osobami z bývalého SSSR a rómské národnosti, kteří společně provádějí distribuci heroinu. Jedná se o distribuci v malém množství, která dosahuje až k posledním pouličním dealerům. Jde opět o uzavřenou skupinu osob, která se pohybuje na tržišti na ulici Olomoucké v Brně. Pouliční prodej provádějí osoby albánské a rómské národnosti. Jedná se o velmi nekvalitní drogu, jejíž čistota se pohybuje kolem 6%. Důvodem je, že každý dealer, který přijde do kontaktu s drogou ji ředí z důvodu zvýšení svého finančního zisku. Cena při pouličním prodeji se pohybuje od 1000,-Kč do 1200,-Kč za jeden gram.

V teritoriu JmK a městě Brně je velmi populární MDMA, která je distribuována ve velkém na tzv. techno párty, které jsou pořádány v Boby centru a na Brněnském výstavišti. Tyto párty navštěvuje 5.000 až 10.000 osob najednou. Pozitivní zprávou může být, že v poslední době je zaznamenán úbytek zájmu o tyto párty a poslední tři byly prodělečné. Cena za jednu tabletu MDMA se pohybuje na techno párty od 150,-Kč do 250,-Kč, při větších odběrech od 50,-Kč do 80,-Kč. Pachatelé provádějící distribuci MDMA tuto drogu dovážejí z Holandska a v posledním období se důsledkem několika úspěšných operací snaží měnit způsoby páchání této úmyslné trestné činnosti tak, aby snížili riziko svého odhalení.

V celém teritoriu JmK je velmi rozšířená výroba metamfetaminu. Zejména z důvodu nedostatku efedrinu na nelegálním trhu pro výrobu metamfetaminu dochází k velkým změnám. Začíná převládat výroba metamfetaminu, kdy výchozí surovinou je lék MODAFEN. Při provedené realizaci osob, kdy bylo zajištěno celkem cca 100g metamfetaminu a dalších chemikálií pro výrobu, bylo zjištěno, že Modafen byl nakupován v lékárnách v Brně až za částky kolem 30.000,-Kč na jednu výrobu. Cena za jeden gram metamfetaminu se pohybuje kolem 1000,-Kč. Výrobou i distribucí se na území JmK zabývají většinou osoby z ČR. Převládají zde výrobci i dealeri v menším množství, kdy provedou výrobu asi kolem 10 až 20 gramů metamfetaminu.

Aktuální poznatky jsou získávány k distribuci drogy kokain. Dříve se tato droga objevovala v Brně spíše sporadicky, ale v současné době jsme zaznamenali zvyšující se poptávku. Distribucí se zabývají občané z ČR, Rakouska a bývalého SSSR. Cena při

pouličním prodeji se pohybuje kolem 70 Euro za jeden gram, cena při dovozu je asi kolem 35 Euro za jeden gram.

IX. ČINNOST SKUPINY METODIKY A PREVENCE NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Skupina metodiky a prevence reprezentuje a zastupuje NPC v rámci P ČR a na veřejnosti, a to prostřednictvím lektorské, vzdělávací, metodické a publikační činnosti.

V resortu P ČR participuje na tvorbě legislativních norem interního charakteru a v rámci MV ČR se podle možností podílí na tvorbě legislativních norem v oblasti nových zákonů souvisejících s problematikou OPL. Výraznou aktivitu vyvíjí rovněž v rámci spolupráce s resortními i mimoresortními subjekty při realizaci protidrogové politiky státu.

Činnost skupiny metodiky a prevence byla v roce 2003 zaměřena především na kontinuální a periodické vzdělávání policistů v policejních školách. Jednalo se jednak o výuku v rámci nástupních škol MV ČR, dále o odborné přednášky pro již sloužící policisty v průběhu specializačních kurzů a v poslední řadě i o přednášky na Policejní akademii ČR a to jak v bakalářském, tak magisterském studijním programu. Vzdělávání v rámci policejního školství bude pokračovat i v následujícím období, neboť z dosavadních zpětných vazeb je zcela zřejmé, že NPC v těchto případech posiluje výrazně kvalitu výuky, zejména aktuálními tématy, které jsou určovány vývojem a dynamikou trestné činnosti na úseku drog v rámci celé České republiky. Odborná pomoc v rámci resortu P ČR byla zajišťována také účastí policistů ze skupiny na instrukčně metodických zaměstnáních, která byla pořádána jednotlivými útvary PČR po linii „toxi“.

Skupina metodiky a prevence dále aktivně spolupracovala s pracovníky NPC z důvodu získávání aktuálních informací o stavu, struktuře a dynamice drogové trestné činnosti v naší republice, a to i formou přímé účasti na akcích NPC. To vše je nezbytnou podmínkou provázání teorie a praxe. Zároveň byla prováděna psychologická konzultační činnost v rámci objasňování a vyšetřování trestné činnosti.

Další činností v rámci útvaru je zejména organizační zajištění instruktážně metodických zaměstnání pro příslušníky NPC a příprava významných dnů jednotky.

V uplynulém roce pokračovalo vzdělávání příslušníků městských a obecních policií, jehož hlavním cílem je informovat management o možnostech spolupráce s P ČR se zaměřením na správný přístup k získávání, interpretaci a předávání informací P ČR tak, aby byly dále využitelné. Semináře byly také zaměřeny na strážníky pracující přímo na ulici nebo zařazené na úseku prevence s cílem umožnit jim základní orientaci v oblasti drog a toxikomanie a v jednání se závislými jedinci.

V květnu 2003 ukončila svoji činnost pracovní skupina při Radě vlády pro koordinaci protidrogové politiky zaměřená na prevenci zneužívání syntetických drog. Skupina metodiky a prevence zde zastupovala resort P ČR. V rámci pracovní skupiny náš zástupce jménem NPC ostře vystoupil proti aktivitám, které se týkaly podpory testování tablet extáze na tanečních párty. Přestože NPC důrazně vyjádřila cestou ministra vnitřní zásadní nesouhlas s takovýmto testováním a Česká republika byla za tyto tendence kritizována i Mezinárodním úřadem pro kontrolu narkotik, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky tento postup doporučuje a schvaluje jako preventivní aktivitu. Cílem spolupráce s RVKPP byla v roce 2003 a bude i nadále, snaha o vyvažování liberálního přístupu k problematice protidrogové politiky České republiky, zejména co se týká extáze a konopných drog.

Mimo resort P ČR participovala skupina metodiky a prevence ve spolupráci s Odborem prevence kriminality MV ČR na vzdělávacích programech pro odbornou veřejnost. V rámci této spolupráce vzdělávali naši pracovníci vybrané pedagogy-preventisty patologických jevů. Hlavním cílem bylo, aby mohli tyto preventisté dále poskytovat validní

informace o drogové problematice a svým objektivním přístupem přispěli k výkonu účinné prevence v rámci celé České republiky.

Mezi výrazné aktivity v roce 2003 již tradičně patřila publikační činnost a příprava a vydávání 9. ročníku Bulletinu NPC. Pozitivním potvrzením, že má bulletin své místo mezi odbornými publikacemi, byl zvyšující se zájem o jeho distribuci.

V souvislosti s projekty prevence je nemalým úspěchem první ročník komplexního programu prevence sociálně patologických jevů na základních školách, tzv. Malá policejní akademie, kterou NPC ve školním roce 2002/2003 garantovala ve spolupráci s PIS OŘ PČR České Budějovice. Jedná se o projekt, který je zaměřen na systematickou a důslednou práci s dětmi II. stupně základních škol. Program je realizován ve 3 základních školách v okrese České Budějovice. Pro všechny třídy byly vypracovány speciální výukové programy, které byly dle osnov zařazeny do hodin občanské a rodinné výchovy. V návaznosti na tyto alternativní hodiny probíhaly na školách další besedy a exkurze, které si již zajišťovaly školy samy. Díky tomu se do projektu zapojili i lékaři, psychologové, hygienici, pracovníci psychiatrické léčebny, protidrogoví koordinátoři a další specialisté. Dětem jsou tedy systematicky a zejména odborně představována úměrně jejich věku témata týkající se sociálně patologických jevů. Projekt je čtyřletý a za tuto dobu se v něm vystřídá asi 3500 dětí. Program v sobě zahrnuje otázky týkající se šikany, záškoláctví, agresivity, náboženských sekt, gamblerství, lidských práv, protispolečenských jevů, dětské kriminality, trestního práva, alkoholové a nealkoholové toxikomanie a další. Ve školách učitelé navazují na jednotlivé výukové programy policie a dalších odborníků a s dětmi se tak pracuje průběžně po celý školní rok. Naším cílem je přispět u dětí k osvojování si pozitivního sociálního chování a odmítání porušování zákona. Děti částečně samostatně a částečně v hodinách s vyučujícími pracují se speciálními pracovními sešity, které byly pro tento program napsány. V nich je celá řada zpětných vazeb k ověření znalostí, které děti v průběhu školního roku získaly. Úspěšné ukončení prvního ročníku ukázalo, že pouze systematická práce s dětmi na základní škole vede k úspěšnosti v této oblasti a pro skupinu metodiky a prevence je tento výsledek pozitivní motivací do dalších let.

SPOLUPRÁCE SE ZAHRANIČÍM

Spolupráce se zahraničím představuje v činnosti naší jednotky naprosto klíčovou oblast. Vzhledem k vysoce mezinárodnímu charakteru nelegálního obchodu s drogami si ani jiné řešení nelze představit. Spolupráce se zahraničními partnery probíhá jednak na úseku vzájemné výměny informací k jednotlivým případům a jednak při prověřování a vyšetřování v jednotlivých trestních spisech, zejména pak ve formě žádostí o právní pomoc. S některými, především zkušenějšími západoevropskými a americkými partnerskými službami nás váží i vztahy související s poskytováním výcvikových možností v různých oblastech. Přitom podstatnou úlohu na tomto poli sehrávají styční důstojníci cizích států se zodpovědností za území České republiky, z nichž někteří jsou umístěni přímo v Praze.

Belgie

S belgickou policií spolupracovala naše součást v roce 2003 v rámci případu mezinárodního obchodu s hašišem a heroinem. Do Belgie byla v tomto směru zaslána žádost o právní pomoc a v rámci zahraniční služební cesty se vyřizování této žádosti zúčastnili i naši pracovníci.

V závěru roku se rovněž belgická federální policie aktivně zapojila do mezinárodní spolupráce v případě obchodu s XTC. Již předtím naše specializované pracoviště úspěšně spolupracovalo s belgickou policií v případě zaměřeném na obchod s XTC a cannabisem.

Také expozitura Brno spolupracovala s belgickou policií v rámci trestního spisu týkajícího se obchodu s XTC.

Bulharsko

Vzhledem k tomu, že spolupráce s Bulharskem, zemí ležící na strategické pozici v sousedství Turecka na heroinové Balkánské cestě, byla dříve spíše sporadická, vyniká zde zvláště silně význam umístění bulharského styčného policejního důstojníka na bulharském velvyslanectví v Praze. Styky s bulharskými policejními orgány v drogové oblasti zaznamenaly výrazný posun k lepšímu, a to i díky aktivnímu a vstřícnému přístupu uvedeného styčného důstojníka.

NPC se v uplynulém období zabývala případem dovozu efedrinu a distribuce metamfetaminu se zapojením bulharských občanů a v rámci tohoto případu bylo aktivně kooperováno s bulharskými orgány.

Role bulharského styčného důstojníka je významná zejména při výměně informací v oblasti obchodu s heroinem.

Itálie

V průběhu roku 2003 probíhala ve třech případech intenzivní spolupráce s italskými policejními orgány ohledně mezinárodního obchodu s heroinem organizovaného etnickými Albánci a Turky.

Ve vztahu k Itálii jsme bohužel nuceni v roce 2003 konstatovat chronický problém, kterým je výrazná liknavost tamních orgánů při vyřizování našich žádostí o právní pomoc v drogových kauzách. Tento všeobecně známý problém se poněkud nepříznivě odráží na jinak dobře hodnocené úrovni spolupráce.

Nizozemí

V dřívější době nebyla spolupráce s nizozemskými orgány vždy zcela bezproblémová. Musíme však konstatovat výrazný obrat k lepšímu. Jsme přesvědčeni, že rozhodující podíl na tom má práce úřadu styčného policejního důstojníka ve Varšavě, který nese odpovědnost i za Českou republiku. Pro tento úřad je charakteristický velice aktivní a vstřícný přístup při zprostředkování spolupráce.

Nizozemská policie se ve spolupráci s NPC a dalšími zahraničními službami zapojila do spolupráce v případě mezinárodního obchodu s kokainem.

Příznivě se dobrá úroveň kooperace projevila i při součinnosti v případech leteckých kurýrů s kokainem tranzitujících přes nizozemské území, stejně jako v případě mezinárodní spolupráce několika policejních útvarů v oblasti potlačování obchodu s XTC. V jiném obdobném případě týkajícím se XTC, hodnotíme kladně spolupráci se specializovaným nizozemským policejním týmem zabývajícím se touto problematikou, která umožnila obvinění tří osob v ČR a jedné v Nizozemsku. Zároveň bylo zabaveno 15 000 tablet XTC a 1kg kvalitního cannabisu, tzv.“scunku“.

Polsko

Bilance našich styků a spolupráce se severním sousedem byla delší dobu spíše stagnující. Změny k lepšímu ukazují pravděpodobně dobré zkušenosti v oblasti heroinu ve styku s drogovou regionální skupinou Ústředního úřadu vyšetřování polské policie v Lodži, která v současnosti spočívá ve výměně informací. Podařilo se navázat i pracovní styky s centrální součástí tohoto úřadu ve Varšavě a existují tak dobré podmínky pro její další rozvoj.

Vzestupný trend u styků s Polskem se potvrdil i na expozituře v Ústí nad Labem. Ta spolupracovala především na úrovni výměny operativních informací týkajících se obchodu s amfetaminy mezi Polskem, Českem a Německem. V tomto směru v roce 2003 navázala expozitura styky s lužickým oddílem pohraniční stráže v Lubani.

Rakousko

Spolupráce jednotlivých oddělení zdejšího útvaru s policejními orgány v Rakousku by se dala obecně označit za účinnou a kvalitní. Pro toto tvrzení lze najít oporu v konkrétních případech vzájemné spolupráce a pomoci.

Rakouští kolegové z různých útvarů se zapojili účinně do mezinárodní spolupráce s naším útvarem a dalšími zahraničními partnery v rámci případu mezinárodního obchodu s heroinem souvisejícího s etnickými Albánci. Spolupráci příslušné oddělení hodnotí jako vynikající a označuje ji jako jednu z nejlepších v rámci Evropy.

I v oblasti potlačování obchodu s kokainem docházelo k velmi rychlé a neformální výměně informací. I tato spolupráce je hodnocena jako dobrá a bezproblémová.

Kooperace s rakouskými policejními orgány je typická pro naše expozitury sídlící v regionech přiléhajících ke společné česko-rakouské hranici. To se týká expozitury v Českých Budějovicích ve vztahu k rakouským kolegům v Linci nebo expozitury v Brně ve vztahu k různým policejním útvarům v Rakousku. Vzájemnou spolupráci zde hodnotí velice kladně.

Rumunsko

Ačkoliv jde o jednu ze zemí na Balkánské cestě, kudy k nám přichází většina heroinu z oblasti Zlatého pŕlměsíce, neměli jsme zatím s Rumunskem žádné společné případy k řešení. Nicméně jsme s potěšením zaznamenali fakt, že Rumunsko v roce 2003 ustanovilo při svém zastupitelském úřadě v Praze policejního styčného důstojníka, který již s policisty NPC navázal pracovní kontakty.

Rusko

V minulosti probíhala spolupráce s ruskými policejními orgány, konkrétně s tehdejší Hlavní správou pro boj s nezákonným obchodem s drogami Ministerstva vnitra Ruské federace na úrovni jednotlivých konkrétních případů obchodu s drogami. Uskutečněné operace v rámci vzájemné spolupráce naznačily, že mezi specializovanými protidrogovými jednotkami obou států jsou dobré předpoklady pro kooperaci včetně takových operací, jako je společné vyšetřování a sledovaná zásilka.

Dalším případem podobné konkrétní spolupráce byla žádost o právní pomoc ze strany Ruské federace v případě mezinárodního obchodu s kokainem. Příklad na ruské straně vykazoval zjevně shodné znaky modu operandi s případem zpracovávaným ve stejné době naším útvarem. Žádosti o právní pomoc bylo v plném rozsahu vyhověno, a to za osobní účasti pracovníků ruského útvaru, kteří se přímo podíleli na vyšetřování jejich případu.

Mezi oběma útvary probíhala i v roce 2003 vzájemná výměna informací o pachatelích i způsobech páchaní trestné činnosti a to jak na bázi již vytvořených osobních styků ze společné spolupráce nebo cestou styčného důstojníka Policie ČR v Moskvě nebo standardní cestou Interpolu. První dva způsoby výměny informací hodnotíme jako nesporně účinnější a užitečnější.

Lze konstatovat, že pro rozvoj vzájemné a účinné spolupráce jak v oblasti operativního rozpracování, tak v oblasti vyšetřování případů drogové trestné činnosti existují dobré předpoklady. Nicméně dosavadní spíše sporadickou úroveň spolupráce nepovažujeme za uspokojivou s ohledem na to, že boj proti ruskému, respektive ruskojazyčnému organizovanému zločinu v oblasti nelegálního obchodu s drogami je v ČR jednou z priorit.

V Ruské federaci vznikl nový orgán v oblasti boje proti obchodu s drogami, Státní výbor Ruské federace pro kontrolu nad obchodem s omamnými a psychotropními látkami. Od našeho styčného důstojníka v Moskvě jsme sice dostali základní informace o tomto orgánu, do současné doby nám však není jasné, jaké má nebo bude mít konkrétní pravomoci v oblasti

operativního rozpracování a vyšetřování drogových případů a jaké budou či jsou jeho vztahy k již existujícím protidrogovým strukturám, zejména pak v systému MV RF.

Severské země

V souvislosti se severskými zeměmi je třeba vysoce vyzdvihnout jejich racionálně zorganizovaný a dobře fungující systém společných styčných policejních důstojníků vykonávajících činnost pro Švédsko, Norsko, Dánsko, Finsko i Island. Jde přitom o relativně malé země, které by si odděleně rozhodně nemohly dovolit udržovat síť policejních styčných důstojníků. Pro Českou republiku by to mohl být eventuálně i dobrý příklad aplikovatelný např. v rámci Visegrádské čtyřky. Severský styčný důstojník sídlící v Praze a tradičně představovaný policejním důstojníkem z Dánska znamená v oblasti boje proti obchodu s drogami podstatný přínos ve vztahu k uvedeným státům. S nimi nás váže poměrně rozsáhlá drogová problematika, protože sever Evropy představuje díky tamějším cenám výhodný trh pro různé OPL, ať je to heroin nebo syntetické drogy.

Se Švédskem v roce 2003 docházelo ke spolupráci v případě dovozu heroinu do Skandinávie přes Českou republiku. Na základě žádosti o právní pomoc pobývala na služební cestě v ČR švédská delegace. Díky spolupráci se švédskými kolegy byl v ČR zatčen pachatel a bylo při úkonech trestního řízení zajištěno i větší množství peněz pocházejících z trestné činnosti.

Stejně úspěšně spolupracovalo naše příslušné pracoviště v roce 2003 s dánskou policií na případě obchodu s heroinem. Zde došlo ke společné akci s Dánskem, která za pomoci severského styčného důstojníka umožnila v Dánsku lokalizovat kurýra s 2 kg heroinu a zadržet ho včetně jeho pěti odběratelů. K tomuto případu se uskutečnila i zahraniční služební cesta našich pracovníků do Dánska v rámci právní pomoci.

Severský styčný důstojník se velice pozitivně projevil i v případě gangů asijského původu zapojených do obchodu s heroinem, kde pomohl navázat spolupráci se švédskou policií, která vyšetřuje případy tohoto druhu. Do této spolupráce se dále zapojují i policisté a celníci ze SRN.

Slovensko

V roce 2003 situaci ve spolupráci se Slovenskem charakterizovala skutečnost, že styky s protidrogovou jednotkou Policejního sboru SR se po rozsáhlých organizačních a personálních změnách v nedávné minulosti prakticky zastavily. Situace bohužel přetrvává dodnes a velmi nepříznivě ovlivňuje součinnost se Slovenskem v drogové oblasti.

Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

Ve vztahu ke Spojenému království pokračoval velmi příznivý vývoj daný tím, že jejich styčný důstojník sídlí nyní v Praze. Jeho odpovědnost je přitom rozšířena na otázky organizovaného zločinu obecně, což však kvalitu vzájemné spolupráce nijak neovlivňuje.

V roce 2003 poněkud stagnovala tradiční spolupráce se Spojeným královstvím v oblasti obchodu s heroinem. Tato situace by se dala dobře vysvětlit současným vývojem na drogové scéně, kdy heroin se zdá být nyní u nás na mírném sestupu co do významnosti.

V roce 2003 jsme vyřizovali dvě žádosti o právní pomoc ze Spojeného království, obě se týkaly obchodu s kokainem. V obou případech kolegové ze Spojeného království oceňovali profesionální a aktivní přístup české strany.

V rámci případu leteckých kokainových kurýrů byla odeslána do Spojeného království žádost o právní pomoc, výsledek zatím nedošel.

V oblasti výcviku se ve spolupráci s Národní kriminální zpravodajskou službou v Londýně připravoval projekt zaměřený na výcvik kriminálních analytiků. V souvislosti

s tím britská strana dodala i potřebný software pro počítače. Vlastní akce proběhne v průběhu roku 2004.

Spojené státy americké

Dlouholetým a vysoce spolehlivým partnerem našeho útvaru ve vztahu k USA je DEA, jmenovitě pak její územní úřadovna v Berlíně. Spolupráci s nimi hodnotíme jako dlouhodobě vynikající a bezproblémovou. Pracovníci uvedené úřadovny udržují stálý telefonický i písemný styk s pracovníky našeho útvaru a pokud to vyžaduje situace, přijíždějí i osobně do Prahy k projednání důležitých otázek. V oblasti výcvikových programů a materiální pomoci se na spolupráci s USA podílel a i nadále podílí rovněž zastupitelský úřad Spojených států v Praze.

Spolupráce s USA probíhala a probíhá jednak na úrovni operativní spolupráce při vyšetřování jednotlivých případů drogové trestné činnosti, jednak v oblasti pružné a rychlé výměny aktuálních informací, včetně využívání informačních zdrojů DEA v zahraničí ve prospěch našeho útvaru, a konečně v oblasti výcviku a materiální pomoci.

V roce 2003 se spolupráce s USA dotýkala rozsáhlé mezinárodní spolupráce zaměřené na případ mezinárodního obchodu s XTC. Doposud se všechny větší kokainové případy zpracovávané naším útvarem neobešly bez aktivní a operativní spolupráce s DEA, která má s touto problematikou dlouhodobé zkušenosti a poskytuje nám proto efektivní a velmi vítanou pomoc. Vysoce oceňujeme rovněž velmi pružnou, rychlou a neformální výměnu informací z oblasti boje proti obchodu s drogami s DEA. Bez těchto zdrojů informací by mnohé případy mezinárodního obchodu s drogami ani nebyly zjištěny.

Naše uznání patří Spojeným státům i v oblasti výcviku. Spolupráce s DEA v tomto ohledu pokračovala i v roce 2003.

Spolková republika Německo

SRN patří rozhodně k nejvýznamnějším zahraničním partnerům NPC. Obecně lze spolupráci s německými kolegy označit za tradičně dobrou a máme zájem na udržení této dobré úrovně i na jejím dalším rozšiřování. Spolupráce přitom vzhledem k spolkovému uspořádání partnerské země probíhá na různých úrovních.

Ve spolupráci se SRN se hrávala po několik posledních let významnou úlohu pracovní skupina Krystal, jejíž činnost je zaměřena na vývoz metamfetaminu z naší země do SRN. ČR zastupuje v této skupině NPC a protidrogové oddělení Generálního ředitelství cel. Za německou stranu pak BKA a ZKA a GER Nordbayern, Sachsen, Thüringen a Sachsen-Anhalt. V rámci činnosti skupiny došlo k vyřešení několika případů obchodu s drogami. Styky navázané v rámci pracovní skupiny Krystal se využívají i nadále a to nejenom pro součinnost v oblasti syntetických drog, ale i v jiných úsecích. Zejména kladně hodnotíme operativní spolupráci a výměnu informací s LKA München a Dresden. Vzájemná spolupráce zahrnuje nejen součinnost v oblasti trestního řízení, ale i v oblasti operativní.

I nadále se SRN významně podílí na činnosti dalších dvou regionálních pracovních skupin zaměřených na potírání obchodu s drogami v Evropě, a sice na skupiny STAR a JIHOVÝCHOD. V rámci těchto skupin se na spolupráci podílí i Česká republika, respektive NPC.

V průběhu roku 2003 probíhala spolupráce se SRN i v několika dalších specifických případech. Šlo například o mezinárodní obchod s kokainem, činnost skupin asijského původu a pašování heroinu po Balkánské trase.

V průběhu roku ve spolupráci s LKA Erfurt v rámci akce IGA došlo k odhalení organizované zločinecké skupiny západoafrického původu, která se věnovala získávání leteckých kurýrů pro pašování kokainu z oblasti Karibského moře do České republiky i do Německa. V rámci tohoto případu byla vyřizována pro německé kolegy i právní pomoc.

Častá je i spolupráce mezi jednotlivými expoziturami NPC a LKA, zejména pak v příhraničních spolkových zemích. Zde spolupracovala jednak expozitura v ústí nad Labem s kolegy ze Saska a expozitura v Plzni pak s kolegy z Bavorska konkrétně v oblasti obchodu s metamfetaminem.

Důležitým přínosem pro vzájemnou spolupráci SRN a ČR v oblasti boje s drogami je styčný důstojník BKA při velvyslanectví SRN v Praze, který v případě potřeby urychleně navazuje spolupráci s jakýmkoliv příslušným orgánem V SRN, který by měl být do vyšetřování konkrétního případu zapojen.

Srbsko a Černá Hora

V roce 2003 se objevily signály o zájmu policejních orgánů Srbska a Černé Hory o spolupráci s naším útvarem, zejména ve věci výroby syntetických drog a obchodu s nimi. Faktem zůstává, že v oblasti bývalé Jugoslávie představují Srbsko a Černá Hora ve vztahu k naší republice oblast s dynamicky se rozvíjejícím podílem v obchodu s drogami. Stále častěji se objevují informace o spolupráci srbských, případně černohorských občanů s občany jiných států bývalé Jugoslávie příslušejících k různým etnickým skupinám v obchodu s drogami. Potvrzuje se zde poznatek, dobře známý z jiných oblastí národnostních konfliktů, že příslušníci znepřátelených etnik sice proti sobě vedou i ozbrojený boj, ovšem pokud jde o zisky z obchodu s drogami nebo o jinou trestnou činnost pak pachatelé bez problémů spolupracují bez ohledu na svou etnickou příslušnost. Proces zájmu srbské strany o spolupráci se projevil i při návštěvě ministra vnitra České republiky v Srbsku a Černé Hoře v závěru roku 2003. Jedním z výsledků je i návrh na využití zprostředkovatelské pozice zastupitelského úřadu ČR v Bělehradě směrem k policejním útvarům odpovědným za drogovou kriminalitu. Této možnosti se bude nadále využívat k navázání potřebných přímých styků, které jsou žádoucí nejen v oblasti syntetických drog, ale pochopitelně i v oblasti obchodu s heroinem. V roce 2003 se Srbské policii na základě informací získaných činností NPC podařilo zadržet pomocnou látku (22000 kg kyseliny octové) pro výrobu heroinu a osoby, které se na převozu podíleli. Za zmínku stojí, že v tomto případě spolupracovala se srbskou policií i policie chorvatská, která při pokusu o změnu trasy přepravy na chorvatské území vrátila automobil do Srbska na základě žádosti tamní policie. Nejde o postup v podmínkách znepřátelených stran v bývalé Jugoslávii právě obvyklý.

Španělsko

Španělstí kolegové se v součinnosti s naší jednotkou zapojili do mezinárodní spolupráce v případě obchodu s kokainem, se kterým souvisela i skutečněná zahraniční služební cesta do Španělska. Ve spolupráci s ústřední protidrogovou jednotkou španělské policie bohužel ovšem přetrvává dlouhodobý problém spočívající ve velice liknavém vyřizování našich dožádání.

Švýcarsko

Úroveň spolupráce se Švýcarskem kladně ovlivňuje přítomnost švýcarského policejního styčného důstojníka na velvyslanectví v Praze. Se Švýcarskem spolupracovalo naše oddělení specializované na obchod s heroinem. Přístup švýcarské strany je hodnocen jako aktivní a je vysoce oceňován. Do Švýcarska jsme zaslali právní pomoc také v případě leteckých kokainových kurýrů, jejíž výsledek není dosud znám.

Thajsko

Do Bangkoku byla odeslána žádost o právní pomoc v týkající se mezinárodního obchodu s hašišem a heroinem, kde Thajsko je zdrojovou zemí pro heroin. Zatím není znám výsledek této právní pomoc. Jinak styky s thajskou policií nemáme. V této souvislosti stojí za

zmínku, že české velvyslanectví v Bangkoku vyvinulo enormní iniciativu směřující k převozu dvou usvědčených a odsouzených pašeráků heroinu z thajského vězení do České republiky, ale v oblasti boje proti obchodu s drogami již takovou aktivitu česká diplomacie v Thajsku rozhodně neprojevuje.

Ukrajina

S ohledem na velice početnou ukrajinskou komunitu v ČR, která se skládá převážně z nekvalifikovaných dělníků, pracujících zčásti legálně a zčásti ilegálně pod kontrolou ukrajinského organizovaného zločinu, Ukrajina pro nás představuje výrazně zájmovou oblast. Operativní poznatky ukazují na to, že existují silné vazby na Ukrajinu, například v obchodu s heroinem, v dovozu efedrinu nebo v oblasti zapojení ukrajinských zločineckých skupin do domácí výroby metamfetaminu. Nicméně spolupráce s centrální protidrogovou jednotkou ukrajinského ministerstva vnitra byla v roce 2003 spíše sporadická a v nejbližší budoucnosti bude třeba spolupráci v tomto směru zlepšovat.

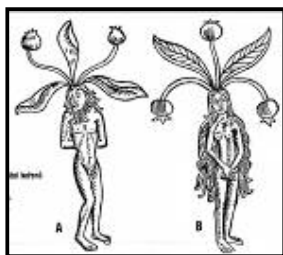
ROSTLINNÉ DROGY

Miloš VANĚČEK

Rostliny byly a jsou pro člověka zdrojem živin, surovin, ale i léčivých látek. Rostlinné produkty ovlivňující psychiku představovaly důležitou pomůcku kouzelníků, šamanů, sehrávaly roli při kultovních rituálech. Ekonomická i faktická dostupnost těchto látek z nich dneska dělá lákavý zdroj požitků pro stále více zejména mladých lidí. Kromě nejznámějších konopí, durmanu nebo lysohlávek působí na psychiku řada dalších rostlin. Obtížné dávkování těchto drog vyvolává u uživatelů řadu nepříznivých účinků a nezhřídky vede k intoxikaci uživatele. Pro aktivní prevenci je důležité znát zdroje přírodních drog nebo projevy po jejich požití.

MADRAGORA

HISTORIE. Díky antropomorfnímu tvaru svého kořene a omamným účinkům je mandragora zřejmě nejznámější magickou rostlinou Středomoří. Mandragora se v oblasti Palestiny používala jako afrodisiakum. Symbolem lásky byla také ve starém Egyptě. Kromě toho byla i lékem. Řekové a Římané využívali mandragoru jako účinné anestetikum. Na základě podobnosti kořene s člověkem ji připisovali zázračné léčebné vlastnosti. Podle tvaru kořene se rozlišovala mužská a ženská mandragora. Mandragora byla tradičně součástí mastí, kterými se potíraly čarodějnice, když letěly na sabat.

POPIS A ROZŠÍŘENÍ. Mandragora lékařská, známá také jako pokřín je vytrvalá bylina s řepovitým dužnatým kořenem z něhož vyrůstá hustá růžice listů. Uprostřed růžice vyrůstají krátce stopkaté, zvonkovité, zelenavě žluté až nafialovělé květy. Rozšíření je ve Středomoří, zvláště v Řecku a na Blízkém Východě. S dalšími asi třemi druhy se setkáme od Středomoří až po Himálaje.

ZPŮSOB UŽITÍ. Ve starém Egyptě používali lékaři alexandrijské

Mandragora officinarum

školy mandragoru k narkóze, a to tak, že přidrželi pacientovi u úst houbu, z níž kapala šťáva narkotika. V minulosti patřila mandragora k vyhledávaným lékům. Arabský lékař Avicenna ji doporučoval při bolestech hlavy a jako utišující prostředek, ale také k léčení padoucnice. Také ve středověké Evropě patřila mandragora k vyhledávaným lékům. Její odvar ve víně byl například doporučován jako hypnotikum a operační anestetikum, navíc sloužila k léčení neplodnosti ž. Tato poslední skutečnost má určité racionální jádro, neboť v tomto století jej indiští lékaři potvrdili.

Nyní se projevuje zvýšený zájem o využití této rostliny, neboť je účinná při léčbě cukrovky a vysokého krevního tlaku. Bylo rovněž zjištěno, že některé její alkaloidy potlačují růst a aktivitu nádorového bujení, zvláště leukémie.

RULÍK ZLOMOCNÝ

Historie používání:

S rulíkem pracovali již od starověku tři kategorie osob. Lékaři, nebo léčitelé, traviči a čarodějnice. Matthioli ve svém herbáři poukazuje na možnost otravy rulíkem a před jeho domácím používáním spíše varuje. Účinků rulíku zlomocného využívaly v období renesance italské dámy, které si z plodů vyráběly líčidla, nebo přímo vstříkovaly rulíkovou šťávu do očí. Jejich zorničky byly pak široce otevřené, jakoby zasněné, a dámy o to přitažlivější. Proto se rulíku říká "bella donna", tedy krásná žena.

Dobývání kořene rulíku bylo nelehkou záležitostí, při které se musela dodržovat přísná pravidla, podobně jako při dobývání kořene mandragory. Rostlinu totiž hlídá samotný ďábel. Rulík patřil ke klasickým prostředkům v očním lékařství, kdy se používal při vyšetřování sítnice.

Popis a rozšíření:

Rulík zlomocný (*Atropa bella-donna* L.) je vytrvalá rostlina dorůstající do výšky až 120 cm.

Listy rulíku jsou celokrajné, střídavé. Rulík kvete nápadnými červenohnědými květy, které vykvétají v paždí listů a tvarem mohou připomínat zvonek. Jsou pětičetné. Pětičetný kalich vytrvává i za plodu. Uprostřed pěti kališních cípů dozrává tmavě modrá až černá lesklá bobule.

Rulík zlomocný je původní v jižní a střední Evropě. Roste ve středních polohách v lesních lemech a na světlínách.

Použití:

Domácí laické používání drogy je vzhledem k její vysoké toxicitě nepřipustné. Maximální jednotlivá dávka *Belladonnae folium* je 0,2 g a maximální denní dávka je 0,6 g.

Toxicita a vedlejší účinky:

Rulík zlomocný je prudce jedovatá rostlina. Silná otrava může mít smrtelné následky. Otrava se projevuje suchým pocitem v ústech, zrychlením tepu, zčervenáním a oteplením kůže, zvýšením tělesné teploty, rozšířením zorniček. Rulík vyvolává zrakové, čichové a sluchové halucinace. Projevuje se křečemi až bezvědomím. Smrtelná dávka u dítěte může být v závislosti na věku a hmotnosti již 3 až 4 bobule, pro dospělého je 10 až 12 bobulí.

Léčba:

Při otravě je nutný okamžitý výplach žaludku velkým množstvím vody a aktivního uhlí. Vyvoláme zvracení okamžitým podáním vlažné vody. V případě kómatu poskytneme postiženému umělé dýchání. Specifickou protilátkou je fysostigmin.

Zajímavosti:

V Sedmíhradsku věří, že kdo okusí kousek rulíku, propadne zvláštnímu druhu šílenství. Spočívá v tom, že ten, kdo pozřel rulík, udělá vše, co si přeje ten, kdo mu rulík podal. Tato pověra se nám může zdát neuvěřitelná, ale má pravdivé jádro. Rulík obsahuje totiž skopolamin, zvaný alkaloid pravdy. Po jeho aplikaci se pacient zřetelně uklidní a dostaví se stav podobný spánku, ve kterém je pacientova vůle pozměněna. Pacient může např. odpovídat na otázky, které by v bdělém stavu nikdy nezodpověděl. Skopolamin se používal za druhé světové války, dnes je jeho používání k těmto účelům zakázáno.

Použitá literatura:

Alberts Andreas, Mullen Peter: Psychoaktivní rostliny, houby a živočichové, Nakladatelství Svojtka, ISBN 80-7237-518-0

Schultes E. Richard, Hofmann Albert: Rostliny bohů, Nakladatelství Volvox Globátor, ISBN 80-7207-342-7

Internet:

Medicina.cz, první český zdravotnický portál

Doc. RNDr. PhMr. JARMILA VEČERKOVÁ, CSc **významná osobnost forenzní toxikologie**

Miloš VANĚČEK

Už první setkání s výraznými osobnostmi upoutává naši pozornost a dojmy postupem doby málokdy zevšední. U paní docentky Jarmily Večerkové to není jinak. Je jednou z těch, kteří mi velice pomohli v době, kdy jsem takřkajíc začal „potkávat s drogami“. To bylo v roce 1984. Dneska jsme v 21. století, problém drog si bohužel neseme sebou. Ani se nechce věřit, že uplynulo již 20 let od našeho prvního setkání v laboratořích Ústavu pro toxikologii a soudní chemii v ulici Na bojišti 3. 1. února 2004 paní docentka Večerková oslavila krásných 80 let. Víím, že je neslušné zejména ženám připomínat jejich věk, ale myslím si, že připomenutí takového životního jubilea stojí za to, už proto, že doc. Večerková je do současné doby stále aktivní a dochází do laboratoří. S využitím článku Doc. Ing. Balíkové, Csc. si dovoluím malé ohlédnutí.

Jarmila Večerková se narodila v učitelské rodině 1. 2. 1924 v Banské Štiavnici. Po válce studovala na lékařské a Přírodovědecké fakultě University Karlovy obory farmacie a chemie, kde získala tituly magistra farmacie v roce 1948 a doktorát přírodních věd v roce 1952. Již před dokončením studia pracovala jako studentská vědecká síla na I. ústavu pro chemii lékařskou a soudní, kde později působila jako odborná asistentka a postupně až jako samostatná vědecká pracovnice. Pevážnou pracovní náplní byla výuka studentů medicíny a v padesátých letech též farmacie. V roce 1965 obhájila kandidátskou disertační práci v lékařských vědách, v roce 1991 se habilitovala na 1. lékařské fakultě UK v oboru biochemie.

V roce 1960 byla převedena tehdejším přednostou profesorem Káclem na samostatně se vyčleňující pracoviště na Ústav pro toxikologii a soudní chemii, který tehdy vedl profesor Emil Švagr a který byl do té doby součástí I. ústavu pro chemii lékařskou a soudní.

Velkou zásluhou Jarmily Večerkové je vybudování v ČR i v zahraničí unikátního analytického systému pro záchyt a identifikaci neznámých léčiv a drog v biologických materiálech pomocí tenkovrstevné chromatografie s barevnými detekcemi. Za dlouholetý vývoj a praktické vedení prací v této oblasti byla v roce 1988 vyznamenána u příležitosti 200letého výročí založení Všeobecné fakultní nemocnice v Praze.

Od poloviny sedmdesátých let se ve své toxikologické práci zaměřila na sledování rozvíjející se toxikomanie v ČSFR a jejích trendů. Zásluhou týmu pracovníků, které v té době řídila, byly na Ústavu pro toxikologii a soudní chemii odkryty různé způsoby ilegální výroby drog využívající izolační i syntetické procesy. Kontrolní toxikologická vyšetření biologického materiálu ukazovala na abusus různých omamných a psychotropních látek poměrně snadno dostupných zejména v produktech farmaceutického průmyslu, ale i ze zdrojů přírodních.

Zatímco se léková toxikomanie v ČSFR do roku 1989 vyznačovala velmi specifickými rysy a byla více méně problémem poměrně uzavřených komunit, drogová scéna po otevření hranic dobrému i zlému v roce 1989 doznala dramatických změn a rozměrů, aniž společnost byla na obranu hmotně i duševně připravena. Jarmila Večerková, nyní již v důchodovém věku, se významně podílela na výzkumných studiích a na zavádění nových metod, na řešení řady kazuistik. Byla neúnavným iniciátorem pro vývoj nových metod, např. vedoucí k rozpoznání aplikace nových benzodiazepinových derivátů, tzv. triazolobenzodiazepinů. Příslušné odborné publikace vyplývající ze zmíněných studií lze nalézt v časopise Kriminallistika, popř. v Československé patologii s přílohou Soudní lékařství.

Její odchodem do důchodu zůstala na Ústavu pro toxikologii a soudní chemii a v celé české toxikologické odborné obci mezera, kterou nebude snadné ve srovnatelné kvalitě zaplnit. Jarmila Večerková ovšem říká: „Nehodlám ještě fidlátka zabalit, protože se řídím krédem - bez práce by byla v životě nuda. Práce je pro mne konstruktivní ovládní hmoty. A

ta matérie, ať už organické molekuly nebo biomateriál, vás ponouká, abyste do té hmoty šťourali ze všech stran, až najednou zjistíte, že vás hmota poslouchá, že jí rozumíte. Jistě jste už zažili ten báječný pocit, kdy jste dostali odpověď na kladené otázky. To je euforie a práce je mojí drogou, takže já ještě nekončím.“

MALÁ POLICEJNÍ AKADEMIE VSTOUPILA DO DRUHÉHO ROČNÍKU

Mgr. Lucie PTÁČKOVÁ, Bc. Břetislav BREJCHA

S novým školním rokem začala na třech základních školách na Českobudějovicku opět působit Malá policejní akademie. Mimo výukových programů, na které se děti mohou těšit po celý rok, je čekala celá řada soutěží a doprovodných akcí. V září byla pro děti zorganizována akce k Evropskému týdnu mobility "Jezdíme s úsměvem". Policisté pro děti připravili zajímavé dopoledne. Školní lavice byly vyměněny za pobyt venku a děti roli školáků zaměnily za práci malých dopravních policistů. Společně s opravdovými policisty pak žáci řešili různé druhy silničních přestupků. Akce měla u dětí velký úspěch.

Začátkem října změřili svoje síly nejlepší sportovci. Bylo to za plné asistence policistů a strážníků Městské policie. Vyzývatelem byla ZŠ Suché Vrbné a na jejich území se také akce konala. Bylo vidět, že školy vyslaly opravdu ty nejlepší, protože konečné výsledky byly těsné až do konce. Odměnou za sportovní snažení byly dorty a krásné poháry.

ZŠ Lišov vyzvala ostatní k výtvarné soutěži. Děti měly za úkol zpracovat "Desatero pro chodce" a vyšší ročníky dokonce vymýšlely různé doplňky, které by přispěly k větší bezpečnosti nejen chodců ale i cyklistů. Vybrat nejlepší výtvary opravdu nebylo jednoduché. Porotu nakonec zaujalo zvláštní zpracování Desatera pro sebevraha od Víta Kopečka ze 7.A.

Ani ZŠ Máj I. nezůstala pozadu. Připravila literární soutěž s názvem "Proč dělám věci, o kterých vím, že se dělat nemají". Na výsledné práce si však musíme počkat do poloviny března.

Na dospělé Malá policejní akademie také nezapomíná. S rodiči se policisté na ZŠ Máj I. sešli při třídních schůzkách, v listopadu si rodiče ZŠ S. Vrbné mohli při besedě s pracovníky NPC a českobudějovickými kriminalisty podiskutovat o problematice drog a prohlédnout si demonstrační kufr. S lišovskými dospělými se besedovalo na téma kriminalita mládeže.

Školy také přichystaly řadu doprovodných akcí. V ZŠ Suché Vrbné shlédli žáci 9. tříd filmy o porušování lidských práv s následnou besedou. Městská policie zde zahájila kurzy sebeobrany pro žáky 7. ročníků.

Na ZŠ Máj I. se v 1.pololetí vzdělávali především učitelé. Seminář byl zaměřený na kriminalitu mládeže, hlavní otázkou byl extrémismus.

ZŠ Lišov je známa svojí humanitární pomocí. Opět se zde konal barevný den. Tentokrát byl již s číslem 13 a jmenoval se KLOKAN. Děti se totiž rozhodly uspořádat sběrovou akci a za získané peníze adoptovala škola klokana. Tím však jejich zájem o něj neskončil. Konec platnosti 10 a 20 haléřů využily ke sbírce a výslednou částku poslaly opět svému novému kamarádovi. Žáci druhých tříd pak navštívili ZOO Ohrada, odkud jejich klokánek pochází, a navěsili na vánoční stromček ozdobičky, které sami pro zvířátka vyrobili. Zato si mohli prohlédnout ZOO, včetně klokana.

O tom, že se malé děti mohou setkat na pískovišti s injekčními stříkačkami jsme se přesvědčili v Českých Budějovicích. Šest dětí z prvních tříd se zde popíchalo, když si s nalezenou injekcí hrály na doktora. Starší děti, které se věnují peer hodinám, připravily pro menší spolužáky z 1. tříd krátké divadélko na téma "**Jak pejskové našli stříkačky**". Hranou formou poučili své kamarády, jak se zachovat v případě, kdy něco podobného najdou. Divadlo mělo u dětí velký úspěch a tak s ním ti starší chtějí navštívit i mateřskou školku.

Na konec školního roku je připravena ještě řada dalších akcí. Na OŘP České Budějovice proběhne pro děti tisková konference, na ZŠ Máj I. se bude konat i pro ostatní školy branný závod, žáky v hodinách navštíví lékaři s tématy sexuální výchova, správný životní styl, s pracovníci sociálního odboru budou moci diskutovat o rodinném právu a navštíví i nově zřízené Krizové centrum pro děti. Měsíc červen bude patřit 120 nejlepším. Loňská modrá trička s logem vystřídají baseballové čepice a děti získají i další ceny. Pro vítěze bude uspořádán zájezd k říční policii na Slapy.

Malá policejní akademie v letošním roce nabídla i ostatním své možnosti. Ze zpětných vazeb od dětí, pedagogů, rodičů i České školní inspekce byl zaznamenán obrovský zájem o tento program. Po úvodní medializaci a zveřejnění projektu se na autory začaly obracet další školy se žádostí o poskytnutí pracovních sešitů k jednotlivým tématům. To však až do současné doby nebylo možné. Nejprve autoři uvažovali o výrobě výukového CD programu, který však v současné době nemůže být kvůli technickým a hlavně finančním důvodům realizován. Proto za přispění Komise pro uvolňování prostředků v oblasti prevence kriminality MV ČR mohlo dojít alespoň k reedici pracovních sešitů.

Vzhledem k tomu, že Malá policejní akademie tím překročí rámec svého působení na okrese České Budějovice, stane se jejím celorepublikovým garantem skupina metodiky a prevence Národní protidrogové centrály PČR Praha.

Malá policejní akademie je svým rozsahem značně náročná na čas a personální kapacity preventivně informačních skupin Policie ČR, nicméně její možnosti jsou obrovské. Některé z nich Vám nyní nabízíme:

1. Pracovníci PIS mohou organizovat a zabezpečovat výuku na školách dle témat a rozsahu, spolupodílet se na soutěžích a akcích jak pro děti, tak rodiče a pořádat závěrečné akce pro nejlepší účastníky (více informací na www.mvcr.cz/aktualit/regiony/ces_bud/mesto).
2. Vzhledem k tomu, že Policie ČR včetně NPC není schopná z kapacitních důvodů zajistit proškolení všech zájemců z řad zejména učitelů, připravila sadu čtyř sešitů Malé policejní akademie. Tato sada je určena jako zdroj informací pro ty, kteří chtějí MPA využívat v rámci výuky v jednotlivých předmětech.

Naším přáním je, aby Malá policejní akademie pomáhala i na ostatních školách.

BUNKRY A DROGY

**Bc. Richard M. SICHA, předseda Sekce K – S 14 Králíky,
VHK ERIKA Brno**

..... Když dáme tato slova dohromady vybaví se nám spíše spojení nočních klubů a drogové kriminality. Všechno je však jinak.....

Konec roku jsme přečkali nikoli v nočních klubech s dealery, ale na linii čs. Opevnění z let 1935 – 1938, konkrétně na pěchotním srubu K – S 14 „U Cihelny“ v Králíkách. Tento vzácný objekt, na kterém je poznat, že přes něj přešly dějiny, spravujeme v rámci Vojensko – historického klubu ERIKA Brno již dlouhou dobu ve volném čase za podpory nadšenců.

Když mě před více jak rokem domluvil můj klubový kolega, policista z Prahy 4 kontakt s kpt. Vaněčkem z NPC v zájmu organizace našeho Dětského dne v Králíkách netušil jsem, že by mohl historický objekt v Králíkách dostat zcela nového ducha a stalo se.

Po výměně informací a zkušeností z oblasti výstav a prevence sociálně patologických jevů jsme dospěli k názoru, že neskončíme pouze u protidrogového Dětského dne v červnu 2003 (navštívilo jej na 300 dětí s rodinami z Ústecko Orlicka), ale že naše pravidelné pevnostní turisty překvapíme. V podzemí chladivé pevnosti upozorníme na současný problémem, kterým drogy jsou, a tak vznikla výstava s drogovou tematikou. Byla instalována v podzemní filtrovně vzduchu a strojovně. Prostory pro tuto výstavu byly vybrány nikoli náhodou. Navozují pocity, které k tomuto problému patří. Expozice dokumentuje na konkrétních případech činnost Národní protidrogové centrály. Ukazuje způsoby identifikace zajištěných drog a jejich zjišťování v lidském organismu. Samotný ráz výstavy byl podpořen rekonstrukcí části bytu na drogách závislých osob a dětským pískovištěm s atributy uživatelů drog. Na výstavě jsou umístěny srozumitelné informace o destrukci lidského organismu vlivem užívání drog a výstava se věnuje i problému v současné době velice oblíbených drog Extáze a Marihuany.

Našimi návštěvníky jsou převážně rodiny s dětmi, žáci základních a středních škol. Jedná se o skupiny, kterých se prevence sociálně patologických jevů bezprostředně týká. V průběhu celého roku jsme se zaujetím zkoumali reakce návštěvníků. Pěchotním srubem jich od instalace výstavy prošlo 2 734. Akci MOBILIZACE 2003 pořádanou ve spolupráci s AČR navštívilo na 8000 osob. A reakce? Zcela pozitivní včetně novinářů. Očekával jsem, že mnoho lidí nebude spokojeno s plynulým přechodem výstavy o čs. vojenských dějinách v horním patře objektu do výstavy o drogách v jeho podzemí. Úplný opak byl pravdou. Reakce rodičů s ratolestmi jsou spontánní a upřímné.

Co však považuji za důležité. Králícko patří a vždy patřilo mezi rizikové oblasti z důvodu umístění státní hranice. V oblasti docházelo k nelegálnímu pašování zboží a osob a zapojení se do programu prevence a vlivu na děti a mladistvé na Ústecko Orlicku má hlubší smysl. Nápad neskončit jen u ohraničené výstavy, ale i její budoucí rozšíření jsem presentoval u ředitele Národní protidrogové centrály plk. JUDr. Jiřího Komorouse. Navštívil jsem ho v druhé polovině roku 2003, abych mu objasnil a vysvětlil smysl našeho snažení a setkal jsem

se s pochopením. Myslím, že symbiosa vzájemné spolupráce mezi námi, kteří dáváme dohromady část naší vojenské historie a mezi policisty, kteří procházejí nekonečným bojem s drogovou kriminalitou existuje.

Dalším přínosem je i fakt, že z rozhodnutí Okresního soudu v Ústí nad Orlicí od roku 2003 na objektu muzea pracují i odsouzení k veřejně prospěšným pracem.

V našem klubu jsou organizováni lidé různí, příslušníci AČR, Vězeňské služby, ale i zastoupení z celé škály civilních profesí, kteří mohou společnému úsilí přispět.

Ke každému zhodnocení patří řádný závěr a proto zde vyslovuji, jako správce pevnostního muzea jednoznačné stanovisko, že bychom velmi rádi výstavě poskytlí v roce 2004 více prostor aby mohla mít širší měřítko. Náš zájem o tyto aktivity na K-14 v Králíkách podporuje i smutná skutečnost a tou je dostupnost tzv. lehkých drog na zábavách a diskotékách přímo v Králíkách a okolí. Toto mne i nadále přesvědčuje o smysluplnosti naše konání.

Za naše občanské sdružení VHK ERIKA Brno bych chtěl poděkovat NPC za realizaci výstavy. Za materiální podporu, které se nám dostává velmi zřídka děkuji firmě DYNEX a TOM INTERIER DESIGN z Pardubic.

Čtenáře Bulletinu NPC zvu na návštěvu pěchotního srubu K-14.

Provozní doba a kontaktní adresa: Otevřeno pro veřejnost víkendy a státní svátky od 9:00 do 18:00 (změna vyhrazena), mimo provozní dobu větší skupiny či zájezdy lze provést po telefonické dohodě. Adresa správce: VHK ERIKA Brno, Sekce K - S 14 Králíky VHKEB, Viniční 136, 118 00 Brno; tel.: p. Bc.Sicha (tel.: 603517932), p. Bárta tel: 776354389 nebo Vojenské muzeum Králíky (p. Večeř tel.: 604407901). Vojáci a policisté mají vstup zdarma.

Přístupové trasy: Vlákem do zastávky Prostřední Lipka (trať Dolní Lipka - Hanušovice), odtud asi 300 metrů pěšky po silnici směrem na Králíky. Pěšky lze zvolit ještě trasu po silnici z Králík směrem na Prostřední Lipku, kde asi po 1 km chůze z náměstí odbočuje za komplexem Vojenského muzea Králíky cesta vlevo k objektu K – S 14. Pro dopravu automobilem platí stejné přístupové trasy.

Ve dnech 20. – 22. srpna 2004 se uskuteční „Den Sil podpory a výcviku CIHELNA 2004 Králíky“. V pátek 20. 8. 2004 bude Veřejná generálka historické ukázky boje o čs. opevnění na ploše u srubu K – S14 U Cihelny a kulturní program na Velkém náměstí v Králíkách. Hlavní program pro veřejnost proběhne v sobotu 21. srpna 2004 na ploše u pěchotního srubu K – S14 U Cihelny:

- Slavnostní zahájení akce: koncert Posádkové hudby Hradec Králové, státní hymna, slavnostní vztyčení vlaky, seskoky armádních výsadkářů, pozdrav návštěvníkům akce
- První (dopolední) historická ukázka boje o čs. opevnění s dobovou výstrojí, výzbrojí a taktikou, s tématem „Září a říjen 1938“
- Ukázky boje z blízka MUSADO, ukázka činnosti Integrovaného záchranného systému, slánění z vrtulníku, ukázka bojových možnosti těžké vojenské techniky a záchranné techniky, ukázky letecké techniky
- Přehlídka vystavovatelů
- Představení dobových vojenských jednotek, ukázky dobové vojenské techniky a techniky AČR
- Letová ukázka bitevního vrtulníku
- Druhá (odpolední) historická ukázka boje o čs. opevnění s dobovou výstrojí, výzbrojí a taktikou, s tématem „Září a říjen 1938“
- Slavnostní ukončení akce

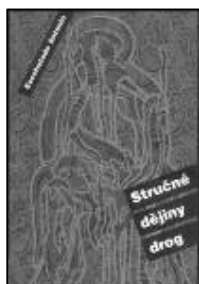
KNIHOVNIČKA

Miloš VANĚČEK

Antonio ESCOHOTADO: STRUČNÉ DĚJINY DROG

překlad: Luděk Janda

Nakladatelství a vydavatelství VOLVOX GLOBÁTOR, 2003, rozsah 171 stran, cena 134 Kč
ISBN 80-7207-512-8,

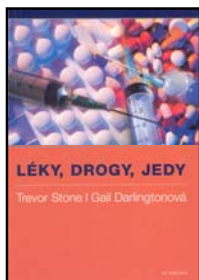

Nezbytná příručka pro všechny, kdo chtějí mít přehled o drogové problematice. Poutavé a zasvěcené shrnutí historie drog od nejstarších dob, kdy sloužily k náboženským účelům starých civilizací, přes středověké rituální obřady až po psychedelickou vlnu 60. let a současnou prohibici. Autor, známý španělský sociolog, se zaměřuje na postoj společnosti k užívání drog v jednotlivých obdobích a nezakrývá problémy, které s sebou nese jejich pronásledování...

Trevor STONE, Gail DARLINGTONOVÁ: LÉKY, DROGY, JEDY

překlad prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc.

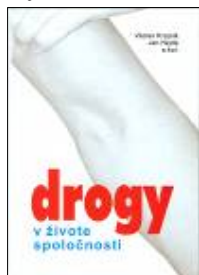
Vydala academia, nakladatelství Akademie věd ČR 2003, rozsah 44 stran, cena 258,-Kč
ISBN 80-200-1065-3

Když naše tělo správně funguje, téměř si neuvědomujeme jeho existenci. Když však onemocníme, většina z nás začne hledat poučení o tom, jak a proč naše orgány pracují tak, jak pracují. Tato kniha byla napsána se záměrem poskytnout čtenáři bez medicínského vzdělání základní informace o nejdůležitějších skupinách chorob a léčích, které je léčí a odstranit tak různá tajemství a strach, který bývá spojován s užíváním medikamentů. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány léčbě vysokého krevního tlaku, poruch krvetvorby a srážlivosti krve, srdečních onemocnění, diabetu, žaludečních a střevních problémů, onemocnění ledvin, dýchacích potíží a alergií, revmatických onemocnění, artritidy a osteoporózy a nádorů. Zvláštní pozornost se soustřeďuje na léčbu duševních chorob, depresí, poruch spánku, bolestí, Parkinsonovy a Alzheimerovy nemoci. Samostatnou kapitolu tvoří léčba infekčních a parazitárních nemocí, úloha steroidů a vitamínů pro zdravý vývoj lidského těla a antikoncepce. V závěru čtenář najde informace o nejvíce zneužívaných drogocích a drogové závislosti, o afrodiziakálních a jedovatých látkách v přírodě. Autoři okořenili text poutavými historkami ze života lidí, kteří bývají spojováni s objevováním léků.

V. KRAJNÍK, J. HEJDA a kol. DROGY V ŽIVOTE SPOLOČNOSTI

Vydala Akadémia PZ SR, Bratislava, 2003, 225 stran, vázaná, ISBN 80-8054-273-2

Ide o publikáciu, ktorá má 13 častí, zoznam literatury a prílohu. V úvodných kapitolách autori sa zaoberajú definíciami pojmov, históriou drog, delením drog, užitím drog. Táto potrebná časť na 45 stranách podáva súhrnné a stručné informácie, ktoré slúžia na sledovanie ďalšieho textu.

Potom nasleduje jadro knihy, ktoré sa venuje histórii protidrogovej legislativy (s dost podrobným popisom medzinárodných a československých právnych úprav), ďalej kriminalistickým atribútom

drogového problému, postupom zisťovania drogových trestných činov. Tato časť je veľmi erudovane a prehľadne napísaná. Hlavní prednosťou tejto časti je, že autori sumarizujú poznatky z ČR i SR. Prehľadne uvádzajú aj už existujúce drobné legislatívne odlišnosti. Kapitola o kriminalistických atribútoch drogového problému je zaujímavá aj pre nekriminalistov. Podrobne sú tu popísané napr. Existujúce a známe drogové cesty a podobne. V siedmej kapitole o odhaľovaní, vyšetřovaní a dokazovaní trestnej činnosti v tejto oblasti.

Posledná časť knihy sa venuje podrobne protidrogovej politike v ČR a menej obsérne v SR. Tu sú aj prezentované epidemiologické údaje (napr. Zo Slovenska štúdia ESPAD, z Česka štúdia pražskej hygienickej stanice). Sú tu aj informácie o preventívnych programoch v Česku i na Slovensku. Posledná kapitola venuje pozornosť protidrogovej politike v Európskej únii. Jako modelové problémy sa prezentuje riešenie drogovkej problematiky v Holandsku, vo Veľkej Británii a vo Švédsku. Pozorný čitateľ tu nájde veľa vzácnych a podnetných informácií. Autori nejen monitorujú situáciu v spomenutých krajinách, ale poukazujú aj na problematické miesta riešenia drogovkej problematiky.

Záver knihy patrí návrhom na zlepšenie organizácie boja s drogami v ČR a SR. Navrhujú sprísniť legislatívu za obchodovanie a navrhujú ponechať sudcovi možnosť uplatniť liberálnejší prístup u jednoduchých konzumentov, ktorí sú vlastne obeť, ...”cielom má byť užívateľov nie trestať, ale liečiť...”(str. 185). Jako bonus je pripojený slovníček aktuálneho drogového slangu.

Zoznam literatúry má 99 literárnych položiek + 44 zákonných a iných citácií. Autori sa operajú predovšetkým o slovenské monografie a české monografie v tejto oblasti, jako aj časopisecké publikácie. Literárne dáta sú up-to date.

Práce je bohato ilustrovaná farebnými grafmi, tabuľkami a obrázkami. Prednosťou je aj bohatý a s prehľadom spracovaný register. Svedčí to o dobrej radakčnej práci a naisto to čitateľovi uľahčuje rychlú orientáciu.

Na záver: Ide celkom jednoznačne o potrebné dielo, veľkým prínosom sú zhrnutia legislatívnych pomerov v ČR a SR, takisto zhrnutia prístupov k drogovkej problematike. Meľmi potrebné sú súhrnné údaje ku kriminalistickej problematike. Dovolím si upozorniť čitateľov aj na veľmi potrebný zoznam relevantných internetových zdrojov, je ich 17.

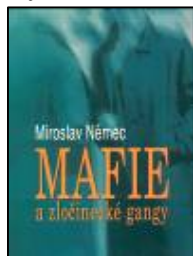
Doc. MUDr. V. NOVOTNÝ, CSc.

Recenze byla převzata s laskavým svolením autora i redakce z ALKOHOLIZMUS A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI 4-5/2003.

Miroslav NĚMEC:

MAFIE A ZLOČINECKÉ GANGY.

Vydal EUROUNION Praha, s.r.o. 2003, 390 stran, vázaná, ISBN 80-7317-026-4

Jedná se obsáhlé monografické dílo, k jehož zpracování autor využil 523 titulů domácí i zahraniční literatury a také svých předchozích monografických prací Organizovaný zločin a Občan a policie.

Autor řeší nesporně vysoce aktuální problematiku z pohledu celosvětového i našeho, neboť podstatou díla je zkoumání problematiky organizovaného zločinu a boje s ním.

Vnitřní struktura díla je logická. V první části se autor zabývá historií vzniku, vývoje a působení zločineckých gangů a mafií, v druhé části zkoumá organizovanou kriminalitu jako produkt působení zločineckých gangů a mafií a v třetí se zabývá aspekty této problematiky v České republice. Každá část práce se člení na kapitoly, v nichž řeší dílčí problematiku v logické návaznosti.

Podle mého názoru lze hodnocené dílo považovat za práci populárně vědeckou. To znamená, že tato monografie se dobře čte, je zajímavá, upoutá čtenáře, ale současně ho i

v mnohém směru poučí a přiměje zamyslet se nad tím, kde je dobro a zlo, a proč je třeba proti zlu bojovat.

Tohoto pozitivního efektu u čtenáře dosahuje autor z toho důvodu, že čtenář vycítí a uvědomí si, že sám autor je rozhodným bojovníkem s jakýmkoliv zlem, a tedy především s organizovaným zločinem. Místy se v tomto zápalu uchyluje k formě časopiseckého vyjadřování svého rozhořčení, a to nejen vůči zločinu, nýbrž i vůči lidem odpovědným za boj se zločinem v našem státě. Lze očekávat, že mnozí čtenáři přivítají tuto formu jeho kritiky, nikoli však sami anonymně kritizovaní.

Pozitivním rysem díla jsou autorem uváděné souhrny za jednotlivými částmi práce, což je typické pro práce vědecké. Kladně je třeba hodnotit především rozbor všech forem organizované kriminality a také prostředků boje s organizovanou kriminalitou. Autor věnuje značnou pozornost i vlastním návrhům opatření ke zkvalitnění současného boje s kriminalitou v České republice. Mnohé jeho návrhy jsou nesporně podnětné, některé mohou být považovány za sporné. I to může být důvodem k tomu, že toto dílo nezůstane „přehlédnuto“, nýbrž spíše vyvolá živou diskusi. Lze se domnívat, že o to i autorovi jde a že se této diskuse nebojí.

Autor v podstatě dosáhl cíle, který si vytyčil, když se rozhodl toto dílo vypracovat. Vytvořil komplexní interdisciplinární studii vytyčené problematiky, ze které se mohou poučit nejen ti, kterým přináleží boj s kriminalitou a její prevence, nýbrž kterýkoliv čtenář, kterému se dostane tato monografická práce do rukou.

Celkově mohu konstatovat, že toto dílo si zaslouží, aby bylo knižně publikováno, neboť jistě bude společenským přínosem pro boj s kriminalitou u nás.

Prof. JUDr. Miroslav PROTIVÍNSKÝ, DrSc.